

www.e-rara.ch

**Plotini Platoniorum facile coryphæi Operum Philosophicorum Omnium Libri
LIV. In Sex Enneades Distributi**

**Plotinus
Poliziano, Angelo
Dazzi, Andrea
Porphyrius**

Basileæ, MDXXC. [1580]

Universitätsbibliothek Bern

Shelf Mark: MUE Gross O 44

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-74031>

Plotini ennead. sextae, liber VII. Quod modo idearum extitit multitudo, atque de ipso bono.

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelnformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ΕΝΝΕΑΔΟΣ 5.

ΛΟΓΟΣ Ζ

PLOTINI

ENNEAD. SEXTAE.

LIBER VII.

ΠΕΡΙ ΤΩ ΠΩΣ ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΥΠΕΣΗ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΥΤΩ.

Quod modo Idearum extitit multitudo, atque de ipso bono.

Deus providens animali non ita cogitavit, primò quidem animal inter contraria positum pati posse: secundò opus esse sensibus ut caueret, tertio sensuum instrumentis: sed uno statim intelligentiæ ictu uirtutisq; momento cuncta in ipso penes Deum animali simul ordinatè disposita sunt. Cap. I.

Intelligentia enim uirtusq; perfectà motum, ac sensum, et sensibilia mirabiliter antecedens, nec à sensu uel sensibili exorditur, nec instar mobilis alicuius ab hoc in istud, ab isto in illud ordine ducitur quasi gradibus, sed in uno semel omnia possidet. Idea rei cuiusq; quantum libet compositæ motibusq; distracta, in deo simplex est, totaq; simul præsentiā possidens quæcunq; in rebus apud nos temporibus euoluuntur.

VM ipse Deus, vel saltem A

Deus aliquis animas in generatione demitteret, luciferos in facie oculos fabricauit, & instrumenta cætera reliquis adhibuit sensibus, præsuidens uidelicet, ita demum animal pos-

se seruari, si anteuideat audiatq; singula, & deniq; tangat: atq; ita alia quidem fugiat, alia prosequatur. Sed unde nam præsuidit hæc Deus? Non enim putandum est facta quodam ab eo animalia quædam, quæ carentia sensibus repete perierint: itaq; Deum hinc admonitum, ea in posterum tribuisse, quibus instructi homines & animalia cætera æquè munita perniciem deuiterent. Forfan verò quispiam asseret, Deum antea cognouisse animal in calore & frigore, cæterisq; corporum passionibus versaturum: itaq; talia cognoscentem, ne facile animalium corpora pderetur, sensum attribuisse, & instrumenta, quibus sensus commodius vteretur. Verum quærendum est deinceps, vtrum animis eiusmodi iam vires habentibus adiunxerit instrumenta, an vtraq; dederit: Si sensus quoque tradidit, non erant antea sensuales, cum tamen animæ iam tunc existerent. Sin autem habebat iam quando factæ sunt animæ, factaq; sunt ut in generationem veniant, certè innatum est eis, ut in generatione veniant. Ex quo sequi videbitur, ut præter naturam sit à generatione discedere, & in mundo intelligibili viuere: itaque factæ videtur ut alieni sint iuris, habitetq; in malo, idq; prouidentia machinatur, ut custodiatur in malo: atqui & ratiocinatio Dei sic se haberet, & omnino in Deo ratiocinatio foret. Vnde querendum erit, quænam discursus eiusmodi principia sint. Sin enim ex discursibus alijs, oportet tandem in aliquid, vel aliqua saltem ante discursione extantia penitus peruenire. Quænam igitur principia sunt, aut sensus, aut potius intellectus? Verum sensus quidem nodum erat exortus, igitur

ἼΣ ἡρεσιν πέμπων ὁ θεός, ἢ θεός τις τὰς ψυχὰς, φωσφόρα περὶ τὸ πρόσωπον ἐθήκεν ὀμματα, καὶ τὰ ἄλλα ὄργανα ταῖς αἰδήσεσιν ἐκάσας ἐδωκε, προσώμενος, ὡς ἕτως αὐ-

σώζοιτο, εἰ προσώτο καὶ προακχοί. Ἐὰν αὖτε μὴν φάγοι, τὸ ἥδωκοι. πῶθεν δὲ προῖδων ταῦτα; καὶ γὰρ δὴ πρότερον γενομένων ἄλλων, εἴπα δ' ἀπὸ σῆς αἰδήσεων φθαρέντων, ἐδωκεν ὑπερον, ἃ ἔχοντες ἐμελλον αὐθροποιῆσαι τὰ ἄλλα ζῶα, τὸ παθεῖν φυλάττειν. καὶ εἴποι αὐτοῖς, ἡδεῖ ὅτι ἐν θερμοῖς καὶ ψυχροῖς εἴσοιτο τὸ ζῶον, καὶ τοῖς ἄλλοις σωματίων παθεῖσιν. ταῦτα δὲ εἰδὼς ὅπως μὴ φθείροιτο ῥαδίως τῶν ζῶων τὰ σώματα, τὸ αἰσθάνεσθαι ἐδωκε. καὶ δ' ὡς ἐνέργησωσιν αἱ αἰδήσεις ὄργανων. ἀλλ' ἡρεῖ ἐκάσας τὰς δυνάμεις, ἐδωκε τὰ ὄργανα, ἢ ἁμφω. ἀλλ' εἰ μὲν ἐδωκε καὶ τὰς αἰδήσεις, καὶ ἦσαν αἰσθητικαὶ πρότερον ψυχῆς εἴσαι. εἰ δ' εἶχον ὅτε ἐχρόνο ψυχῆς, καὶ ἐγένοντο ἢ εἰς ἡρεσιν ἴωσι, σύμφυτον αὐταῖς τὸ εἰς γενέσεως, καὶ ἐν τῷ νοητῷ εἶναι. καὶ πεποίηται δὲ, ἵνα ἄλλων ὥστε ἵνα ἐν κακῷ εἶεν, καὶ ἡ πρόνοια, ἵνα σώζοιτο * ἐν τῷ καλῷ καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τῷ * ἐν τῷ κακῷ θεῷ ἕτος καὶ ὅλως λογισμὸς. δεῖται δὲ λογισμῶν, τίνες. καὶ γὰρ εἰ ἐξ ἄλλων λογισμῶν, δεῖ ἐπίτι προῖ λογισμῶν ἢ τινάτε πάντως εἶναι. τίνες οὐκ ἀρχαί, καὶ γὰρ αἰδήσεις, καὶ νῦν;

ἀλλὰ αἰσθησις μὲν εἴ ἔστω, νῦν ἄρα. ἀλλ' εἰ νῦν
 καὶ προτάσεις, τὸ συμπέρασμα ἐπισημή, πρὶ
 αἰσθητῶ. ἔστι δὲ νῦν ἄρα. ἔστι δὲ νῦν ἄρα. ἔστι δὲ νῦν ἄρα.
 τῶ, πλοῦτὴ δὲ εἰς νότον ἀφικνεῖται, πῶς ἐν
 ταύτῃ τῇ ἐξ ἡν πρὸς αἰσθητῶ διανοήσιν ἀ-
 φικνεῖται. ἔστι οὖν ζῶον πρόνοια, ἔθ' ὅλως
 τῶ δὲ τῶ πάντος, καὶ λογισμὸς ἐγένετο. ἐπεὶ ἔ-
 δὲ ὅλως λογισμὸς ἐκεῖ. ἀλλὰ λέγεται λογισ-
 μὸς, εἰς ἐνδεῖν τῶ πάντα ἔστω, ὡς ἄλλος σο-
 φὸς ἐκ λογισμῶν ἐν τῷ * ὕπερον, καὶ προόρα-
 σις, ὅτι ἔστω ὡς αἰψὸς σοφός, ἐν τοῖς ὕπερον
 * ὕπερον
 ἐν γὰρ τοῖς προϊδοῖσι. * ἐν γὰρ γενομένοις προλογισμῶ,
 μὴ γενομένοις
 ὁ λογισμὸς χρησίμων, ἀπορία δυνάμεως
 τῆς προλογισμῶ. καὶ προόρασις ὅτι μὴ ἦν
 διωάμεις τῶ προορῶντι, καὶ ἦν ἐκ ἐδεῖθ
 προοράσεως καὶ γὰρ ἡ προόρασις, ἵνα μὴ τῶ-
 π. ἀλλὰ τῶ καὶ οἷον φοβεῖται, τὸ μὴ τοῖσιν.
 ἔστι δὲ τῶ μόνον, ἔστι προόρασις. καὶ ὁ λογισ-
 μὸς, τῶ ἀντὶ τῶ μόνου δ' ὄντος θατέρου
 τὴ καὶ λογίζεται. πῶς οὖν τὸ μόνον καὶ ἐν καὶ
 ἀπλῶς, ἔχει αἰαπισσόμενον τὸ τῶ. ἵνα μὴ
 τῶ καὶ ἐμῶ γὰρ τῶ, εἰ μὴ τῶ. καὶ χρησι-
 μὸν τῶ ἀνεφάνη. καὶ σωτήριον τῶ γενό-
 μενον. προοράσει ἄρα, καὶ προελογίσαστο ἄ-
 ρα. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἐξ ἄρχης λεχθέν, τὰς
 αἰσθητῶς διὰ τῶ καὶ ἐδῶκε τὰς διωάμεις,
 εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἀπορος ἡ δόσις. καὶ πῶς.
 ἔμην. ἀλλ' εἰ δὲ ἐκαστὴν ἐνέργειαν μὴ ἀπλή-
 * ἀπλή
 εἶναι, μὴ δὲ θεμιτὸν θεῶ ὅπου ὄν, * ἀλλ'
 ὅτι νομίζεν. ἡ ὅλον τε καὶ πᾶν, δὲ ἐν ὅτῳ οὖν
 τῶν αἰτῶ πάντα ἐν ὑπάρχειν. δὲ πῶν
 καὶ τῶ μέλλοντος ἡ δὴ πρῶτον εἶναι. ἔστι ὕπε-
 ρόντι ἐν ἐκείνῳ. ἀλλὰ τὸ ἡδὴ ἐκεῖ παρὸν, ὕπε-
 ρον ἐν αἰῶνι γίνεται. εἰ οὖν ἡδὴ παρῶν τὸ
 μέλλον, ἀνάγκη ἔστω παρῶν, ὡς προνενοη-
 μένον εἰς τὸ ὕπερον. τῶ δὲ ἐστίν, ὡς μὴ δὲν δᾶ-
 ῶν μὴ δὲν τότε. τῶ δ' ἐστίν, μὴ δὲν ἐλπί-
 ψοντος. πάντα ἄρα ἡδὴ ἦν, καὶ αἰῶν, καὶ
 ἔστω ἦν, ὡς εἰ πᾶν ὕπερον τὸ δὲ μετὰ τὸ δὲ:
 ἐκτενόμενον μὲν γὰρ, καὶ οἷον ἀπλῶς ἐκεῖ,
 δέκνυται τὸ δὲ, μετὰ τὸ δὲ. ὅμως δὲ ὄν, πᾶν
 τὸ δὲ, τῶ δὲ ἐστίν ἔχον ἐν αὐτῷ καὶ τῷ αἰ-
 τίαν.

eo posterius: verum quod ibi iam adest, posterius euadit in alio. Si ergo futurum, iam est præsens, necesse est sic esse præsens, tanquam præcognitum in posterius: id est, ut nihil tunc indigeat ali-quo: id est, ut nihil desit omnino. Omnia igitur iam erant: erantque semper, & ita erant, ut po-sterius liceret dicere, hoc esse post illud: nempe quando quod illic est explicatur & panditur, tunc hoc post illud apparet. Qua verò ratione secum simul existit, non occurrit hoc amplius atque illud, sed potius hoc vniuersum: id est causam quoque possidens in seipso.

A intellectus. Verum si intellectus quidem e-
 propositiones quædam, conclusio verò scien-
 tia, sequitur ut de nullo sensibili tunc fuerit cō-
 sultum. Non enim principium quidem ex
 intelligibili pendet, finis autem in quiddam
 non intelligibile deuenit. Tum verò quonam-
 modo contigit ante sensibile talem quendam
 habitum excogitationemque incidere? Quam-
 obrem neque animalis vllius, neque omnino
 mundi huius ex quadam rationis discursione
 prouidentia contigit: siquidem nec omnino
 vlla apud deum argumentatio est, nominatur
 tamen interdum rationale quoddam in Deo
 consilium, ut ita potissimum indicetur, sic ab
 eo singula constituta, ut sapiens aliquis in re-
 bus posterioribus consilio faceret. Tum ve-
 rò præuisio nuncupatur in Deo: quoniam ita
 disposuit, quemadmodum sapiens aliquis re-
 bus posterioribus prouidisset. In his enim
 quæ ante argumentationem minime fiunt, ar-
 gumentatio confert ob potentiæ illius infir-
 mitatem, quæ actum argumentandi præcedit.
 Confert quoque præuisio, quoniam penes eu-
 um qui præuidet non erat facultas per quam
 non egeret præuisione. Præuisio enim huc ten-
 dit, ut non hoc quidem, sed illud eueniat: vbi
 quodammodo timetur nequid incidat alienū.
 Vbi autem non hoc vel illud imminet, sed hoc
 tantum adest, non est vlla præuisio: quinetiam
 argumentatio hoc pro illo quærere vel assum-
 mere solet. At vbi alterum adest solum, quid-
 nam argumentatione sit opus? Quomodo
 igitur illud quod est solum, & vnum, & omni-
 no se simpliciter habet, reuolutionem in se ad-
 mittit eiusmodi: in qua hoc aliquid statuatur,
 ne forsitan eueniat aliud? In qua & dicatur, ni-
 si hoc fiat, accideret illud. In qua rursus adda-
 tur, hoc iam apparuit vtile, & si hoc fiat, serua-
 bit effectum. Si enim apud Deum ita cogitare-
 tur, igitur præuidisset: igitur & ante esset ar-
 gumentatus. Atqui & quod modò ab initio
 dicebatur, sensus ac vires ob hoc ipsum dedisse
 videtur: quamuis tributio hæc vtrum fiat, &
 quomodo fiat, dubitationem plurimam sube-
 at. Verum tamen si oportet quamlibet illic
 actionem esse defectus expertem, neque fas est
 penes Deum esse aliquid, quod non sit totum
 & vniuersum, profectò necessarium est in vno
 quoque eorum, quæ dei ipsius propria sunt,
 omnia contineri. Quamobrem cum & ip-
 sum futurum, sit ibi iam præsens, nihil est in

Uno de quolibet potissima quæri solent: quid videlicet, & propter quid res ipsa sit. Illud quidem explicatur definitione, hoc autem declaratur assignatione causæ efficientis, atque finalis: & inuicem coniuncta sunt ambo.

Caput II.

Sensus quidem neutrum quærit: ratio verò quærit utrumque seorsum: intellectus autem possidet utrumque simul. Atque in hoc ratio simul consequitur ambo: nempe cum primum quid ipsa rei natura sit definierit, mox in ea ipsa definitione deprehendit efficientem eius causam & finalem, atque vicissim cum primum eiusmodi causam apprehenderit, comprehendit ibidem ipsius rei naturam. Præterea in animali tum mundano, tum quolibet, ita membra inuicem sunt contexta, totaque simul prodeunt, ut quouis inspecto, causa statim eiusdem conspiciatur, atque cōuerso. Multo maior in mundo diuino est utriusque copula, ubi in quauis idea cæteræ sunt connexæ. Atque mens ipsa quid simul, & propter quid de vnoquoque tenens idea quælibet ipsamet existit. Denique ignis quidem quod nascatur, quod ita se habeat, quod sic agat, sic patiatur, sortitur causam aliunde: quod autem sit hoc ipsum quod naturaliter est, scilicet corpus calidum, siccum, lucidum, non aliunde reportat: sed ob hoc tantum quod est ignis profert hæc tria simul, atque vicissim. Hæc igitur ratione quid in eius natura, & propter quid minimè segregantur: unde rerum species definitionesque solent à Platoniciis necessariae æternæque nuncupari.

HINC igitur aliquis non minus naturam mentis perdiscere potest, quam magis etiam quam alia cernimus: neque sic tamen, ut quanti sit mens videamus. Iam verò mentem dicimus penes se habere quid vnumquodque sit, propter quid autem minimè. Aut si id concesserimus, non tamen alterum seorsum habebit ab altero. Videamus age hominem, aut oculum si contingat, illic existentem tanquam simulachrum aliquod & spectaculum, vel spectaculi partem. Tale profectò quiddam est homo illic, & propter quid rursus homo. Siquidem intellectualem oportet illic esse hominem atque oculum, & in eo intellectuali conditione propter quid sit contineri: alioquin illic omnino non erit, nisi hoc ipsum quod dicitur propter quid in seipso contineat. Apud nos autem quemadmodum partes aliæ ab alijs quodammodo separatæ sunt, sic & ipsum propter quid ab eo quod quid est similiter separatur. At verò illic in vno sunt omnia: quapropter idem est omnino res ipsa, & propter quid res ita se habeat. Sæpe etiam in regione corpora, res ipsa, & propter quid ad rem eandem pertinens, prorsus est idem: velut quid est Solis Lunæque defectus. Quidnam igitur prohibet, & vnumquodque tum quid, tum propter quid esse? Atque hoc ipsum propter quid esse essentiam cuiuscunque: imò verò necessarium est. Vnde illis qui sic quid vnumquodque sit conantur accipere, rectè succedit. Quod enim est vnumquodque, propter hoc & existit. Non autem dico nunc ita, quia species unicuique causa sit essendi: id nanque verum esse constat: sed quia si quamlibet speciem penes se ipsam euoluas, statim propter quid in ea reperies. Quod enim inefficacem & vanam essentiam vitamque sortitur, non omnino propter quid possidet in seipso. Quod autem & species est, & mentis proprium, quoniam modo aliunde propter quid ita sit accipere poterit? Si quis autem accipere propter quid dicat à mente, certè non est seorsum: siquidem mens hæc ipsa species est. Si igitur oportet mentem habere hæc absque villo defectu, necessarium est, neque ipsum quidem propter quid, eis villo modo deesse. Mens autem penes se ipsam habet, propter quod potissimum singula quæ in ea sunt, ita se habeant: quæ verò in ea sunt, eadem ipsa mens existit, tum summam, tum etiā singulatim: adeo ut nihil eorū hoc ipso quod dicitur, propter quid factū sit, egeat: sed simul & factū est, & habet in se propriæ substantiæ causam. Quum verò non sit temerè genitū, nihil prætermisit omnino, quod ad rationem, propter quid sit, pertineat

A ΔΙΟ' καὶ ἐν ταῦτα αὐτῆς, ἔχ' ἥτιον κατα-
μάθοι τι τὸ νῦν φύσιν, ἢ καὶ πλεον τῶν ἄλλων
ὁρῶμεν. ἔδ' ὡς ὅσον ἐστὶ τὸ νῦν ζῆμα ὁρῶμεν.
τὸ μὲν γὰρ ὅτι, δίδωμεν αὐτὸν ἔχειν. τὸ δὲ διότι,
ἔκ' ἐστὶ. ἢ εἰδοίμεν χαρὶς, καὶ ὁρῶμεν αὐτῶν
πονὴν ἢ ὀφθαλμὸν εἰ τυχοί, ὥσπερ ἀγαλμα. ἢ
ἀγαλματος, τὸ δὲ ἐστὶν ἐκεῖ αἰθρῶπος, καὶ διατὶ
αὐτῶν ποῦ, εἴπερ καὶ νοερὸν αὐτὸν δὲ τὸν ἐκεῖ
B αὐτῶν ποῦ εἶναι, καὶ ὀφθαλμὸν καὶ διατὶ.
ἢ ἔκ' αὐτῶν εἴη, εἰ μὴ διατὶ, ἐν ταῦτα δὲ ὡς
περ' ἑκάστων τῶν μερῶν χαρὶς, ἔτω καὶ τὸ δια-
τὶ. * ἐκεῖ δὲ, καὶ ἐνὶ πάντα. ὡς τε ταῦτα
περ' ἀγαλμα, ἔτ' ὁ διατὶ τῶν πραγμάτων. πολλα
C καὶ δὲ ἐν ταῦτα τὸ περ' ἀγαλμα καὶ τὸ διατὶ
ταῦτον οἷον τί ἐστιν ἐκλήψις, ἢ οὐκ κωλύει καὶ
ἑκάστων διατὶ εἶναι, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ τῶν
εἶναι τι τὸ ἑστὶν ἑκάστων. μάλλον δὲ ἀνάγκη,
καὶ περ' αὐτοῖς ἔτ' ὡς * τὸ τί εἶναι ἢ λαμβά-
νειν, ὁρῶν συμβαίνει. * ἔτ' ὡς ἐστὶν ἑκάστων, διὰ
D τῶν ἐστὶ λέγω δὲ ἔχ' ὅτι τὸ εἶδος ἑκάστων αὐ-
τῶν τῶν εἶναι. τῶν μὲν γὰρ ἀληθῆς. ἀλλ' ὅτι εἰ
ἐν αὐτῷ τὸ εἶδος ἑκάστων πρὸς αὐτὸ * ἀναπί-
πτους. ὁρῶντες ἐν αὐτῷ τὸ διατὶ. ζῆγον μὲν γὰρ
ὄν καὶ ζῶν ἔχον, τὸ διατὶ καὶ πάντα ἔχει. ἔ-
δος δὲ ὄν καὶ νῦν ὄν, πῶθεν αὐτὸ λάβοι τὸ διατὶ.
εἰ δὲ παρὰ νῦν τίς λέγοι. ἔχωρὶς ἐστὶν εἰ γὰρ
ἐν αὐτῷ ἐστὶν. εἰ οὐκ δὲ ἔχειν ταῦτα μηδὲν
ἐλλείποντα, μὴ δὲ τὸ διατὶ ἐλλείπειν. νῦν δὲ
ἔχει τὸ διατὶ, ἔτ' ὡς ἑκάστων τῶν ἐν αὐτῷ. τὰ
δὲ ἐν αὐτῷ αὐτὸς ἑκάστων αὐτὸν εἴη τῶν ἐν αὐτῷ,
ὡς τε μηδὲν προσδεῖσθαι τῶν διατὶ γέγονεν.
ἀλλ' ὅμως γέγονε, καὶ ἔχει ἐν αὐτῷ τι τῆς
ὑποστάσεως αἰτίας. γεγονὸς δὲ ἔκ' ἐκῆς, ἔ-
δὲν αὐτὸ παραλελειμμένον ἔχει τοῦ διατὶ.

* ἐκεῖ δ' ἐνὶ
πάντα

* τὸ τί εἶναι
* ὅ γὰρ ἐστὶν

ἀναπίπτους

sed

διὰ τί, ἀλλὰ πᾶν ἔχον, ἔχει καὶ τὸ καλῶς, ὁμῶς
 τῆς αἰτίας. καὶ τοῖς ἄρσιν μεταλαμβάνουσιν, ὅ-
 τω δὲ διὰ τὴν ὥς τὸ διατί ἔχον, καὶ μὴ, ὥς περ
 ἐν τῷδε τῷ παντὶ ἐκ πολλῶν συνεσηκώ-
 σιν αἰσθηται πρὸς ἀλλήλα τὰ πάντα, ἐν τῷ
 παντὶ εἰ αἰεὶ καὶ τὸ διότι ἔκαστον, ὥς περ καὶ
 ἐφ' ἑκάστῃ τὸ μέρος πρὸς τὸ ὅλον ἔχον ὁράται.
 ὅς τῃς ἡμετέρας, αἰτᾶ τῇς μετὰ τὸδε, ἀλλὰ
 πρὸς ἀλλήλα ὁμῶς τὴν αἰτίαν, ἐπὶ αἰπατὴν
 συνίσταται, ὅτῳ ἡ πολλὴ μάλλον ἐκείνῃ τᾷτε
 πάντα πρὸς τὸ ὅλον ἔκαστον. ἐκαστον πρὸς
 αὐτὸ. εἰ οὐκ ἢ συνυπόστασις ὁμῶς πᾶν τὸ καὶ ἐκ
 εἰκῇ πάντων, καὶ δὴ ἀπικτηθῆναι, ἐν αὐτοῖς
 αὐτοῖς καὶ αἰτιατὰ, τᾷς αἰτίας. καὶ τοῖς τὴν ἔκα-
 στον, οἷον αἰτιατῶς. τὴν αἰτίαν ἔχον. εἰ οὐκ μὴ
 ἔχον αἰτίαν τῇ εἶναι, αὐτάρ κη δὲ εἴστι, ἐμε-
 μνωμένον αἰτίας ἐστίν, εἴη αὐτὸν αὐτοῖς ἔχοντα
 συν αὐτοῖς τὴν αἰτίαν. ἐπὶ αὐτὴν μὴ δὲ ἐστὶ
 ματῶν ἐκεί. πολλὰ δὲ ἐν ἑκάστῳ. * ἐπὶ πάντα
 ὅσα ἔχει, ἔχοις αὐτὸν εἰπῆν διότι ἔκαστον. προῆν
 ἄρσιν καὶ συνῆν τὸ διότι ἐκεί. ἐκ ὅν διότι, ἀλλ'
 ὅτι, μάλλον ἢ ἀμφω ἐν. τί γὰρ αὐτὸ καὶ περὶ τὸν εἶχε
 νῆ. ὥς αὐτὸν νῆμα μὴ τοῖς τὸν ὄν, οἷον μὴ τε-
 λεον ἡννῆμα, εἰ οὐκ τελεον, ἐκ ἐστὶν εἰπῆν ὅτῳ
 ἔλλειπει. ὅς δὲ διατί τῷ * πᾶρεσι. πᾶρον ἄ-
 ρα ἔχοις αὐτὸν εἰπῆν διότι πᾶρεσι. ἐν ἄρσιν τῇ
 ὑποστάσει, τὸ διατί. ἐν ἑκάστῳ τῶν νῆματι
 καὶ ἐν ἐργήματι. οἷον καὶ αὐτῶν πᾶς πᾶς πᾶς
 φάνη ὁ αὐτῶν πᾶς συμφῆρων αὐτὸν αὐτῶν.
 καὶ πάντα ὅσα ἔχει ἐξ ἀρχῆς ὁμῶς ἔχον, ἐπὶ
 μὸς ἐστὶν ὅλος. εἰ αἰα μὴ πᾶς ἐστὶν ἀλλὰ δὲ τί
 αὐτῶν προδῆναι ἡννῆμα τὸς ἐστίν. ἐστὶ δὲ αὐτὸ ὥς
 τε πᾶς ἐστίν. ἀλλ' ὁ γινόμενος αὐτῶν πᾶς, γε-
 νητός.

mul possidens: itaq; in prōptu simul totus est positus. Iam verò nisi sit totus, sed aliquid insuper
 sit addendum, ad genituram id potius pertinebit. At ille semper est: quapropter est totus. Qui ue-
 rò sit homo, est proculdubio generabilis.

Quoniam intellectualis forma per quam Deus agit, est ipsa natura Dei, facitq; eadem semper eodem modo, me-
 rito non tam consilio quodam agit, quam naturali quadam forma seipsam foras quasi naturaliter exprimente,
 Caput III.

In qualibet forma diuinitus procreata variae quaedam formae sunt, quasi totius essentiae partes. Propter eas-
 modi partes tota existit essentia, et essentiae gratia partes sunt adhibitae: et cunctae partes eiusmodi ipsa sunt essen-
 tia. Vides igitur in formali ratione rei, quid ipsa sit, et propter quid pariter declarari.

Τί οὐκ κωλύει προβλῆσαι αὐτῶν, * ἢ κατ' ἐκείνῳ ἐστίν. ὥς περ ὅτε τι ἀφ' ἑ-
 λείν δὲ, ὅτε προδῆναι. ἀλλὰ τὸ βλῆσαι αὐτῶν
 καὶ λελογισθῆναι, διὰ τὴν ὑπόθεσιν. ὑπέθετο γὰρ
 γινόμενα. ἐπὶ τῷ μὲν, ἢ βέλῃσις ἐπὶ λογισ-
 μῶς, τῷ δ' αὖ γινόμενα ἐνδείξασθαι καὶ ὅτι λο-
 γίζεται αἰεὶ λείν. ὅ γὰρ ἐνι λογισμῶν ἐν τῷ αἰεὶ.
 ἐπὶ αὐτῷ * ἐπὶ λελησμένῳ ἦν, ὅπως καὶ πρότερον.
 εἰτα εἰ μὲν ἀμείνων ὕστερον ἐκ αὐτῶν καλὰ πρότερον
 do pri⁹ egerit; deinde si melius efficit postea, opera sua pri⁹

A sed possidens vniuersum, habet simul & ratio-
 nem propter quid ita bene fiat ad causam per-
 tinentem. Præterea & his quæ participant, ita
 naturam tradit, vt etiam propter quid sic eam
 acceperint, nascantur. Proinde sicut in hoc
 mundo ex multis cōposito omnia inter se cō-
 nexa sūt, atq; in eo ipso quod in eo sunt omnia
 inest insuper propter quid, ita sit vnūquodq;
 quēadmodū & in quouis corpore pars ad totū
 se habere videtur: vbi pfecto non sit quidē hoc
 primò, deinde post hoc & illud: sed inuicē cau-
 sam simul continent & effectum. Sic oportet
 multoq; magis illic & omnia ad totum singu-
 latim sese habere, & quodlibet ad seipsū. Quā
 obrem si eiusmodi simul omnium consisten-
 tia est, neq; temerē omnium, oportetq; nullo
 modo seiungi, nimirum effectus causas in se
 habent: & vnumquodq; tale est, vt quasi cau-
 sam habeat sine causa. Si ergo causam essendi
 non habent, seipsis verò sufficientia sunt, etiā
 si solitaria sint quantum ad societatem causæ
 pertinet, pfecto sunt in seipsis secum habenti-
 a causam. Præterea si nihil ibi temerē est, mul-
 ta verò in vnoquoq; sunt, & vnumquodq; est
 cuncta quæ possidet, poteris vtique propter
 quid sit quodlibet explicare. Præerat igitur, &
 simul erat propter quid ibi, non propter quid
 propriē, sed quid prorsus existens: imò verò
 ambo sunt vnum. Pfecto si intellectualis ipse
 se mentis conceptus, qua mentis est, talis foret
 qualis imperfecta quædam genitura, non nihil
 etiam superflui pateretur. Si ergo conceptus
 est perfectus, in quo deficiat assignari non pos-
 test: neque afferri propter quid hoc non adsit.
 Cum igitur adsit, potes propter quid sit præ-
 sens asseuerare: in ipsa igitur substantia ipsum
 propter quid sit continetur. In qualibet igitur
 mentis notione actioneq; totum simul occur-
 rit, velut in ea, quæ ad hominē pertinet, totus
 præfulget homo simul afferens cum ea seipsū.

E atque omnia quæcunque habet à principio si-

A QVAERET hic aliquis, quid nā phibe-
 at, quo minus de illo intellectus antea cōsul-
 uerit. Sed dicendū est, esse penitus secundū il-
 lū: ideoq; nihil adimendū esse, inhil addendū:
 veruntamē ob ipsam suppositionē fingitur ille
 cōsultare atq; argumētari. Suppositū nāq; est,
 illa fieri: atq; ita nimirū deliberatio & discursio
 qdā, ptinus adhibetur. Ex eo aut quod deinō-
 stratū est fieri semp, argumētatio tollitur. Non
 enim in eo quod semper extat, argumētatio cō-
 petit: nāq; etiā cōditio hæc esset obliti, quomo-
 do pulchra nō esset: sin verò pulchra erat,

* ἐπὶ πάντα
 ὅσα ἔχει

* οὐ πᾶρεσι.

* ἐπὶ λελησ-
 μένῳ ἦν,

eodem modo res ipsa se habet. Pulchra verò sunt, si quidem sint vnà cum causa: quandoquidem & nunc pulchrum aliquid est, quoniam sua possidet omnia. Hoc enim & ipsa species est quod omnia possidet, præsertim si materiā occupet, occupat aut si nihil ipsi⁹ reliquerit nō formatū. In forme verò relinqueret, si qua forma deesset, velut oculus aut quodlibet aliud: quamobrem vbi assignas causam, omnia dicis, cūr nam igitur oculi sunt, vt videlicet adsint omnia? Iterum cur nares, vt omnia prorsus adsint? Iam verò si gratia salutis tribui hæc adducas, custodem essentia quendam afferes in ipsam et existentem: id autem esse aliquid confrens iudicabis. Sic igitur & ante hoc erat esse: itaque ita causa pars est essentia. Ac si aliud sit, hoc ipsum tamen quod est essentia ipsius existit. Omnia igitur inter se conspirant, atque tota & perfecta & vniuersa essentia est, atque hoc ipsum vt benefe habeat vnà cū causa est, & est in causa. Atqui & essentia, & quod quid est, propter quid est, vnum esse conuincitur. Si igitur in ipsa specie velut humana inclusa hæc conditio est, vt sensualis homo sit, & quomodo sensualis, æterna quadā necessitate perfectioneque mentis: quæ si modò perfecta est, causas in seipsa complectitur, adeo vt nos animaduertamus in posterum, sic rem rectè disponit: ibi enim causa vnum est cum essentia cōplens essentiam, atque homo illic non intellectus tantum est, cui postea dum in generationem mittitur, sentiendi vis adiungatur: si in quā res ita se habeat, dubitatur quidnam prohibeat, quo minus ille intellectus ad hæc inclinetur. Quid enim erit hoc ipsum quod dicitur sensuale? An fortè quod apprehendere quādoque sensibilia possit? Si ita sit, quomodo nō absurdum fuerit? Ibi quidem esse sensitiuum aliquid ab æterno, hic verò denique persentire, ætūmque illius potentia hīc duntaxat expleri, quando anima deterior iam euasit.

Vnaqueque res hoc ipsum quod est intrinsecus à forma speciali naturaliter habet. Qui igitur hominem definit id quod est ex anima corporeque coniunctum, nondum rationem formalem assignat, qua homo hoc ipsum quod est, existit.

Cap. IIII.

RVRVSVS ad dubitationem hanc enodādam: quid homo ille sit, tanquam ab initio nobis est assumendum. Ac forsan prius quid homo sit hic viuens, satius est explicare: ne fortè nondum omnino quid hic sit cognoscentes, tanquam hunc iam teneamus curiosius illum inuestigemus. Fortè enim quibusdam videri potest homo idem esse hic noster & ille: initium verò considerandi hinc potissimum assumatur. Quærendum est sanè, nunquid noster hic homo sit ratio quædā ab anima differens hunc hominem faciente, eique vitam rationisque discursum suppeditante? an potius ipsa anima, talis in quā anima homo sit? An denique homo sit anima tali quodam corpore vtens? Verūm si homo est animal rationale, animal autem est quod ex anima corporeque componitur, definitur hæc hominis ratio non eadē atque anima erit. Atqui si ipsa hominis ratio est, quod ex anima rationali cōstat & corpore, quomodo nā erit substantia sempiterna? Quippe cū ratio hæc talis hominis tunc denique fiat, quando anima & corpus congregiuntur: nepe eiusmodi ratio

A εἰ δ' ἦν καλὰ, ἔχει τὸ ὡσαύτως. καλὰ δ' ἐστὶ μετὰ τῆς αἰτίας. ἐπεὶ καὶ νῦν καλόν τι, ὅτι παῖτα τῶτο γὰρ καὶ εἶδος τὸ παῖτα, καὶ ὅτι τὴν ὕλῃ κατέχει. κατέχει δ' ἐ, εἰ μὴ δὲν αὐτῆς ἀμόρφωτον καταλείπει. καταλείπει δ' ἐ, εἰς μορφὴν ἐλλείπει. οἷον ὁ φθαλμός, ἢ ἄλλο τι, ὡς τε αἰτιολογῶν, πάντα λέγεις. διατί οὖν ὁ φθαλμοῖ, ἵνα παῖτα καὶ διατί ὁ φρύς, ἵνα παῖτα. καὶ γὰρ εἰ ἐνεκα σωτηρίας λέγοις, φυλακτικὸν τῆς ἑσίας λέγεις ἐν αὐτῇ ὑπάρχον. τῶτό δ' εἶναι συμβαλλόμενον, ὥτως ἄρα ἑσία λυτὴ, πρὶν καὶ τῶτο. καὶ αἶπον ἄρα μέρος τῆς ἑσίας. καὶ ἄλλο πίνω τῶτο. ὅ δ' ἐστὶ τῆς ἑσίας. πάντα πίνω ἀλλήλοις. καὶ ἡ ὅλη καὶ τελεῖα καὶ πᾶσα, καὶ τὸ καλῶς μετὰ τῆς αἰτίας, καὶ ἐν τῇ αἰτίᾳ, καὶ ἡ ἑσία, καὶ τὸ πῆν εἶναι, καὶ τὸ διότι ἐν. εἰ πίνω ἔγκειται τὸ αἰσθητικὸν εἶναι, καὶ ὥτως αἰσθητικόν ἐν τῷ εἶδει ὑπὸ αἰδίου ἀνάγκης καὶ τελειότητος νῆ, ἐν αὐτῷ ἔχοντος, εἰπερ τέλειος τὰς αἰτίας ὡς τε ἡμᾶς ὕστερον ἰδεῖν, ὡς ἄρα ὀρθῶς ὥτως ἔχει, ἐκεῖ γὰρ ἐν ἑ συμπληρωτικόν τὸ αἷτιον. καὶ ἔχει ὁ αἰθρῶπος ἐκεῖ μόνον νῆς ἦν. προσετέθη δὲ τὸ αἰσθητικόν, ὅτε εἰς γένεσιν ἐσελετο, πῶς ἐκ αὐτοῦ νῆς ἐκείνος πρὸς τὰ τῆδε ῥέπει. τί γὰρ αὐτῇ αἰσθητικόν, ἢ αἰτίληπτικόν αἰσθητῶν. πῶς δ' ἐκ ἀποπον, ἐκεῖ μὲν αἰσθητικόν ἐξ αἰδίου, ἐνταῦθα δὲ αἰσθάνεσθαι καὶ τῆς ἐκεῖ δυνάμεως τὴν ἐνέργειαν πληρῶσαι ἐν ταῦθα, ὅτε χεῖρων ἢ ψυχῇ γίνεται.

A ΠΑΛΙΝ οὐκ πρὸς ταῦτα τὴν ἀπορίαν αἰῶθεν ληπτόν, τὸν αἰθρῶπον ὅς τις ἐκείνος ἐστίν. ἴσως δ' ἐπεὶ πρὸν καὶ τὸν τῆδε αἰθρῶπον, ὅς τις ποτ' ἐστὶν εἰπεῖν. μή ποτε δ' ἐ τῶτον ἀκριβῶς εἰδόμενος, ὡς ἔχοντες τῶτον, ἐκείνον ζητῶμεν. φανερὸν δ' αὐτῶς τισιν, ὁ αὐτὸς, ὅς τις περὶ κακείνος εἶναι. ἀρχὴ δὲ τῆς σκέψεως ἡδε, ἐν τῷθεν. ἄρα ὁ αἰθρῶπος ὅς τις, λόγος ἐστὶ ψυχῆς ἔπρος, τῆς τὸν αἰθρῶπον τῶτον ποιήσεως καὶ τὴν αὐτὸν καὶ λογίζεσθαι παρεχομένης; ἢ ἢ ψυχῇ ἢ τριαύτῃ ὁ αἰθρῶπος ἐστίν; ἢ ἢ τῷ σώματι τῷ τῷδε ψυχῇ προαχρωμένης; ἀλλ' εἰ μὲν ζῶν λογικὸν ὁ αἰθρῶπος, ζῶν δ' ἐ τὸ ἐκ ψυχῆς ὁ σῶμα, καὶ αὐτῇ ὁ λόγος ὅς τις καὶ τῆς ψυχῆς ὁ αὐτός. ἀλλ' εἰ τὸ ἐκ ψυχῆς λογικὸς ὁ σῶματος ὁ λόγος τῆ αἰθρῶπος, πῶς αὐτῇ ὑπόστασις αἰδίου; τάττ τῆ λόγος τῆ τοῦδε αἰθρῶπος γινόμενης, ὅταν σῶμα καὶ ψυχῇ συνελθῇ, ἔσται γὰρ ὁ λόγος ὅς τις, δηλωτι.

δηλωτικὸς τῶ ἐσομένῳ, ἔχ' οἷος ὃν φάμεν αὐτὸν αἰθρῶπος, ἀλλὰ μάλλον, ὡς οἰκῶς ὅρος, καὶ τοῖς τῶ, οἷον μὴ τῶ δηλωτικῶ τῶ τῆν εἶναι, καὶ τῶ εἰδὸς ἐστὶ τῶ ἐνύλῃ, ἀλλὰ τὸ συναμφώτερον δηλῶν ὅτι ἐστὶν ἡδη, εἰ τῶ τῶ, ἔπω δόρηται ὁ αἰθρῶπος, ἢ τῶ ὁ κατὰ τὸν λόγον, εἰ δέ τις λέγοι τὸν λόγον δὲ τὸν τῶν ποιῶτων εἶναι συναμφώτερον, τὸ δ' ἐν τῶδε καθό ἐστιν ἕκαστον. ἔκ αὖτις οἱ λέγουσι, καὶ δὲ, καὶ εἰ ὅτι μάλιστα τῶν εἰδῶν, καὶ μετὰ τῆς ὑλῆς τῆς λόγου, καὶ λέγουσι. ἀλλὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸν ποιῶν, οἷον τὸν αἰθρῶπον λαμβάνειν, ἔκ αὖτις ὅσοι τῶ τῆν εἶναι ἀξιοῦσιν ἐφ' ἑκάστῃ ὁρίζεσθαι, ὅταν κυρίως ὁρίζονται, τί οὐδ' ἐστὶ τῶ εἶναι αἰθρῶπον. τῶ δὲ ἐστὶ, τί ἐστὶ τὸ ποιῶν, τῶ τῶν αἰθρῶπον ἐνυπάρχον ἔχωρῶν. ἀρ' οὐδ' αὐτὸς ὁ λόγος ζῶν ἐστὶ λογικόν, ἢ τὸ συναμφώτερον, αὐτὸς δὲ τίς ποιῶν, καὶ ζωὴ λογικῆς, τίς τῶν αὐτῶν, ἢ τὸ ζῶν αὐτὸ ζωῆς λογικῆς, ἐν τῶ λόγῳ, ζωὴ τίνῃ λογικῇ, ὁ αἰθρῶπος. ἀρ' οὐδ' αὐτὸ ζωὴ αὐτὸ ψυχῆς; ἢ τῶ ἢ ψυχῆ παρῆται τὸ ζωὴ τὸν λογικῶν, καὶ ἐστὶ ὁ αἰθρῶπος ἐνέργεια ψυχῆς καὶ ἔκ αὖτις, ἢ ἢ ψυχῆ ὁ αἰθρῶπος ἐστὶ, ἀλλ' εἰ ἢ ψυχῆ ἢ λογικῆ ὁ αἰθρῶπος ἐστὶ, ὅταν εἰς αἴθερ ζῶν ἢ ἢ ψυχῆ, πῶς ἔκ αἰθρῶπος.

Etus aliquis anime: aut potius anima homo erit. Verum si anima scilicet rationalis ipse homo erit, quando in animal aliud anima transsit, quidnam prohibet adhuc hominem esse?

Homo est anima intellectualis rationalis simul et sensualis. Atque hæc animæ humanæ conditio ex amussim ad ideæ nostræ characterem est expressa. Cap. V.

Quæ quidem idea primus homo est: anima verò ita sicut dixi se habens est homo secundus: tertius verò homo est et quasi iam non homo, animal compositum ex corpore nostro simul atque vita quadam huic infusa ab anima præcedente, in qua sensus est efficacior, ni animali verò sensus obtusior, sed humana quædam affectio, quæ declarat hanc animalis vitam, non ab anima tantum sphaeræ, sed à nostra etiam dependere, sicut nostrā diuinitus dependet semper et agit.

ΛΟΓΟΝ τίνῃ δὲ τὸν αἰθρῶπον, ἄλλον παρὰ τὸν ψυχῆν εἶναι. τί κωλύει συναμφώτερον τὸν αἰθρῶπον εἶναι ψυχῆν ἐν τῶδε λόγῳ. ὅντος τῶ λόγου, οἷον ἐνέργειας τῆς δὲ ἐνέργειας μὲν διωαμένης αὐτὸ τῶ ἐνέργου ὡς εἶναι, ἔτω καὶ οἱ ἐν τῶ ἀπέρμασι λόγοι. ἔτω καὶ αὐτὸ ψυχῆς, ἔτω ψυχῆς αὐτῶν, οἱ τῶ λόγοι οἱ ποιῶντες, ἔκ αὖ ψυχοί. καὶ θαυμαστὸν ἔδεν, τὰς τῶν αὐτῶν λόγου εἶναι. οἱ οὐ μὴ ποιῶντες αἰθρῶπον λόγοι, ποίας ψυχῆς ἐνέργεια; ἀρα τῆς φυσικῆς, ἢ τῆς ζῶν ποιῶν; ἐν ἀργεστέρας τινὸς καὶ αὐτὸ τῶ, ζωτικώτερας. ἢ δὲ ψυχῆ ἢ τῶ αὐτῆς ἐγγενομένη τῇ τῶ αὐτῆς ὑλῇ αὐτῆς ἔστα τῶ, οἷον ἔτω διακειμένη καὶ αὐτὸ τῶ σώματος αἰθρῶπος, ἐν σώματι δὲ μορφώσασα κατ' αὐτὸν καὶ ἄλλον εἰδῶν αἰθρῶπος, ὅσον ἐδέχετο τὸ σώμα ποιῶσασα, ὡς περ ἐτῶ αὐτὸ ποιῶσι ὁ ζωγράφος ἐστὶ, ἐλάττω αἰθρῶπον τινὰ, ris efficit: quæadmodum & huius insup simulachrū pictor efficere solet: efficit inquā hominē quēdā

A futurum significat, neque talis est, quale quādo dicimus ipse homo, sed potius definitioni cui idam similis, descriptioni inquam tali, qualis quod quid sit non explicet. Nam neque speciei cuiusquā est materialis, sed designat potius compositum quiddam aliquando factum: si autem id sit, nondum inuentus est homo, quem profecto secundum rationem ipsam esse constat. Si quis autem dicat, rationem quidem talium oportere coniunctum aliquid esse, quod autem hac ipsa in re inest, secundum quod est vnumquodque non existimet afferendum: quod tamen adducendum est, & si quāmaximè rationes formarum materialium cum materia sint assignandæ. Veruntamen rationem ipsam, quæ facit ut homo sit homo oportet accipere, apud eos præsertim, qui existimant in vnaquaque re ritè definiēda ipsum, quod quid est penitus explicandum. Quidnam igitur est esse ipsum homini? Id est perinde ac si quæramus, quid est, quod efficit hūc esse hominem, ita tamen ut non separatim sit, sed insit. Num igitur ratio ipsa est animal rationale? an potius hoc est coniunctum? Ipsa verò ratio rationalis animalis effectrix aliquid existens ipsa, quid nā existit? An fortè in ipsa definitiva hominis ratione rationale animal ponitur pro vita quadam rationali? Ideoq; homo vita rationalis erit. Sed nunquid vita sine anima? Aut enim anima rationalem præbebit vitam hominis, quæ ipse erit non substantia quædam, sed a-

D que ipse erit non substantia quædam, sed a-

A OPORTET igitur, hominem aliam quādā rationē esse præter animā. Iam verò quid nā obstat, adhuc coniunctū aliquid hominem esse? Animam scilicet in tali quadam ratione potissimum constitutam? Vbi profecto hæc ipsa ratio sit tanquā quidam actus eiusmodi actus autem absq; agente esse non possit. Sic enim & quæ seminibus rationes insunt se habere videntur: nam neque absque anima sunt, neque sunt simpliciter animæ. Efficaces enim rationes nō sunt animæ prorsus expertes. Neque mirari quisquam debet, tales essentias rationes existere. Sed enim rationes illæ, quæ non faciunt hominem, qualis animæ potissimum actus sunt: num fortè vegetalis animæ? an potius animal facientis clarioris profecto efficaciorisq; atq; ob hoc ipsum viuacioris? Anima verò talis asistens videlicet materiæ tali, utpote quæ sit hoc ipsum tanquā sic affecta, etiā absq; corpore esse iudicatur homo. Quæ profecto secundum se ipsam aliquid format in corpore, & simulachrū hominis aliud, quātū capit natura corporis efficit: quæadmodum & huius insup simulachrū pictor efficere solet: efficit inquā hominē quēdā

deteriorem, qui tamen & formam habet, & rationes vel mores, affectionesque & vires debiles & obscuras: obscura denique omnia, quoniam hic non est homo primus. Atqui & species sensuum aliter, & sensus alios, qui etsi perspicaces apparent, obrusi tamen sunt & imagines quædam, si cum superioribus sensibus conferantur: ipse verò huic præsidēs homo animæ iam diuiniore exiit habentis hominem meliorem: sensusque admodum clariores. Atqui hunc fortè hominem Plato definit. Adiungit autem in definiendo, animam videntem corpore, quoniam anima quæ definitur homo, incubat illi animæ, quæ proximè corpore vitur. diuiniore autem anima secundo loco vitur corpore. Quando enim id quod factum est, sensus iam euasit, consequitur hæc vitam tradens integriorē: imò verò non consequitur, sed quasi ipsam adhibet: non enim à mundo intelligibili distat, sed contingens assidue illum velut sibi suspensam tenet inferiorem, commiscens seipsam cum ratione ad rationem. Quapropter homo hic in se obscurus, fit eiusmodi illustratione lucidior.

Anima nostra sensum adeo radicitus habet, ut sensu quodam semper vitatur. Cap. VI.

Nam & extra terrenū corpus per corpus aerii sentit in aere, & per celeste corpus in celo, hic quidem aeriam maxime, ibi verò celestia. Quin etiā extra celū intimo quodā imaginationis sensu ipsas intelligentie notiones in conceptus transformat imaginabiles. Vnusquisque nostrum tres homines habet, idealem, rationalem, sensualem: qui sibi deniceps ordine sunt connexi. Sed alij nostrum atque alias, secundum alium horum trium, atque alium vitam agunt. Et quatenus formas viuendi mutant, eatenus commutant & demones proprios presentis uitæ duces. Tū verò quæ vitæ intellectuālē potissimum agunt, demonē sublimiorem nactæ per eum etiam Deum ducem adipiscuntur. Ludit post hæc ægyptio more Plotinus circa irrationalis animæ transmigrationem atque etiam circa transitum rationalis animæ in ipsam bruti naturam: quæ nec ipse prorsus affirmat, nec alij Platonici comprobant, & nos alibi confutauimus.

SED quoniam modo in anima illa præstantiore est sentiendi facultas: Profecto sentiendi vis illa ad ea propriè, quæ illic dicuntur sensibilia pertinet: atque ita ibi sensus est, sicut & sensibilia. Quapropter & ita sensibilem illo sensu percipit harmoniam, dum videlicet sensualis homo sensu cōtinetur & percipit, atque coaptat quod sequitur ad vltimum vsque ad harmoniam ibi vigentem. Quinetiam ignis hic cū illo igne congruit, quem suo quodam sensu anima illa percipiebat, sensu inquam proportionem quādam habente ignis illius naturæ convenientē. Si enim essent hæc ibi corpora, hæc & ibi anima sentiret atque animaduerneret. Iam verò homo illic viuens talis quædam anima est, hæc apprehendere potens, vnde & posterior homo imitatio quædā illius imitatione quadam habet & rationes. Atque homo qui est in mente, hominē præfert omnes homines præcedentē, qui fanè secundo fulget homini: secundus tertio quoque subrutilat. Habet autem quodammodo omnes homo postremus nō factus illis, sed potius adiacens. Agit autem hic quidē noster ad vltimū: huic verò aliquid refulget à præcedente: illi rursus à tertio superiore subgeritur ætus: atque est vnusquisque secundū quē & agit, quāuis vnusquisque habeat omnes, rursusque non habeat. Postquā verò tertia hæc vita separata est à corpore, similiterque tertius homo, si proximè præcedens anima consequatur, consequens videlicet à superimis minimè segregata: tunc vbicunque est vltima, præcedens quoque dicitur esse.

A τὴν μορφὴν ἔχει καὶ τὰς λόγους, ἢ τὴν ἡθελῶς διαθέσας τὰς δυνάμεις, ἀμυδρὰς, πάντα, ὅτι μὴ ἔτος πρῶτος. καὶ δὴ καὶ αἰσθησέων ἄλλων, αἰσθήσεις ἄλλας ἐναργεῖς δοκῶσαι εἶναι ἀμυδροτέρας δὲ, ὡς πρὸς τὰς πρὸ αὐτῶν καὶ εἰκόνας ὁ δὲ ἐπὶ τῷ αἰθρωπῶ, ψυχῆς ἡδὴ θειοτέρας, ἐχέσσης βελτίω αἰθρωπὸν καὶ αἰσθήσεις ἐναργετέρας. καὶ εἴη αὖ ὁ πλάτων, τῶν ὀρίσάμενος. προαείας δὲ τὴν χρωμένῳ σώματι, ὅτι ἐπιχρεῖται, ἢ ἥτις προσχρεῖται πρῶτως σώματι, ἢ δὲ πῶς, ἢ θειότερα, ἢ δὴ γὰρ αἰσθητικῶν ὄντων τῶν ἡνωμένων, ἐπικολῶσθαι αὐτῇ τῶν ἡνωμένων ζωὴν διδῶσα. μᾶλλον δὲ, ἢ δὲ ἐπικολῶσθαι, ἀλλὰ οἷον προσέθηκεν αὐτὴν, ἢ γὰρ ἐξίσταται τῶν νοητῶν. ἀλλὰ συναψαμένη, οἷον ἐκκρεμαμένῳ ἔχει τὴν κάτω, συμμίζασα αὐτὴν λόγῳ πρὸς λόγον. C ὅθεν καὶ * ἀμυδρὸς ἔτος ὢν, ἐγέμετο φανερός * ἀμυδρὸς τῇ ἐλάμψει.

ΠΩΣ οὖν ἐν τῇ κρείττει τὸ αἰσθητικόν, ἢ τὸ αἰσθητικόν τῶν ἐκείνῳ ἀνασθητῶν. ὥς ἐκεῖ τὰ αἰσθητὰ. διὸ καὶ ἔτος αἰσθάνεται, τὴν αἰσθητικὴν ἀρμονίαν. τῇ δὲ αἰσθήσει παραδεχάμενος τῶν αἰσθητικῶν αἰθρωπῶν, ἢ συναρμόσωντος εἰς ἕνα πρὸς τὴν ἐκεῖ ἀρμονίαν, καὶ πυρὸς ἐναρμόσωντος, πρὸς τὸ ἐκεῖ πῦρ. ἢ αἰσθήσεις ἦν ἐκείνη τῇ ψυχῇ, ἀνάλογον τῶν πυρὸς τῶν ἐκεῖ φύσει, ἢ γὰρ ἐκεῖ σώματα, ταῦτα ἦσαν αὐτῶν τῇ ψυχῇ αἰσθήσεις καὶ αἰσθητὰ. καὶ ὁ αἰθρωπὸς ὁ ἐκεῖ, ἢ πιαύτη ψυχῇ αἰσθητικῇ τῶν ὅθεν, καὶ ὁ ὕστερος αἰθρωπὸς, τὸ μίμημα, εἶχε τὰς λόγους ἐν μίμησι. ὁ ἐν τῷ αἰθρωπῶ, πῶς πᾶσι τῶν αἰθρωπῶν αἰθρωπὸν. ἐλάμπει δ' ἔτος τῷ δεινῶ, ἢ ἔτος, τῷ τρίτῳ, ἔχει ἢ πᾶς * τὰ πάντα ὁ * πᾶντος ἐχάτος, ἢ γινόμενος ἐκείνοιο. ἀλλὰ παρακείμενος ἐκείνοιο, ἐνεργεῖ δὲ ὁ μὲν ἡμῶν, κατὰ τὸν ἕνα πρὸς τὸν ἕνα, καὶ πᾶσι τῶν αἰθρωπῶν. τῷ δὲ πᾶσι καὶ πᾶσι τῶν αἰθρωπῶν. τῷ δὲ καὶ πᾶσι τῶν αἰθρωπῶν ἢ ἐνεργεῖα. ὥς ἐστιν ἕκαστος, καθ' ὃν ἐνεργεῖ καὶ τοὺς πάντας ἕκαστος ἔχει καὶ αὐτὸς ἔχει. τῶν δὲ σώματος χωρισθῆς * τῆς ποιότητος ζωῆς, καὶ τῶν αἰθρωπῶν * καὶ τῶν αἰθρωπῶν, εἰ συνεποιεῖτο ἢ δεινῶ, συνεποιεῖτο δὲ μὴ ζωῆς. χωρισθῆσα τῶν αἰθρωπῶν, ἐκείνη αὐτῇ λέγεται

είρη. μεταλαβέσης δὲ θήρειον σῶμα, θαυμάζεται δὲ, πῶς λόγος ἔστα ἀνθρώπου· ἢ πάντων. ἄλλο τε δὲ ἐνεργεῖ κατ' ἄλλον. καθαρὸ μὲν οὐκ ἔστα ἢ πρὶν κακωθῆναι, ἀνθρώπον θέλει, καὶ ἀνθρώπος ἐστὶ καὶ γὰρ κάλλιον τῷ. καὶ τὸ κάλλιον, ποιεῖ. ποιεῖ δὲ καὶ δαίμονας πρότερος, ὁμοειδῆς τῇ ἀνθρώπον. καὶ ὁ πρὸ αὐτῆς, δαιμονιώτερος. μᾶλλον δὲ θεός, καὶ ἐστὶ μίμημα θεῶν δαίμων εἰς θεὸν ἀνηρημένος. ὥσπερ ἀνθρώπος εἰς ἀνθρώπον. καὶ γὰρ λέγεται θεός, εἰς ὃν ὁ ἀνθρώπος. ἔχει γὰρ διαφορὰν ἣν ἔχουσι ψυχὰς πρὸς ἀλλήλας, καὶ ἐκ τῆ αὐτῆς ὥς τις. λέγειν δὲ θεὸν δαίμονας, εἶδος δαιμόνων, οὓς φησὶν ὁ πλάτων δαίμονας. ὅταν δὲ σωέπηται τῷ θήρειον φύσιν ἐλομένη ψυχῇ ἢ συνηρημένη τῇ ὅτι ἀνθρώπος ἦν, τὸν ἐν αὐτῇ. λόγον ἐκείνη τῷ ζῷ εἰδωκεν. ἔχει γὰρ καὶ ἐνέργεια αὐτῇ χείρων.

lis illius exhibet rationem. Habet enim eam, actusque eiusmodi deterior iudicatur.

Quam Plotinus velit ideam hominis cum idea equi commisceri non posse: item intellectum nostrum in diuinis perpetuo permanere: rationemque ab intellectu proximè regi: rursus diuinam animæ nostræ naturam ad inferiora nequaquam precipitari, sed viceissim anniti hæc ad illam, consequens erat dicere, humanam speciem in equinam minime permutari. Notabis in nostro corpore ultra vitale vestigium impressum ab anima mundi, quod nimium est commune, imprimi vestigium quoque vitale propriumque ab anima nostra, atque hanc ab anima mundi diuersam esse, nec ab externis, sed a seipsa potius permutari. Vnde consequens est, nulla eiusmodi mutatione speciem propriam prorsus exuere. Anima denique etiam in mundo diuino sensibus uti dicitur, quoniam corporea percipit, quamuis ab excelsiore specula prospicere videatur.

Α Δ Δ εἰ κακωθῆσα καὶ χείρων γινόμενη, πλάττει θήρειον φύσιν, καὶ ἢν ὁ ἐξ ἀρχῆς βουῖ ἐποίησεν, ἢ ἵππον, καὶ ὁ λόγος ἢ ἵππου. καὶ ἵππος παρὰ φύσιν, ἢ ἐλάττω, καὶ μὲν παρὰ φύσιν, ἀλλ' ἐκείνῳ πως, ἢ ἐξ ἀρχῆς, ἢ ἵππος, ἢ κύων. καὶ εἰ μὲν ἔξει, ποιεῖ τὸ κάλλιον· εἰ δὲ μὴ, ὁ δυνάται, ἢ γε ποιεῖ πρὸς κακωθῆσα, οἷα καὶ οἱ πολλοὶ εἶδη ποιεῖν εἰδότες δημιουργοὶ. εἴτα τῷ τοι οὐκ ἔστι, ἢ ὁ προσετάχθησαν, ἢ ὁ ἢ ὕλη ἐθέλει τῇ ἐπιτηδεύειν. πρὶν γὰρ καλῶν τῶν μὲν δυνάμιν τῆς τῆ παντὸς φύξης προὔπο ζεῶσαι, αἵτε λόγον πάντα ἔσαν, πρὶν ἢ παρ' αὐτῆς ἢ κενῶς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ τῶν προὔπο ζεῶσαι, οἷον προδρόμους ἐλάμψαι εἰς τῶν ὕλων εἶναι, ἢ δὲ τοῖς τοῖς τοῖς ἵχνεσιν ἐπακόλυνθαι τῶν ἐξερραζομένων ψυχῶν, * κατὰ μέρη τὰ ἵχνη διαρθρῶσαι ποιῆσαι καὶ γινέσθαι ἐκάστω τῷ τῶ προσήλθε σχηματῆσασα ἐαυτῶν, ὥσπερ τὸν ἐν ὁρχήσῃ πρὸς τὸ δοθὲν αὐτῶν δράμα. ἀλλὰ γὰρ ἐπιπαύμενοι τῶ ἐφ' ἐξῆς, εἰς τῷ τοῖς ἵκμεν. ἦν δὲ ἡμῖν ὁ λόγος, τὸ αἰσθητὸν ὅπως τῆς ἀνθρώπου, καὶ πῶς ἐκ ἐκείνων πρὸς γινέσθαι βλέπει, καὶ ἡμῖν ἐφαίνετο καὶ ὁ λόγος εἰδείκνυεν, καὶ ἐκείνα πρὸς τὰ τῇ δὲ βλέπειν, ἀλλὰ ταῦτα εἰς ἐκείνα ἀνηρητῶν καὶ μιμῶσαι ἐκείνα, καὶ τῷ τὸν ἀνθρώπον, παρ' ἐκείνων

* ἐπὶ μίση

A esse. At cum in bruti corpus traducitur, mirum videri potest quoniam pacto eodem transferatur & illa, quæ hominis ipsius est ratio: sed perfectò iam omnia erat: alias autem agit secundum aliam rationem. Quatenus igitur existit pura, neque dum deprauata est, hominem vult, homoque existit. Id namque melius est, quodue est melius agit. Agit quoque dæmones priores quidem, sed conformes illi quæ agit hominem: & qui ante ipsam est magis est dæmonicus: imò verò est Deus. Nempe imitatio quædam Dei est annexus Deo dæmon, quemadmodum homo hic suspensus ad hominem illū. Non enim Deus dicitur in quem proximè homo suspensus erigitur. Differentia namque hic eadem est, quam & animæ inter se habent, si quidem ex ordine sint eodem. Oportet autem dæmones dicere speciem dæmonum, quos Plato dæmones nuncupat. Quando verò comitatur animam quæ elegit iam bruti naturam, tunc quæ annexa est eratque animæ superiori, etiam dum agebat hominem, in se animæ sibi seminali anima-

C gebat hominem, in se animæ sibi seminali anima-

A VERV M si anima iam deprauata facta; deterior brutam fingit naturam, nō erat ab initio, quod bouem faceret aut equum, seminalisq; ratio equi & equus præter naturam erūt: imò verò minus aliquid sunt, neq; tamen præter naturam. At illud quodammodo etiam ab initio equus, aut canis erat, atq; si facultas superpetat, quod est melius efficit: sin minus saltem quodcunque potest anima ipsa videlicet addita iam ad agendum: quemadmodum artifices, qui etsi sciunt species plurimas fabricare, id potest tamen agunt ad quod vel additi sunt, vel quod sua quadam præparatione materia postulat. Quid enim obstat, quin virtus animæ mundi, utpote quæ est ratio vniuersa, materiā quodammodo præfigeret? prius etiam quàm ab anima particulari animales potentie veniant, & ipsa præfiguratio sit velut illustrationes quædam in materiā præcurrentes? Atque vestigia iam eiusmodi anima prosequens peragendo, singulaque vestigia in brutum dearticulando proprium perficiat opus? Et quælibet anima potissimum id euadat, in quod inciderit, seipsam videlicet figurando: quæadmodum unusquisque in tripudio atq; ludo seipsum ad mandatū sibi actum gestumq; accommodat. Sed enim eo quod deinceps sequebatur, ducti hucusq; deuenimus. Institutū verò nostrū erat inquirere, quomodo in ipso homine sit sentiendi facultas: & quomodo diuina illa ad generationē minime inclinētur. Iam verò nobis apparuit, & ratio demonstrauit, nō illa quidē ad hæc aspicere,

sed hæc potius ad illa prorsus anniti, inde pendere, illa pro viribus imitari, hominemq; hunc ab illo

πάντες, & πλείων. & ἐξ ἧς ἔχῃς ψυχὴ μία, ἀλλ' ὡς πάσαι καὶ πλείω. διώκουν ἕς τὸ ποιεῖν ψυχὰς ἐκάστας ἔχων. καὶ ζῶν πάντα. πλεῖς ἢ, ἢ ἀνθρώπων ἐν αὐτῷ μόνον ἔχον: μένος γὰρ αἰθρώπος ἐνταῦθα ἦν.

Quum in ente primo sit primus numerus origo rerum, merito illic est omnis rerum numerus. Item quum sit prima forma, iure illic res inter se formarum gradibus differunt tanquam species. Rursus in vita intelligentiaque perfecta idea quaelibet rerum, hic etiam non viuentium vita est & intelligentia quaedam. Cap. IX.

Similiter metallorum formæ in se etiam non lucentium in planetis suis lucent omnes varietate luois: & animalium formæ deformium formosæ sunt in calo. Vita illic intelligentiaque mirabiliter efficax mouetur intra se quæ plurimum: eiusmodi motu se deriuando quasi se diuidit: nec tamen materiali quadam diuisione continetur: ergo formali. Plurimis interim formarum gradibus se distinguit: atque sicut diuisio progressiva, mundana, sic & la deinceps in angustiora procedit, minorū deinceps ideas intra se proferens. Sed quoniam omnes illic ideæ ex vna & in vna indiuidua vita & intelligentia sunt, nimirū omnes in qualibet continentur: sicut in quavis stella sunt & aliarum vires, quatenus omnes in calo in eodem Solis lumine congruunt, quamuis singulæ & aspectu & effectu primo proprietatem suam præferant. Similiter profert & quæuis idea suam, reliquis interea continens.

Α Δ Δ' ἔγω φησι τίς τὰ τίμια τῶν ζῶων, πῶς αὖ τὰ ὁπλή καὶ τὰ ἀλογα ἦν; τὸ ὁπλὲς δηλονότι τῷ ὁλόγῳ ἔχοντα, εἰ τῷ λογικῷ τὸ τίμιον. καὶ τῷ νοερῷ τὸ τίμιον, τῷ ἀνοήτῳ τὸ ἐναντίον. καίτοι πῶς ἀνόητον ἢ ἀλογον ἐκείνους ὄντος ἐν ᾧ ἕκαστα, ἢ ἐξ ἑ. πρὸς δὲ τῶν περὶ ταῦτα καὶ πρὸς ταῦτα λεχθησομένων, λάβομεν, ὡς ὁ αἰθρώπος ὁ ἐνταῦθα, & τοῖς ὁπλὲς ἐστὶν οἷος ἐκείνος. ὥς τε καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ἔχοντα τὰ ἐνταῦθα, καὶ καὶ, ἀλλὰ μειζόνως δὲ ἐκείνους λαμβάνειν. ἢ τὰ ἔτε τὸ λογικὸν ἐκεί, τῷ δὲ γὰρ ὁπλὲς λογικὸς. ἐκεί δὲ ὁ πρὸς τῆς λογικῆς διατίου ἐνταῦθα λογίζεται ἕτος, τὰ δ' ἄλλα ἢ ἢ διαφέρει ὄντος ἐκεί τῆς νοῆν, ἐν τῇ αἰθρώπῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις, διαφέρει καὶ λογικῆς ἐν γὰρ πῶς. καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις πολλὰ διανοίας ἐργα. διατίου ἢ ἐπίσης λογικῆς. διατίου δὲ αἰθρώποι πρὸς ἀλλήλους ἢ ἐπίσης. δὲ δὲ ἐνθυμείδαι. ὡς τὰς πολλὰς ζῴας οἷον κινήσεις ἔσας, καὶ τὰς πολλὰς νοήσεις, ἢ ἐξ ἑν τὰς αὐτὰς εἶναι. ἀλλὰ καὶ ζῴας διαφέρεις ἐνοήσεις ὡσαύτως. τὰς δὲ διαφορὰς πῶς φωτεινότερας καὶ ἐναργετέρας καὶ τὸ ἐγγύς δὲ τῶν πρώτων, πρώτας ἐξ ὁπλὲς καὶ τρίτας. διόπερ τῶν νοήσεων, αἱ μὲν, θεοί, αἱ δὲ, δὲ πρὸν πῶς, ἐν τῷ τὸ λογικὸν ἐπίκλει ἐνταῦθα. ἐξ ἧς δὲ ὁπλὲς τῶν, τὸ ἀλογον κληθὲν. ἐκεί ἢ τὸ ἀλογον λεγόμενον λόγος ἦν. καὶ τὸ αἰθρὸς ἦν. ἐπεὶ ὁ νοῶν ἵππον, νῆς ἐστὶ. καὶ νοήσεις ἵππων, νῆς ἦν. ἀλλ' εἰ μὲν νοήσεις μόνον, αἰθρὸς ἢ ἐν τῷ νοήσιν αὐτῶν νοήσιν ἔσαν, ἀνόητος εἶναι. νῦν δ' εἰ ταυτὸν ἢ νοήσεις

das: tertium quoque per tertias. Quamobrem in ipso intelligentiarum ordine aliæ quidem diuisæ sunt, aliæ verò secundum obtinent genus: in quo sanè id continetur, quod rationale apud nos præpellatur. Deinceps verò natura sequitur, quæ irrationalis nuncupatur à nobis. Illic autem illud etiam ratio quædam est, quod à nobis irrationale vocatur, & quod mente vacans illic est intellectus: quippe cum & qui intelligit equum sit intellectus, & intelligentia equi sit similiter intellectus. Proinde si intelligentia ibi sola esset, nihil foret absurdum intelligentiam eiusmodi in quodam mentis experte versari. Nunc autem si idem est intelligentia ipsaque res intellecta,

A ctus omnes, imò rursus & amplior. Viuit perfectò mens illa non vt anima vna, sed vt omnes, vimque possidens ampliorem ad singulas animas procreandas. Est & animal vniuersum, nō hominem in se solum habens: alioquin solus hic homo foret.

A At verò sint ibi dicet aliquis, animalia potissimum honoranda: sed quonam pacto viliora rursus & ratione capta? Quæ perfectò propterea quod ratione orbata sint, abiecta censeantur: siquidem ob virtutem rationalem animal honorandum existimatur. Ac si ob naturam intellectualem est aliquid honorandum, merito propter eius absentiam contemnendum. Quæ quæ difficile dictum est, quomodo sit ibi aliquid mente vel ratione uacans: quippe cum illud in quo vel ex quo singula sunt, ratio ipsa & intellectus primus existat. Iam igitur ante illa quæ circa hæc & ad hæc dicenda sunt, in ipso prorsus conueniamus, hominem videlicet hic viuētem, non talem qualis ille est, esse: similiterque nec animalia cætera qualia hic sunt, talia illic existere: sed præstantiori quodam gradu illa prorsus accipienda. præterea nec rationale quicquam propriè illic existere. Hic enim forte aliquis ratione discurret: illic autē actus viget rationali discursione superior. Sed cūr nā hic homo quidē ratiocinatur, cætera verò nequaquam? Perfectò quia illic intelligentia in homine alijsque animalibus differēs est, ideoque & hic ratio inatio differēs: insunt enim quodammodo cæteris etiam animantibus multa cogitationis officia. Cur igitur nō æquē rationalia sunt? Ad id verò obijciendum est rursus interrogando, cur nec ipsi homines æquē inter se rationes exiltant? Operæpretium est considerare multas utique vitas, velut motiones quasdam multasque intelligentias nequaquam oportuisse easdem inter se existere, sed & differentes vitas & intelligentias similiter differentes, ipsasque quodammodo differentias magis minùsue lucidas & perspicuas esse: atque quod primis est proximum per primas differentias designari: quod verò secundum, similiter per secundas.

D re multas utique vitas, velut motiones quasdam multasque intelligentias nequaquam oportuisse easdem inter se existere, sed & differentes vitas & intelligentias similiter differentes, ipsasque quodammodo differentias magis minùsue lucidas & perspicuas esse: atque quod primis est proximum per primas differentias designari: quod verò secundum, similiter per secundas.

quoniam pacto hæc quidē intelligentia est, res ipsa verò intellectu priuata: alioquin sic utique mens ipsa faceret se amentem. Sed profectò ipsa res ipsi non est intellectu vacans, sed intellectus eiusmodi. Est enim & eiusmodi vita. Sicut enim vita quælibet non eo munere caret quo sit & vita, sic neque intellectus talis à simili abest munere quo sit intellectus. Quandoquidē neque intellectus secundum vnumquodque animal illic vicens ea dote priuatur, qua sit intellectus & omnium, velut & hominis: siquidē quacūq; acceperis partē, hæc ipsa illic est omnia, sed fortè aliter, atque aliter. Actū enim pars quædā est, sed interim omnia potest: nos aut in singulis quod actū existit, accipim⁹. Quod verò existit actū, est vltimum: adeo ut huius utique intellectus vltimum equus sit: & qua parte definit intellectus, ille in minore semper progrediens vitam, suboritur equus: vbi verò inferius definit, & inferius animal. Vires enim illæ dum explicantur, continuè desuper quidem relinquunt. Procedunt autem semper aliquid dimittentes, & in dimittendo alia semper, & alia suggerunt: ac propter indigentiam animalis iam emicantis, ex eo quod defectū patitur, adhibere aliud machinantur: velut quoniam non est amplius ad vitam sufficientia, apparuit unguis & rostrum, apparuerunt cornua, dentes. Quapropter quocunque mens ipsa descendit, ibidem rursus naturæ suæ sufficientia supernè se recipit & emergit, reperitque in se deficientis expolitam medicinam.

Vita & intelligentia prima, & animal perfectissimum omnes quocunque cogitari possunt vita, & intelligentia & animalium gradus, speciesq; continet.

Cap. X.

Quum ibi prima multiplicatio sit, meritò quod melius est multiplicatur in species: quæ & vnite inuicem magnopere sunt, pariterq; distinctæ. In materia quidem tenebrosa formæ rerum & vix inuicem vniuntur, & mox inter se confunduntur: in prima verò formæ efficacissima simul atque clarissima. Formæ rerum omnes vnâ cū communi natura proprietates suas mirifice seruant, vniuersumq; illic vni forme pariter occurrit & omniforme.

Sed quoniam pacto defectus illic est vllus? quid cornua illic? nunquid propugnaculi gratia? Profectò talia quædam ibi sunt ad ipsam per se sufficientiam perfectionemq; tanquam animalis ipsius. Prout enim animal oportuit esse perfectum: ut mens, perfectum: ut vita, perfectum. quapropter nisi hoc, attamen illud. Et ipsa quidem differentia est ex eo quod aliud sit pro alio, ut ex omnibus sit animal perfectissimum, perfectissima mens, perfectissima vita: singula verò ut singula quoque perfecta. Tum verò etsi constet ex multis, esse rursus oportet & vnum, atque vicissim: alioquin impossibile est ut ex multis quidem sit, multa verò illa inter se sint eadem: alioquin per se sufficiens extitisset vnum. Oportet igitur cōstare ex rebus semper specie differentibus, sicut & omne cōpositum: ita tamen ut singula propriè conseruentur, quales sunt & formæ & rationes. Formæ nanque velut hominis formæ, ex quot differentijs constant, tot & præferre debent: quauis aliquid in cunctis sit vnum, vbi & meliora quædam & deteriora sunt inuicem, ut oculus atque digitus: sunt tamen vnus eiusdemque membra, quorum quodlibet est toto deterius. Sed ita se rem habere proculdubio præstat: quinetiam ratio animal est, & aliud quiddam insuper quod non idem est omnino quod animal. Virtus quoque commune aliquid in se habet & propriū, totumque pulchrum est, vbi quod est commune, est æquè commune.

τῷ πράγματι, πῶς ἢ μὲν νόσις, ἀνόητον ἢ τὸ πᾶν. ἔγωγε δὲ αὐτὸς ἀνόητον εἶναι ποιεῖ. ἢ ἐκ ἀνόητον, ἀλλὰ νῦν τοῖς δὲ ζωὴν γὰρ τῷ αὐτῷ. ὡς γὰρ ἡ τοιοῦτο ζωὴ ἐκ ἀπῆλλακται τῷ εἶναι νῦν, ἐπεὶ ἔδδ' ὁ νῦν ὁ κατὰ ὁρισμὸν ζῶν ἀπῆλλακται αὐτῷ, τῷ νῦν εἶναι πάντων, εἶον καὶ ἀνθρώπων. ἐπεὶ ἕκαστον μέρος ὅτι αὐτὸ λαβὴς, πάντα, ἀλλ' ἴσως ἄλλως, ἐνεργεῖα μὲν γὰρ, ἐκείνο. διώκεται δὲ πάντα λαμβάνοντα δὲ καθ' ἕκαστον τὸ ἐνεργεῖα, τὸ δ' ἐνεργεῖα * ἐκείνο. ὥστε τῷ δὲ τῷ νῦν τὸ ἐρχατον, ἵππον εἶναι. καὶ ἢ ἐληξέω προίαν, αἰεὶ εἰς ἐλαττω ζῶν, ἵππον εἶναι ἄλλον δὲ κατωτέρω λήξαι. ἐξελιγθὲν γὰρ αἰδιωταί, καταλείπουσιν αὐτὸν, εἰς τὸ αἰω. προίαν δὲ πᾶσι φείσασθαι, καὶ ἐν τῷ ἀφῆναι δὲ ἄλλα. ἀλλὰ διὰ τὸ ἐνδεές τῷ ζωὴ τῷ φανέντος, ἐκ τῷ ἐλλείποντος, ἐπὶ τὸν ἐξ ὁρίαν προάγειν. εἶον ἐπεὶ ἐκ εἶναι ἐπὶ τὸ ἱκανὸν εἰς ζῶν, ἀνεφάνη ὄντως καὶ τὸ γαμψόφυλον, ἢ τὸ καρχαρόδου, ἢ κέρατος φύσις. ὥστε ἢ κατῆλθεν ὄντως, ταύτη πάλιν αὐτῷ αἰτίρηται τῆς φύσεως ἀνακύψαι καὶ ὁρίαν ἐν αὐτῷ τῷ ἐλλείποντος καμίνω ἴσιν.

Α' ΛΑΛ' ὡς ἐκεῖ ἐνέλειπε; τὴν γὰρ κέρατα ἐκεί; πῶς ἀμύσσει ἢ πῶς τὸ αἰπερὸς ὡς ζῶν, καὶ τὸ τέλειον ὡς γὰρ ζῶν, ἐδδ' ἐτέλειον εἶναι καὶ ὡς νῦν δὲ, τέλειον, καὶ ὡς ζῶν δὲ τέλειον. ὡς πᾶσι μὴ τῷ, ἀλλὰ τῷ. καὶ ἢ διαφύει, * τῷ ἄλλω αὐτῷ ἄλλω, ἵνα ἐκ πάντων μὲν τὸ τέλειον ζῶν καὶ ὁ τέλειος νῦν. καὶ ἢ τελειοτάτη ζωὴ, ἕκαστον δὲ ὡς ἕκαστον τέλειον. καὶ μὲν αἰεὶ ἐκ πολλῶν δὲ εἶναι αὐτὸν, ἢ ἔχοντες ἐκ πολλῶν μὲν εἶναι, τῶν αὐτῶν δὲ πάντων, ἢ αὐτῶν κῆς ἢν αἰεὶ. δὲ πῶν ἐξ ἐτέρων αἰεὶ κατ' αἰδος ὥστε καὶ πᾶν σάβητον, καὶ σωζομένων ἐκείνων, οἷα καὶ αἰ μορφῆ καὶ οἱ λόγοι. αἰτε γὰρ μορφῆ, εἶον ἀνθρώπων, ἐξ ὅσων διαφορῶν. καὶ τοῖς ἐπὶ πᾶσιν ἐν καὶ βελτίω καὶ χείρω ἀλλήλων, ὁφθαλμὸς καὶ δάκτυλος. ἀλλ' ἐνός. * καὶ ἔχον τὸ πᾶν. ἀλλ' ὅτι ἔγωγε, * ἐχέον τὸ βέλτιον καὶ ὁ λόγος δὲ, ζῶν, καὶ ἀλλότι, ὅμη πᾶν ταῦτον τῷ ζῶν, καὶ ὁρετὴ δὲ τὸ κοινόν, ἐπὶ τὸ ἰδιον: ἐπὶ τὸ ὅλον καὶ καλόν, * ἀδιαφύει ἐπὶ τῷ κοινῷ ὄντος.

Sicut

Sicut corporeum cælum formas animalium inferiorum etiam vilium in se continet ratione non vili: sic intellectuale cælum totius mundi formas modo quodam præstantiore possidet, quam celesti. Cap. XI.

Quicquid enim est vsquam ordinis atque formæ, à mente & sapientia prima est impressum, expressius idem in se habente. Expressiores autem illic earum rerum ideæ sunt, quæ vnâ cum ordine formali vitam manifestiorē habent. Expressissimæ tandem rerum quæ intelligentiam quoque possident: tam & si omnes in mundo species vnâ cum formali munere motuq; vitale insuper & intellectuale aliquid habent, vt non iniuria illic omnes exsistere videantur. Omnes materiales formæ proximè generantur à seminarijs rationibus suis in vita mundi viuentibus: hæc verò ab ideis earundem formarum in mente diuina vitam habentibus veriorē. In omnibus elementis viuentia multa elemento conformia generantur, præsertim videlicet anima, quæ certè inest, & fortasse vnâ quatuor elementis, velut globi eiusmodi humoribus insita: permanet semper elementis etiā permutatis, sicut lumen aere volitante. Nota, intellectuales animas adesse corporibus, non tanquam addictas, sed tanquam effectrices corporalium specierum.

ΔΕΓΕΤΑΙ δὲ, & δ' ὁ ἔρανός, καὶ πολλὰ ἢ

φαίνεται, ἕκαστα πᾶσι τῶν ζώων πάντων φύσιν ἐπεὶ καὶ τὸ δὲ τὸ πᾶν, πάντα ἔχει.

* λόγος τὰ ἐκείνη ὅσα * λόγον πεποιήται, καὶ κατ' ἐ-

δος, ἀλλ' ὅταν πῦρ ἔχη καὶ ὕδωρ ἔχη. ἔχει δὲ

πάντως καὶ φυτὰ. πῶς οὖν τὰ φυτὰ ἐκείνη. καὶ

πῶς πῦρ ζῆ, καὶ πῶς γῆ. ἢ γὰρ ζῆ ἢ οἷον νεκρὰ ἐ-

στει ἐκείνη, ὥστε μὴ πᾶν τὸ ἐκείνη ζῶν καὶ πόλως ἐ-

στει ἐκείνη, ἔταυτα τὰ μὲν οὖν φυτὰ, δυνάμει αὐ-

τῷ λόγῳ συναρμύσσει, ἐπεὶ καὶ τὸ τῆδε φυτὸν,

λόγος ἐστὶν ἐν ζωῇ καί μενος, εἰ δὲ, ὁ ἐνυλός λό-

γος ὁ τῆς φυτῆς καθ' ὃν τὸ φυτὸν ἐστὶ, ζωὴ τις

ἐστὶ ποιᾷ δὲ, καὶ ψυχὴ τις, καὶ ὁ λόγος ἐν τῇ πᾶσι τῷ

πρῶτον φυτὸν ἐστὶν ἕως, ἢ ἕως, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς,

φυτὸν τὸ πρῶτον, ἀφ' ἧς καὶ τῆς. ἔτι δὲ ἐκείνη ἐν.

ταῦτα δὲ πολλὰ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐξ ἀνάγκης, εἰ δὲ

τῆς, δὴ πολὺ πρότερον ἐκείνη ζῶν, ἔταυτο τῆ-

ς φυτὸν εἶναι. ἀπ' ἐκείνης ἢ ταῦτα, δυνάμει αὐ-

τῷ τρίτως, ἔκατ' ἔχοντος ἐκείνης ζῶν, γῆ καὶ πῶς,

καὶ τὸ γῆ εἶναι. ἔτι δὲ ἐκείνη γῆ τὸ ζῶν ἐχέουσα,

ἢ πρότερον, πᾶσι αὐτῇ, τῆς ἢ ἐστὶ, πᾶσι τὸ εἶναι ταύ-

τη, δὲ δὴ μορφὴν. πᾶσι εἶναι καὶ ἐν ταῦτα, καὶ λό-

γον, ἐκείνη μὲν οὖν ἐπὶ τῆς φυτῆς ἐστὶ. ἔτι δὲ τῆδε

αὐτῆς λόγος, ἀρ' οὐ καὶ ἐν τῇδε γῇ, ἢ ἐκείνη λαβοί-

μεν τὰ μάλα, γῆναι * γινόμενα καὶ πλατῶ-

μενα ἐν αὐτῇ ὁρῶμεν αὐτὰ ἐν ταῦτα τῆς γῆς

φύσιν, λίθων πίνω αἰξήσεις τε καὶ πλάσεις καὶ

ὁρῶμεν ἀναφυσμένων ἐν δὲ μορφώσεως, πᾶσι

τῶς καὶ λόγος ἐν ψυχῇ δημιουργοῦτος ἐν δὲ

A TRADITVR præterea, cælū nō renuisse

vllam omnium animalium formā, quarū mul-

tæ suspiciuntur: quoniā & hoc vniuersum om-

nia possidet. Sed vnde nam accipit? Nū igitur

quæcunq; habet accepit ex alto? Profecto inde

habet, quæcunq; ratione facta sunt, & secundū

speciē esse censentur. Sed quādo habet ignem,

habet & aquā, habet & plantas, quoniam pasto-

plantæ sunt ibi? Et quomodo ignis illic viu-
B

it? Quomodo viu-
C

it & terra? Aut enim viuūt hæc
ibi, aut velut mortua iacent: adeo vt non quic-

quid illic est, viuat. Quidue omnino hæc quoq;
sunt ibi? Plantæ quidē ipsi rationi faciliē possūt

accommodari: quoniā & apud nos planta ratio
quædā est in vita consistens. Si vtiq; materialis

ratio plantæ secundū quā est planta, vita quæ-
dā talis est, & anima quædā, & ipsa ratio vnum

aliquid, nunquid hæc ipsa est prima planta?
Non profectō: sed ante hanc est planta prima, a

qua & hæc nascitur. Nam illa quidē vnū quida-
dam est: hæc autem multa necessarioq; ab vno.

Si igitur hec oportet multo prius illud viuere,
atq; hoc ipsam esse plantam: ab illa verò hæc

esse, secundo quodam tertioq; gradu penden-
tia, atq; secundo illius uestigia viuere. Terra

verò quomodo illic existit? Quidue ipsius ter-
ræ est esse? Et quænam illic est terra vitam ha-

bens? Forfan verò præstat prius inuestigare,
quæ sit hæc infima terra, id est quid huius sit

esse. Oportet vtiq; formā hīc aliquā rationēq;
inesse. Certè quantum ad planta pertinet, viuūt

etiam apud nos ratio plantæ. Num igitur & in
hac terra, ipsa terræ ratio viuūt? Forfan verò si

acceperimus quæ plurimum terrena sunt, ge-
nita factaq; in terra, inueniemus in his quoque

ipsius terræ naturam. Existimandum est ergo
lapidum incrementa concretionēq;, & mon-

stium surgentium coalescentiumq;, intus for-
mationes proculdubio fieri, animalī quadam

ratione fabricantē intrinsecus atque formante.
Atque hanc esse terræ speciē, quæ efficit ter-

ram, quemadmodū in arboribus se habet illa,
quæ natura vocatur. Ligno verò arboris pro-

portionē quadam similem esse illam, quæ terra
communiter appellatur: atqui lapidē excisum

viuit. Si aut & ignis ratio quædā est in materia, ceteraq; eiusmodi, neq; sponte vel casu nascitur ignis,

Vnde enim? nempe non ex quadam (ut aliquis putet) collisione: iam enim præsentem ignem in vniuerso fit attritio corporum, ubi profecto quæ inter se conueruntur corpora, ignem iam possident. Neque rursus materia sic potest ignem habere, ut fiat ignis ab ipsa. Si inquit res ita se habet, oportetque secundum rationem esse quod efficit velut formas: quidnam hoc erit? Profecto anima potens ignem efficere, id est autem vita quædam & ratio, ita tamen ut vnum idemque sint ambo. Quamobrem Plato in vno quoque horum animam esse dicit non aliter, quam velut efficientem, sicut hunc ignem sensibus manifestum. Est igitur & quod hic ignem efficit ignea quædam vita, profecto verior ignis. Ignis ergo superior, cum magis sit ignis, magis versatur in vita, igitur & ignis ipse viuit. Eadem quoque de cæteris, scilicet aqua & aere ratio esse videtur. Sed cur non animata hæc quoque sunt sicut & terra? Profecto esse etiam hæc in vniuerso animali constat, & partes animalis existere: non apparet tamen in eis vita, quemadmodum nec in terra. Argumentari vero licet animatam esse terram, ex illis etiam quæ in ea gignuntur: similiter autem coniectare licet de igne. Nam in eo etiam animalia generantur. Sed in aqua etiam manifestius: nec non aeris quædam concretiones sunt animalium. Singulæ vero ignis flammæ, quæ quotidie fiunt, & mox extinguuntur, prætereunt animam in toto vigentem. Cumque ignis hic nactus non fuerit molem aliquam permanentem, nimirum instat animam non ostendit: similiterque aer & aqua: quoniam si in constantiorem substantiam coheresceret naturaliter, infusam animam demonstrarent: sed quoniam oportuit esse diffusa, præsentem animam minimè patefaciunt. Atqui perinde elementa hæc se habere videntur, atque corporis viuētis humores, velut sanguis. Caro enim habere se animam patefacit: sed hæc ex sanguine concreta est. Sanguis tamen non exhibens sensum, animam non videtur habere: quanquam inesse animam sanguini etiam necessarium est. Id tamen ideo non apparet, quoniam nihil admodum ei accidit violentum: sed paratissimus est facilis ab anima infusa discedere: quemadmodum in elementis tribus contingere iudicandum. Quoniam & quæcunque ex aere concreto magis animalia coalescunt, naturam habent ut sine passione persentiant. Quemadmodum vero aer lumen fixum & permanens, quatenus illud permanet, eatenus ipse præterit: sic adest vndique globo aeris anima, rursusque non adest: atque in cæteris eodem pacto.

In prima vita omnium effetrice sunt omnia viua: cum sit prima forma ob efficaciam vitæ mirabilem, in se ipsam penitus propagabilis, omnia ibi viuētia formaliter distinguuntur. Est autem illa forma ferme sic omnes formæ: sicut natura Solis est omnes stellarum vires, & lux eius radij, omnes atque colores, & vita vegetalis omnes formæ membrorum inde per rationes seminarias nascitura.

Cap. XII.

SED rursus ita dicemus: profecto cum cõcedamus huic mundum velut ad illius exemplar effingi: oportet illic quoque multo prius vniuersum animal esse, atque si omnino perfectum esse eius existit, esse cuncta. Iam vero cælum illic esse animal, neque his vacuum stellis, quæ in hoc cælo suspiciuntur: atque in hoc ipso ipsum cæli esse consistere. Patet quinetiam terram quoque illic non esse vacuum, sed

A πότεν γδ, & γδ ἐκ παρατρέψεως ὡς αὐτὶς οἰηθείη. ἢ δὴ γδ ὄντος ἐν τῷ παντὶ πυρὸς ἢ παρὰ τρεψίς, ἐχόντων τῶν παρατρέβομένων σωματίων. & ὅ γδ ἡ ὕλη ἔτῳς διωάμεν, ὡς πὶ παρ' αὐτῆς. εἰ δὴ κατὰ λόγον δὲ τὸ ποιοῦν εἶναι ὡς μορφουῦν, τί αὖ εἴη ἡ ψυχὴ, ποιεῖν πῦρ διωάμεν. τῷ π δὲ ἐστὶ ζῶν καὶ λόγος, ἐν καὶ ταῖς τὸν ἀμφω. διὸ καὶ ὁ πλάτων ἐν ἐκάστῳ τῶν ψυχῶν

B φησὶν εἶναι, & ἄλλως, ἢ ὡς ποιῆσαι τὸ γδ τὸ αἰσθητὸν πῦρ. ἐστὶν οὖν ἐπὶ τῷ αἰσθητῷ πῦρ, ζῶντις πυρίνη, ἀληθέστερον πῦρ. τὸ ἄρα ἐπέκεινται πῦρ, μᾶλλον ὃν πῦρ, μᾶλλον αὖ εἴη ἐν ζῶντι, ζῶντι ἄρα καὶ αὐτὸ πὶ πῦρ. ὁ δ' αὐτὸς λόγος & ἐπὶ τῶν ἄλλων, ὅθεν πὶ καὶ ἀέρος. ἀλλὰ διατὶ & ἐμψυχὰ καὶ ταῦτα ὥσπερ ἡ γῆ: ὅτι μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἐν ζῶντι τῷ παντὶ, δὴ λόγον καὶ ὅτι μέρη ζῶντος. & φαίνεται δὲ ζῶν ἐν αὐτοῖς, ὥσπερ & ἐπὶ τῆς γῆς. συλλογίζεσθαι δ' ἢ καὶ καὶ ἐκ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ γίνεται καὶ ἐν πυρὶ ζῶν ἐν ὕδατι δὲ

C φανερώτερον. καὶ ἀέροι δὲ ζῶντος συστάσεις γινόμενον δὲ τὸ πῦρ ἐκαστον καὶ ταχὺ σβεννύμενον, τῷ ἐν τῷ ὅλῳ ψυχῶν παρέρχεται. εἰς τὸ ὄγκον & γεγενῆσθαι μένον. ἵνα ἐδείξῃ τῷ ἐν αὐτῷ ψυχῶν, ἀλλὰ καὶ ὅθεν ὡς αὐτῶς. ἐπὶ * & εἰ παρὰ τὴν

D εἰ παρὰ τὴν, πῶς κατὰ φύσιν δέξινεν αὐτὴν. ἀλλ' ὅτι εἰ εἶναι κεχυμένον, ἵνα ἔχει & δέχουσι. καὶ κινδυνώδεις ὅμοιον εἶναι, οἷον τὸ ἐπὶ τῶν ὕδρων τῶν ἐν ἡμῖν. οἷον αἱμάτων, ἢ μὲν γδ σαρξ, ἔχειν δοκεῖ. & ὅτι αὐτὴ σαρξ γῆται ἐκ τῆς αἵματος, τὸ δ' αἷμα αἰσθητὸν & παρεχόμενον, ἔχειν & δοκεῖ. καὶ πὶ ἀνάγκη * ἐν εἶναι καὶ ἐν αὐτῇ, * ἐν αὐτῇ

E τὸ. ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἐστὶ διεσπασμένη τῆς ἐνυπαρχούσης ψυχῆς. ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν στοιχείων τῶν τριῶν δὲ νομίζεν εἶναι, ἐπεὶ καὶ ὅσα ἐξ ἀέρος συστάσεις μᾶλλον ζῶν, ἔχει τὸ μὴ αἰσθητὸν εἶναι τὸ πάθειν, ὥσπερ ὅ αἶρ, φῶς ἀπένεσθαι ὃν ἐμὲνον, ὡς μένει αὐτὸς παρέρχεται, τῶν τὸν τρόπον παρέστι ἐπὶ τῷ ψυχῇ αὐτῇ κύκλῳ & ἐπὶ ἀρῇ: καὶ τὰ ἄλλα ὡς αὐτῶς.

A ΑΛΛΑ' πάλιν ὡς δὲ λέγομεν. ἐπεὶ γδ φημὲν πρὸς οἷον παράδειγμα ἐκείνῳ τὸ δὲ τὸ πᾶν εἶναι: δὲ καὶ καὶ πρὸς τὸ πᾶν ζῶν εἶναι. καὶ εἰ παντελὲς τὸ εἶναι αὐτῶν, πᾶντα εἶναι. καὶ ἔρανόν δὴ ἐκεῖ ζῶν εἶναι, καὶ ἐκέρμενον τοίνυν ἄσρων τῶν ἐνταῦθα τῶν * λεγόντων. * λεγομένων. καὶ τὸ ἔρανόν εἶναι, τῶν, ἐστὶ δὲ ἐκεῖ δὴλον ὅτι καὶ γῆ & ἐρημος, ἀλλὰ πολὺ

πολύ μᾶλλον ἐζωωμένη. καὶ ἐστὶν ἐν αὐτῇ ζωὰ
 ζυμωπαντα. ὅσα περὶ αὐτὴν καὶ χερσαία λέγεται
 ἐν ταύτῃ. καὶ φυτὰ δηλονότι ἐν τῷ ζῆν ἰδρυ-
 μένα. καὶ θάλασσα δὲ ἐστὶν ἐκεῖ, καὶ πᾶν ὕδωρ.
 ἐν ζωῇ καὶ ῥωμῇ μενέσθῃ. καὶ τὰ ἐν ὕδατι ζωὰ
 πάντα, αἶρος τε φύσις τῶν ἐκὼ πάντος μοίρα,
 καὶ ζωὰ αἰθρία ἐν αὐτῇ, ἀνάλογον αὐτῇ τῷ αἰ-
 ρι. τὰ γὰρ ἐν ζῶντι, πᾶσι αἰετὶ ζῶντα; ἵπεδον καὶ
 ἐν ταύτῃ. πᾶσι οὖν καὶ πᾶν ζῶν ἐξ ἀνάγκης
 ἐκεῖ; ὡς γὰρ ἕκαστον τῶν μεγάλων μερῶν ἐστὶν
 ἐξ ἀνάγκης ἕως ἔχει ἐκ τῶν ζῶν ἐν αἰετὶς
 φύσις. ὅπως οὖν ἔχει, καὶ ἐστὶν ἐκεῖ βραχὺς, ἕως
 ἔχει. ἔστιν ἐκεῖ τὰ ἐν βραχὺ ζωὰ πάντα, καὶ
 ἐκ ἐστὶ μὴ εἶναι ἢ ἐδ' ἐκεῖνα ἐστὶν. ὁ οὖν ζῆτων
 πόθεν ζωὰ, ζῆται πόθεν βραχὺς ἐκεῖ. τὸ δ' ἐ-
 στί ζῆται, πόθεν ζῶν. τὸ δ' ἐταύτον, πόθεν
 καὶ ζωὴ πᾶσα, καὶ ἡδὲ ὁ ζυμωπας, μὴ δὲ μίαν
 ἐκεῖ πενίας, μὴ δ' ἀπορίας ἔσης, ἀλλὰ πᾶν
 ζῶν πλερωμένον, καὶ οἷον ζέοντων. ἐστὶ δ'
 αὐτῶν ἢ οἷον ῥωμῇ, ἐκ μίαν πηγῆς. ἢ οἷον ἐνός
 πινος πνέματος, ἢ θερμότητος μίαν. ἀλλ' οἷον
 εἰς ἢ πνοῆς μία, πᾶσας ἐν αὐτῇ ἔχουσα,
 καὶ σώζουσα τὰς ποιότητας, γλυκύτητος μετ'
 ὡδότητος, καὶ ὁμῶς οἰνώδους ποιότητος, καὶ χυ-
 λῶν ἀπάντων διωμάεως, καὶ χρωμάτων ὄψεως.
 καὶ ὅσα ἀφ' αὐτῆς γινώσκουσιν. ἐσώσαν ἢ ὅσα
 αἰσθῆσαι ἀκέραια, πᾶντα μενέσθῃ, καὶ ῥυθμὸς πᾶς.
 & ibi quaecunque aures haurire solent: vocalis omnis numerus, omnisque concentus.

Vita mensura prima, quoniam est omnium formarum prima, ideo simplicissima omnium, uniformisque, quam ma-
 kime, tum vero quia omnium principium est, ideo est etiam omniformis. Cap. XIII.

Est autem forma illa perfectissima forma quaelibet, ideo per modum formalis actus. Est igitur omnis actus, quo
 niam cum sit actus motusque primus efficacissimusque, nimirum omnes in se profert actus. Item quia multitudo est v-
 nitissima, in quolibet sui sua omnia continet. Motus omnis varietatem quandam ab hoc in illud inter hoc & illud
 necessario insitam habet, sed praeter hanc in corpore quidem motus loco indiget atque tempore: in anima vero praes-
 ter varietatem solum insuper habet tempus: in mente solum sine tempore varietatem servat, ob miram virtutis a-
 ctionisque potestatem. Varietas autem in motione & vita mentisque prima est varietas omniformis, sicut ibidem est
 vita omnis & actus. Profecto sicut radius quilibet ab amplo Solis orbe in conum profilit, atque in praecedente lati-
 tudine sua omnes complectitur Solis vires, in cono unam praecipue profert, & vario ictu varia perficit: sic ab intelle-
 ctu primo actus quilibet intellectualis progreditur intus, & ubi exorditur omnes ideas amplectitur, desinit
 autem unusquisque in unam prorsus ideam quasi conum. Quaelibet enim idea & ab
 alia diuersa est, & alijs est continetur.

ΕΣΤΙ γὰρ ἑπὶ πᾶσι ἀπλοῦς, ἢ πᾶσι ἐξ αὐτῶν A

* ὅσα ψυχῇ. ἀλλὰ ποικίλα πάντα * ὅσα ἀπλᾶ.
 τῶν δὲ ὅσα μὴ σὺνθετα, καὶ ὅσα δεχταί, καὶ
 ὅσα ἐνεργεῖαι. τῶν μὲν γὰρ ἐξ ἑαυτοῦ ἢ ἐνεργεῖαι
 ὡς αἰ λήγουσα ἀπλῇ. τῶν δὲ πρῶτα πᾶσαι.
 ἡδὲ πινόμενος, κινεῖται μὲν ὡς αὐτῶς.
 καὶ κατὰ ταῦτα, καὶ ὁμοία αἰετὶ. ἢ μέντοι
 ταῦτον, καὶ * ἐν τινὶ ἐν μερὶ, ἀλλὰ πάντα. ἐπεὶ
 ἔστι ἐν μερὶ αἰετὶ, ἢ ἐν. ἀλλὰ καὶ τὸ αὐτῶν
 ῥον διακείμενον. ὡς πινος δὲ φάμεν αἰετὶ, καὶ
 πᾶσι ἐπὶ π, ὡς ἐξ ἑαυτοῦ. τὸ δὲ μεταξὺ
 πᾶν, ἢ ὡς πινος ῥεαμνῇ, ἢ ὡς πινος
 σῶμα ὁμοιομερές πινος καὶ ἀποικίλον; ἀλλὰ πᾶν
 πᾶσι μενέσθῃ; εἰ γὰρ μὴ μενέσθῃ ἔχει ἐξ ἀλλήλων,
 αὐτὸ μετὰ ἐστὶν ὅλον, οὐκ ἔστιν ὡς linea quaedam, vel corpus aliquod partib. cōsimilib. cōstitū-
 tutum, ac minimè variū. Sed quidnā ibi hoc decoris afferret? Si enim nullā habet diuersitatē, neque

A multo magis ibi viuentem, vitæque plenam.
 esseque in animalia omnia quaecunque hic gra-
 dientia, & terrestria nuncupantur: plantas in-
 super, videlicet in vita fundatas. Est ibi mare:
 est omnis aqua in vita & flumine non fluente:
 sunt aquatilia cuncta. Aeris quoque natura v-
 niuersi illius est portio quaedam: aeria in eo sunt
 animalia, aeris videlicet illi prorsus accommo-
 data. Quæ enim in ipso viuente sunt, cur non
 ipsa viuentia sint? si quidem & hic ita se habet.
 Quid igitur obstat, quin omne animal ibi ne-
 cessario sit? Sicut enim se habet quaelibet ingē-
 tium partium, necessario sic se habet & anima-
 lium in eis natura viuentium quomodo cunq;
 se habeat. Sicut est ibi cælū, sic & habet: sic ibi
 adsunt quaecunque in cælo sunt animalia. Ne-
 que non adesse possunt: alioquin neque forent
 & illa. Qui ergo quærit vnde nam illic anima-
 lia, videtur quærere vnde illic sit cælum: Id est
 autem quærere, vnde sit animal: id rursus pe-
 rinde est, ac si quæratur vnde vita, & vita om-
 nis, & omnis anima, & mēs vniuersa. Vbi pro-
 fectō indigentia nulla, nullusque defectus: sed
 omnia vitæ plena sunt, ac velut exuberant. Est
 aut eorum (ut ita loquar) effluxus ex vno fon-
 te manans, nō tanquā ex vno quodam spiritu,
 siue flatu, aut ex vna quadam caliditate: sed pe-
 rinde ac si qua esset qualitas vna omnes in se
 qualitates possidens, & cōseruans, dulcedinē
 videlicet simulcū odoris suauitate, vigorem
 vini succorumque; vires omniū, colores perspi-
 cuos, & quaecunque tactu percipiuntur. Sint

IBI enim neque intellectus est omnino sim-
 plex aliquid, neque anima ex ipso pendens prorsus
 est simplex: sed varia longè sunt omnia,
 quatenus & simplicia: id est, quatenus nō com-
 posita, quatenus principia sunt, quatenus actus
 existunt. Illius namque quod illic iudicatur qua-
 si postremum, actus velut iam desinens, nimirum
 simplex existit: illius autem quod primū
 perpenditur, actus ipse omnes actus existit. In-
 tellectus quoque motus eodem quidem mo-
 do mouetur, & secundum eadē semper atque
 similia. Non tamen illic aliquid idem, & vnum
 quiddā velut in parte, sed potius omnia, quoni-
 am id rursus quod est in parte, nō est aliquid v-
 nū, sed hoc quoque infinitè diuisum. Dicere vero
 possumus ab aliquo processum eiusmodi &
 omnino ad aliquid dirigi, velut vltimū. Quod

IBI enim neque intellectus est omnino sim-
 plex aliquid, neque anima ex ipso pendens prorsus
 est simplex: sed varia longè sunt omnia,
 quatenus & simplicia: id est, quatenus nō com-
 posita, quatenus principia sunt, quatenus actus
 existunt. Illius namque quod illic iudicatur qua-
 si postremum, actus velut iam desinens, nimirum
 simplex existit: illius autem quod primū
 perpenditur, actus ipse omnes actus existit. In-
 tellectus quoque motus eodem quidem mo-
 do mouetur, & secundum eadē semper atque
 similia. Non tamen illic aliquid idem, & vnum
 quiddā velut in parte, sed potius omnia, quoni-
 am id rursus quod est in parte, nō est aliquid v-
 nū, sed hoc quoque infinitè diuisum. Dicere vero
 possumus ab aliquo processum eiusmodi &
 omnino ad aliquid dirigi, velut vltimū. Quod

alteritas vlla illud excitat ad viuendum, certè neque actus erit. Nihilo enim eiusmodi habitus ab ipsa actus vacatione distabit. Ac etiam si morus sit talis, non omnibus quidem modis, sed vno tantum pacto vita erit. Oportet autem & omnia illic & vndiq; viuere, neque quicquā inesse quod non viuatur. Necessarium est igitur moueri ad omnia, imò verò fuisse iam ad omnia motum. Tum verò si omnino simplex mouetur, illud solum habet: atq; vel idem ipsum: & ita non processit, profecitque ad aliquid: vel si processit, atq; profecit, aliud iam euasit: quapropter euasit duo: atque si idem hoc est cum illo, permanet vnum, neque processit. Si alterum, certè cū alteritate processit, fecitq; ex eodē simul & altero vnum aliquid tertiū. Cum verò ex eodem atque altero factum sit, quod est iam factum, meritò naturam habet, qua idem sit simul & alterum. Alterum inquam, non quiddam, sed omne penitus alterum: nam & quod in eo idem est, est vniuersum idem. Cum igitur sit omne idem, & omne simpliciter alterum, non est aliquid eorum quæ dicuntur altera ab eo relictum. Naturam itaque habet, qua in vniuersum alteritate prorsus distribuatur. Si ergo sunt altera omnia super ipsum, ab illis iam pati potest: sin verò non sunt, intellectus hic omnia genuit: imò verò iam extitit omnia. Quam obrem entia esse non possunt, nisi operata in eis fuerit: operata inquam aliud assidue præter aliud, & quasi peruagata omni prorsus peruagandi conditione: peruagata inquam in semetipsa, quemadmodum intellectus verus natus est in seipso vagari: natus autem est in essentijs peruagari, dum videlicet essentia cum eius ambagibus æquē concurrunt. Vbiq; verò ipsemet intellectus existit: peruagantiam igitur stabile agit. Peruagatio verò mentis in ipso veritatis campo versatur, vnde nunquam excidit. Occupat autem totum, quippe cum sibimet ad motum suum effecerit locum: atqui & locus idem cum ipso est, cuius est locus. Præterea varius est eiusmodi campus, vt & discurrere possit: ac nisi per vniuersum semperque sit varium, certè quatenus non est varium conquiescit. Qui si quiescit, etiam non intelligit: itaque si quieuit, nec etiam intellexit. Si neq; hoc, certè nec extat. Intelligentia igitur est. Vniuersus verò motus illic vniuersam implet essentia: & essentia tota, intelligentia tota vitam complexa totam, ac præter aliud semper & aliud: præsertim cum id ipsum quod in eo est idem, sit & aliud, adeo vt perpetuò diuidenti, aliud deinceps atque aliud semp occurrat. Progressio verò illic omnis per vitam agitur, perque animalia omnis: quemadmodum & iter in terris agenti, quæcunque attinguntur, terrena passim occurrunt, quamuis diuersa sint ratione terrena. Atq; illic vita quidem, per quam proceditur, eadem est:

quoniam verò quodammodo est semper & alia, non eadem semper occurrat: agit verò semper discursione prorsus eandem, per illa quæ non sunt similiter eadem. Quoniam ipse quidē discursione minimè mutat: sed vnā cū diuersis seruatur interea ipsa cōditio, eodē modo, & secundū eadē peruagandi. Nisi enim tenor ipse eodē modo, & secundū eadem peruagandi saltem circa varia diueretur, certè torpescit omnino. Vnde sequetur, quod in actu esse dicitur, ipsumq; actū esse nusquam. Sunt autem & alia diuersa que ipse: quapropter omnis ipse. Et si quidem ipse nimirum & omnis: alioquin

A μὴ δὲ τις ἐξεγείρει αὐτὸ εἰς τὸ ζῆν ἐπερώτης, & δ' αὖ ἐνέργεια αἴη. & δ' ἐν γὰρ αὐτῇ τριαύτῃ κατὰ-
 ταις, μὴ ἐνέργειας διαφέρει. καὶ κινήσεις ἢ ἡ
 τριαύτῃ, * & πανταχῇ μοναχῶς δ' αὖ αἴη ζῶν. * οὐ παντα-
 χῶς
 δ' αὖ δὲ πάντα ζῆν, καὶ πανταχόθεν. καὶ & δ' ἐν
 μὴ ζῆν. ἐπὶ πάντα οὐ κινῶται δ' αἴη. μᾶλλον
 δ' αὖ * κινῶται. ἀπλοῦ δ' αἴη κινῶται, ἐκείνο μό- * κινῶται
 νον ἔχει. * καὶ ἡ αὐτὴ καὶ & πρὸ βῆ εἰς & δ' ἐν.
 B * ἡ & πρὸ βῆ ἄλλο μένον ὥστε δύο. καὶ εἰ ταύ- * ἡ & πρὸ βῆ
 τὸ τῷ ἐκείνῳ, μένον ἐν, καὶ & προελήλυθεν
 εἰ δ' ἐπερον, προήλθε μετὰ ἐπερώτης, καὶ ἐ-
 ποίησεν ἐκ ταύτῃ πινὸς καὶ ἐτέρῃ τρίτον ἐν.
 γενόμενον δ' ἐκ ταύτῃ καὶ ἐτέρῃ τὸ γενόμε-
 μενον, φύσιν ἔχει ταύτῃ καὶ ἐπερον εἶναι. ἐπε-
 ρον δ' αὖ, & πρὸ βῆ, καὶ πάντα ἐπερον. καὶ γὰρ τὸ ταύτῃ
 αὐτῇ πᾶν. πᾶν δ' αὖ ταύτῃ ὄν, & πᾶν ἐπερον ἐκ
 C ἐστὶν ὅ, τὸ ἀπολείπει τῶν τῶν ἐτέρων. φύσιν ἄρα
 ἔχει, ἐπὶ πᾶν ἐπερώτης, εἰ μὲν οὐκ ἐστὶ πρὸ αὐ-
 τῇ τῇ ἐπερα πάντα. ἢ δ' αὖ πᾶσι αἰ, ὑπ' αὐ-
 τῶν. εἰ δ' αὖ μὴ ἐστὶν, & πρὸς τὰ πάντα ἐγέννα. μᾶλ-
 λον δ' αὖ τὰ πάντα ἦν. ἐκ ἐστὶν ἄρα τὰ ὄντα εἶναι,
 μὴ νῦν ἐνέργειαν. ἐνέργειαν δ' αὖ, αἴη ἄλλο
 μετ' ἄλλο, καὶ οἷον πλανηθέντος πᾶσαν
 πλάνην καὶ ἐν αὐτῇ πλάνην, οἷον αἴη
 D αὐτῇ ὁ ἀληθινὸς πέφυκε πλανᾶται. πέφυ-
 κε δ' αὖ ἐν ἐστὶ πλάνῃ, οὐδ' ἐστὶ πλάνῃ
 ἐστὶν, ταῖς αὐτῇ πλάναις. πάντα καὶ δ' αὖ-
 τὸς ἐστὶ, μένον οὐκ ἔχει τὴν πλάνην. ἢ δ' αὖ
 πλάνη αὐτῇ, ἐν τῇ τῇ ἀληθείας πεδίῳ &
 ἐκ ἐκβαίνει. ἔχει δ' αὖ καταλαβὼν πᾶν. καὶ αὖ-
 τῇ ποιήσας εἰς τὸ κινῶται οἷον τέπον. καὶ ὁ τό-
 πος ὁ αὐτὸς, τῷ, & τέπος. ποικίλον ἢ ἐστὶ τὸ πε-
 δῖον τῷ, ἵνα & διεξίσι: εἰ ἢ μὴ κατὰ πᾶν &
 E αἴη ποικίλον, καθόσον μὴ ποικίλον ἐσηκεν. εἰ
 δ' ἐσηκεν, & νοεῖ. ὥστε καὶ εἰ ἐση, & νενόηκεν. εἰ
 δ' αὖ τῷ & δ' ἐστὶν, ἐστὶν οὐκ νόησις. ἢ δ' αὖ κινήσις
 πᾶν πληρῶσα ἐστὶν πᾶσαν. καὶ ἡ πᾶν ἐ-
 σία, νόησις πᾶν ζῶν πειλαβῶσα πᾶσαν.
 καὶ μετ' ἄλλο, αἴη ἄλλο. καὶ ὅτι αὐτῇ ταύτῃ, καὶ
 ἄλλο. καὶ διαιρουτὶ αἴη τὸ ἄλλο ἀναφαίνεται.
 πᾶν δ' αὖ διὰ ζωῆς ἢ πορείας, καὶ διὰ ζῶν πᾶν.
 F ὥσπερ & τὸ διὰ γῆς ἰόντι, πάντα αἰ διεξίσι
 γῆ. καὶ διαφορὰς ἔχει ἡ γῆ. καὶ ἐκείνῃ μὲν ζῶν
 δι' ἧς ἢ αὐτῇ. ὅτι ἢ αἴη ἄλλ', ἐκ ἡ αὐτῇ. αἴη δ'
 ἔχων τὴν αὐτῇ, διὰ τῶν ἐκ αὐτῶν διεξοδόν.
 ὅτι μὴ ἀμύβει, ἀλλὰ συνέστι οἷς ἄλλοις, τὸ ὡσαύ-
 τως & κατὰ τὰ πᾶν. εἰ γὰρ μὴ πᾶν τὰ ἄλλα τὸ ὡσ-
 αύτως καὶ τὰ κατὰ τὰ, ἀργεῖ πᾶν. & τὸ ἐ-
 νέργεια καὶ ἡ ἐνέργεια, & δ' αὖ. ἐστὶ δ' αὖ ἄλλο
 αὐτὸς, ὥστε πᾶς αὐτὸς. & ἡ περ αὐτὸς, πᾶς.

ἐῖ μὴ, ἔκ αὐτῶν, εἰ ᾧ πᾶς αὐτὸς, ὅτι τὰ πάντα, ἔδεν ἐστίν, ὅτι μὴ συντελεῖ εἰς τὰ πάντα, ἔδεν ἐστίν αὐτῷ, ὅτι μὴ ἄλλο, ἵνα ἄλλο ὄν, καὶ τὸ πᾶν τελεῖ. εἰ γὰρ μὴ ἄλλο, ἀλλὰ ἄλλω ταύτων. ἐλαττώσει αὐτῷ τὴν ἐστίαν, ἰδίαν ἔπαρξόμενον εἰς συντέλειαν αὐτῷ φύσιν.

muncem ipsam conspirationis perfectionem, naturam propriam non accommodet.

Ubique in mundo partibusque eius vel minimis ordinata distinctio est per formas. Eiusmodi formalis & ordinata varietas neque casu accidit, neque fit à materia tenebrosa, dependet autē ab vno, quoniam conducit in vnum. Ex primitur igitur à simili formarum varietate vigente tum in ipsa mundi vita, tum in mente.

Caput XIIII.

Sed tam mens quam anima in se vnum quiddam est, non quidem ex multis compositū, sed præferens in se multa, non ad externa, sed ad intima, motum, ac velut ad centrum se conuoluens, ampliores deinceps formarum vniuersaliorum orbes redigens in minores, & ad species specialissimas se denique cobibens.

Εἴ τι δὲ καὶ παραδείγμασι νοεροῖς ᾑρώμενον, εἰδέναι οἷον ἐστίν, ὡς ἐκ ἀνέχεται, οἷον κατὰ μονάδα μὴ ἄλλος εἶναι. τίνα γὰρ καὶ βέβαιον εἰς παράδειγμα λαβεῖν λόγον. εἴτε φύσιν εἴτε ζῶν, εἰ γὰρ ἐν τῇ καὶ μὴ ἐν τῇ ποικίλον, ἔτ' αὖ λόγος εἴη. τὸ, τὸ γινώσκον, ὅλη αὖ εἴη τῷ λόγῳ μὴ πάντα γινώσκον. εἰς τὸ πανταχῶς τῆς ὕλης ἐμπετόντα, μηδὲν αὐτῆς ἐάσαι, τὸ αὐτὸ εἶναι οἷον πρόσωπον, ἐκ ὅγκος εἰς, ἀλλὰ καὶ οἶνες καὶ ὀφθαλμοὶ. καὶ ἡ ρῖς ἐχέτωσα ἐν, ἀλλ' ἐπρον, τὸ δ' ἐπρον αὖ πάλιν αὐτῆς εἰ ἐμπετόντα ρῖς εἶναι. ἐν γὰρ τοῖς ἀπλῶς ἔσονται, ὅγκος αὐτῇ μόνον ὅτι ἀπείρον, ἔτιως ἐν τῷ νῷ, ὅτι αὐτὸς ἐν πολλὰ, ἐχέτωσα οἶκος εἰς, ἀλλ' ὡς λόγος πολλὸς ἐν αὐτῷ, ἐν ἐνὶ σχήματι νῷ, οἷον περιγεγραφῇ. ἔχων περιγεγραφῆς ἐν τῷ καὶ σχηματισμῷ αὐτῷ ἐν τῷ καὶ διωάμει καὶ νοήσεις καὶ τῷ διαίρεσιν μὴ κατὰ δίδυ, ἀλλ' εἰς τὸ ἐν τῷ αἰ, οἷον τῷ παντὸς ζῶν ἐμπετόντα μένας ζῶν φύσεις. καὶ πάλιν αὖ ἄλλας, ἐπὶ τὰ μικρότερα τῶν ζῶν. καὶ εἰς τὰς ἐλάττω δυνάμεις, ὅπως γίνονται εἰς εἶδος ἄτομον. ἡ δὲ διαίρεσις ἐγκρατα, ἔσονται συγκεχυμένων, καί τινες εἰς ἐν ὄντων. ἀλλ' ἐστίν ἡ λεγομένη ἐν τῷ παντί φιλία τῷ, ἐχέτωσα ἐν τῷ δὲ τῷ παντί. μιμῆται γὰρ αὐτῇ ἐκ διεστηκότων ἔσονται φίλη. ἡ δὲ ἀληθῆς, πάντα ἐν εἶναι, καὶ μὴ ποτε διακριθῆται. διακρίνεσθαι δὲ φησὶ τὸ ἐν τῷ δὲ τῷ ἔρῳ.

stantibus discordibusque concordia confluens. Vera autē amicitia est, qua sunt omnia vnum, adeoque vt nunquam à se inuicē disiungantur. Disiungi verò siue distare in hoc cœlo res asserit.

Cum intellectus primus sit vita prima, sola intellectualis vita est vera vita. Cap. XV.

Essentia prima per actum vitalem conuersa ad ipsum bonum fit boniformis, & propter formam suam multiplicabilem: vnum boni donum in formas plurimas in se deriuat, ipsa videlicet potestate Dei. Imaginari licet mentem primam quasi vultus innumerabiles inter se varios ordine contextos in sphaeram lucentes admodum atque viuos.

Quid si conseruatis vultuum formis inter se variis, actusque in orbem quasi reflexo, distantiam inde localem dempseris, intellectum primum mox intelliges, præsertim si ipse talis in primis euaseris, deinde inspexeris temetipsum.

A alioquin nec ipse quidem. Si autem omnis ipse, certē & omnis, quia cuncta. Neque quicquā inuenitur illic, quod non ad omnia conferat: neque aliquid vsquam ipsius est, quin sit & aliud: vt existens aliud, hoc ipsum quoque conducit. Nisi enim extiterit aliud, sed penitus idem, cōminuet eius essentiam: quippe cum ad cō-

A POSSVMVS præterea intellectualibus vtentes exemplis qualis sit intellectus cognoscere: & quo pacto non ferat, esse se vnitatis instar prorsus omnis diuersitatis expertem. Licet sanē si libet, exempli loco adducere rationem, vel plantæ, vel animalis. Si enim vnum aliquid sit, nec vllō modo varium, neque ratio quidem erit. Rursus quod inde fit, materia tantum erit: nisi videlicet ratio ipsa sit omnia, ad hoc ipsū videlicet, vt vbiq; in materiā incidēs, nihil materiæ idem esse permittat: quemadmodum vultus nō est vna duntaxat moles, sed nares habet, & oculos. Atq; nares non vnicum in se quiddam habent, sed aliud rursus & aliud, si modō futuræ sint nares. Profecto si nasus vnū quiddam sit duntaxat, nihil aliud erit præter molem. Atq; ita profectō in mentem est infinitum, quoniam & ipsa & quicquid est in ea, velut vnum est & multa. Neq; sic intellectus est vnus, atq; multa, vt vna domus, sed tanquam ratio in se quamplurima, in vna mentis figura, quasi circumscriptione quadam habēs circumscriptiones & ambitus intus, & figurationes in trinfecas & vires & intelligentias intus, habens sanē distinctionē nō productā in rectū, sed semper ad intima propagatā: quasi in vniuerso animali naturæ animalium ingentiū cōprehendantur, rursusq; aliæ ad minora quædam animalia deriuatæ, & ad vires deductæ minores, vbi ad indiuiduā speciē deniq; pccelsio desinat: neq; tamen ibi rerū discretio fit antea cōfularū, quāuis in vnū mirificē conspirantiū. Iam verò conspiratio talis ipsa est amicitia, quæ traditur in vniuerso consistere, non quidē talis, qualis in hoc apparet mūdo. Imitatur enim hæc illā, ex di-

D

Si quis igitur hanc ipsam vitam, complurimam, omnem, primam, vnam intueatur, supra quam extimari possit, hac ipsa gaudebit, omnē prorsus aliam aspernatus. Aliæ namque inferiores vitæ tenebræ sunt: vitæ inquam exiguae, obscuræ, viles, impuræ, purasque vitas contaminantes. In quas cum primū aspexeris, neque puras cerne ulterius, neque viues amplius secundū illas simul omnes, in quibus nihil est omnino quin viuatur: viuaturque purè, mali nihil admittēs. Mala enim hic tantum regnant, quoniam hic est duntaxat vitæ vestigium. Hic nihil mentis est nisi vestigium: illic autem principale viget exemplar, quod Plato nuncupat boniforme: quoniam in speciebus, id est formis, bonū possidet. Aliud sanè est ipsum bonum, hic autem bonus vitam habens in contemplando: contēplatur autem spectacula boniformia: quæ quidem tunc ipse sibi met comparauit, cum primū contemplatus est ipsam boni naturam. influxit autem in mentem ipsum bonum, non omnino sicut ibi erat, sed sicut ipsa mens accepit. Principium namque illud ipsum est, atque in hac bonum ex illo traducitur: & hæc ipsa horum effectrix omnium, id muneris habet ex illo. Neque enim fas erat intuentem illud, intelligere nihil, neque rursus in illo spectacula contueri: alioquin nec ipsa quidem mens spectacula genuisset. Vim igitur ad gignendum accepit ab illo, per quam ipsis genituris penitus impleretur. Tradente videlicet illo, quæ ipsum in semine possidebat. Sed ex illo penitus vno, huic plurima contigerunt: Nempe mens cum non posset acceptam inde potentiam ipsam propriè possidere, in fragmenta distinxit, fecitque ut vna multa prorsus euaderet, ut ita saltē per partes ferre valeret. Quicquid itaque genuit, ex ipsa boni genuit potestate, idque genitum est boniforme, ipsaque mens est bona, variū quiddam bonum ex boniformibus constitutum. Quamobrem si quis ipsam mentem sphaeræ cōparet variæ prorsus atque viuenti: aut si quis fingat spectaculum quoddam vultibus omnibus vndique constitutum, vultibusque viuētibz ubique refulgens: aut fortè cogitet puras animas omnes concurrentes in idem, nec vllō modo indigas, sed sua ad votum omnia possidentes: præterea mentem vniuersam, illarum apicibus insidentem, adeo ut omnis illa regio splendore refulgeat, si quis inquam sic intellectum ipsum imaginetur, ipse profectō extra quodammodo existens alius, intellectum ut alium intuebitur. Sed operæpretium est, omnino animum nostrum primo quidem in se intellectum ipsum spectandum fieri: deinde in se velut factū iam ipsum spectaculum contueri.

Essentia prima cum primum existit, ex ipso bono conuersa est ad ipsum, non tam modo quodam intellectuāli, quam instinctu vitali: quemadmodum planta vergit ad Solem vel bumorem: hic enim actus ordine quodam antecedit illum.

Cap. XVI.

Sed ubi directus in bonum impletus illic radio quodam lucente pariter et calente, statim omnes rerum formas, quasi colores concipit in seipso, reflexusque in conceptus suos percipiendos intellectus euasit. Denique sicut sol visum coloresque procreat, inuicemque conciliat: neque ipse interim visus est vel color, sed superior, ita bonum et intellectu et intelligenda creat, mutuoque coniungit his ipsum interim eminentius.

NON expedit autem in hoc pulchro quā plurimo moras semper protrahere. Oportet enim hinc animum progredi ad sublimia se propensius attollentem, & cum cælum hoc

A ΤΑΥΤΗΝ οὐδὲ πῶς πολλὴν ζωὴν καὶ πάσαν καὶ πρῶτὴν ἐμίαν τις ἰδὼν. ἐκ τῆς αὐτῆς εἶναι ἀσπάζεται, πῶς ἄλλω πᾶσαν ἀτιμάσας: σκότος γὰρ αἱ ἄλλαι αἱ κάτω καὶ μικρὰ σκιαιχὺ ἀμυδραὶ, * ἐτελεῖς καὶ καθαραὶ. καὶ τὰς καθαρὰς μολύνουσαι. καὶ εἰς αὐτὰς ἰδὼν, ἐκ τῆς καθαρᾶς ὅτι οὐκ ἔστιν ὅτι μὴ ζῆ καὶ καθαρῶς ζῆ, κακὸν δὲ ἐχόντων τὰ γὰρ κακὰ ἐν ταῖς θάοις ἵχνος ζωῆς, καὶ νῦν ἵχνος. ἐκ δὲ τῆς ἀρχῆς τυπον, τὸ ἀγαθοειδὲς φησιν, ὅτι ἐν τοῖς εἰδεσι τὸ ἀγαθὸν ἔχει. τὸ μὲν, γὰρ ἐστὶν ἀγαθὸν, ὃ δὲ ἀγαθὸς ἐστὶν, ἐν τῷ θεωρεῖν τὸ ζῆν ἔχων. θεωρεῖ δὲ, ἀγαθοειδὴ ὄντα τὰ θεωρούμενα. καὶ αὐτὰ ἀεκτήσατο, ὅτι ἐθεοῦται πῶς τῶ ἀγαθῷ φύσιν ἦλθε δὲ εἰς αὐτὸν, ἐχὼς ὡς ἐκείνῃ. ἀλλ' ὡς αὐτὸς ἔσχευ. ἀρχὴ γὰρ ἐκείνος, καὶ ἐξ ἐκείνου ἐν τῷ τῷ, καὶ ὅς οὗ ποιήσας ταῦτας ἐξ ἐκείνου. ἐγὼ γὰρ ἦν θεμὶς βλέποντα εἰς ἐκείνον, μηδὲν νοεῖν. ἐδ' αὖτὰ ἐν ἐκείνῳ. ἐγὼ αὖ αὐτὸς ἐξήνα. διώαμιν οὐδὲ εἰς τὸ γῆνα ἔχει παρ' ἐκείνου, καὶ τῶν * αὐτῶν πληρῶσαι γῆνημάτων, διδόντος ἐκείνου ἀμὴν ἔχεν αὐτὸς. ἀλλ' ἐξ ἐνός αὐτῶν, πολλὰ τῷ τῷ, ἦν γὰρ ἐκομίζετο διώαμιν, ἀδωατῶν ἔχειν * σωθεῖσθαι. καὶ πολλὰ ἐποίησε πῶς μίαν, ἢ ἔτω διώατο κατὰ μέρος φέρειν. ὅτι οὐδὲ γέννα, ἀγαθὸς ἐκ διωάμεως ἦν. καὶ ἀγαθοειδὲς ἦν. καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς ἐξ ἀγαθοειδῶν, ἀγαθὸν ποικίλον. διὸ καὶ εἰς αὐτὸν ἀπεικάσαι σφαίρα ζωῆς ποικίλη, εἴτε παμπρόσωπον τίς ῥῆμα λάμπον ζῶσι προσώποις. εἴτε ψυχὰς τὰς καθαρὰς πάσας εἰς τὸ αὐτὸ σπυδαμύσας φαντάζοιτο, ἐκ ἐνδεῖς. ἀλλὰ πάντα τὰ αὐτῶν ἐχέσας, καὶ νῦν τὸν πάντα ἐπ' ἀκραις αὐταῖς ἰδρύμενον, * ὡς φέγγει νοερώ * ὡς φῶς καὶ ἀλάμπει τὸν ἵον ἵον, φανταζόμενος μὲν ἔτως, ἐξωπῶς ἄλλος ὢν, ὁρῶν ἄλλον. δῆ δὲ αὐτὸν ἐκείνο γρόμενον, πῶς ἴδεν αὐτὸν ποιήσασθαι.

* ἐντελεῖς

* αὐτῶν

* συνθεῖσθαι

* ὡς φῶς

XPH' δὲ μὴ δὲ αἰὲν ἐν τῷ πολλῷ τῷ καλῷ μένειν. μεταβαίνειν δ' ἐπὶ πρὸς τὸ αὐτὸ αἰετῶντα καὶ ἀφέντα τῷ. ἐκ ἐκ τῷ τῷ

τῶν ἄντων, ἀλλ' ἐξ ἐκείνου θαυμάσαντα πρὸς
γεννήσας, καὶ ὅπως, ἕκαστον μὲν οὐδ' εἶδος, ἕκα-
στον, καὶ ἰδίου οἷον τύπος, ἀγαθοὶ δ' ἐς ὅν κοινὸν
τὸ ἐπιφεύγον ἐπὶ πᾶσι πάντα ἔχει, ἔχει μὲν οὐδ'
καὶ τὸ ὄν, ἐπὶ πᾶσιν ἔχει δὲ καὶ τὸ ζῶν, ἕκα-
στον, ζωῆς κοινῆς ἐπὶ πᾶσιν ὑπαρχούσης. τάχα
δ' αὖ καὶ ἄλλα, ἀλλὰ καθόσον ἀγαθὰ, καὶ διότι ἀ-
γαθὰ, πᾶσι εἴη παρὰ τὴν τοιαύτην σκεψιν,
τάχα αὖ εἴη, πρὸς γὰρ ἀρξάσθαι ἐν τῷ θεῷ, ἅ-
ρα ὅτε εἴρα παρὸς τὸ ἀγαθόν, ἐνόησε ὡς πολλὰ
τοῦ ἐκείνου, καὶ ἐν ὧν αὐτὸς ἐνόησε αὐτὸν πολλὰ με-
ρὶ ζῶν αὐτόν, παρὰ αὐτὰ τὸ νοεῖν μὴ ὅλον ὅμως
διυλάσθαι; ἀλλ' ἔγωγε νῦν ἢν ἐκείνο βλέπων,
ἀλλ' ἐβλεπεν ἀνοήτως, ἢ φατέον ὡς ὅτι εἴρα
πῶποτε, ἀλλ' ἐγὼ μὲν παρὸς αὐτὸ καὶ ἀνήρητο
αὐτῷ, καὶ ἐπέσραπτο πρὸς αὐτό, * ἡ δὲ κίνησις
αὐτῇ πληρωθεῖσα τῷ ἐκείνῳ κινεῖσθαι καὶ περὶ
ἐκείνου, ἐπλήρωσεν αὐτό. καὶ ἔκ ἐπὶ κίνησις ἦν
μόνον, ἀλλὰ κίνησις διακορῆς ἐπὶ πλήρης. ἐξ ἧς
δὲ πάντα ἐγύρετο, καὶ ἔγνω τῷ ἐν σωματικῇ
αὐτῷ, καὶ νῦν ἡδὴ ἦν. πληρωθεὶς μὲν, ἵν' ἔχη ὁ
ὄψεται. βλέπων ἢ αὐτὰ μετὰ φῶτος παρὰ
τῷ ὄντι ἐκείνῳ, καὶ ἔτι κομιζόμενος. διὰ τῷ
ἐξ μόνον λέγεσθαι τῆς ἰστίας, ἀλλὰ καὶ τῷ ὁρᾶσθαι
αὐτῷ, αἶπος ἐκείνου εἶναι. ὥσπερ ἢ ὁ ἥλιος
τῷ ὁρᾶσθαι πῆς αἰσθητοῦ καὶ τῷ γινώσθαι αἶπος
αὐτοῦ, αἶπος πῶς καὶ τῆς ὀψείας ἐστίν, ἔκωκε ἔτι
ὄψις ἔτι τὰ γινόμενα, ἔτι καὶ τῷ ἀγαθῷ
φύσις αἰτία ἰστίας καὶ νῦν, ἔτι καὶ φῶς καὶ ὁ ἀνά-
λογον τῆς ἐκείνου ὁρᾶσθαι καὶ τῷ ὄντι πῶς τὰ ὄν-
τα ἔτι νῦν ἐστίν, ἀλλὰ αἰτίας τῶν, ἐνοεῖσθαι
φωτὶ τῷ αὐτῷ, εἰς τὰ ὄντα καὶ εἰς τὸν νῦν πα-
ρέχον. πληρωθεὶς μὲν οὐδ' ἐγένετο. πληρω-
θεὶς δὲ ἦν, καὶ ὅμως ἀπετελεσθαι καὶ εἶρα. δεχθῆ
δὲ αὐτῷ, ἐκείνο τὸ πρὶν πληρωθῆναι ἦν. ἐπεί-
ρα δὲ δεχθῆ οἰονεὶ ἐξωθεν ἢ πληρωθῆναι ἦν, ἀ-
φ' ἧς οἷον ἐτυπῆτο πληρωθεὶς.

* εἰ δ' ἢ κίνη-
σις

neque etiam intellectus, sed causa utrorumque, præbetque menti rerum intelligentiam suo quo-
dam lumine super entia mentemque diffuso. Impletus igitur iam factus est: impletus autem erat,
simulque est absolutus, & vidit. Initium verò eius illud extitit, quod eius antecessit impletionem.
Principium verò alterum eius est velut externum, quod impleuit, à quo velut formatus est, dum
impletetur.

Quæcumq; sunt, cum primum & quamdiu sunt, naturaliter agunt ad bonum: unde argumentamur, essentiam
primam ad primum bonum naturaliter agere. Ipsum ergo bonum superius est essentia actus eius, & vita & intelli-
lectu. Non ergo proprie dicendum est esse, vivere, agere, intelligere. Cap. XVII.

Neque putandum est eas in se proprie formas habere, quas tribuit intellectui, sicut nec unitas est plena nume-
ris, nec signum dimensionibus, neque lux in Solis centro vigens, radios illos in se proprios habet, qui virtute ipsius
innumerabiles à circumferentia Solis emittant ab orbe desinentes in angulum. Præterea sicut neque lumen foras
effusum radijs eiusmodi plenum qualitates rerum illas in se proprias sustinet, quas per varios radiorum ictus apud
nos generat, ita neque mens quamvis in se omniformis materiales ipsa, quas procreat, formas habet. Tum verò vita
quidem prima quasi indeterminatus informisq; essentia actus exoritur: qui sanè directus in ipsum unum, inde ter-
minos ideales sibi vendicat, eorumq; quamplurimos, ob conditionem suam numero iam obnoxiam, & processioni pro-
clivem. Eodem mox momento vita fit absoluta, quo & intellectus euadit. Denique sicut intellectus se habet ad ani-
mam, ita bonum ad intellectum. Quapropter quemadmodum intellectus rationem format in anima, atque ipse est
à rationali discussione secretus, ita bonum species imprimens intellectui, est à speciebus mirabiliter segregatum.

A dimiserit, illud quoque dimittere: neq; ex hoc
duntaxat, sed ex illo potius transcendentem
protinus admirari, quisnam illius sit genitor,
& qua ratione genuerit. Vnumquodque igitur
illic existens species quædam est, & quasi
certa figura. Cumque illud boniforme sit pro-
pter commune quoddam in cunctis ubique col-
lucens, omnia possidet boniformia. Habet igitur
& ens in omnibus: habet animal vnumquod-
que: habet communem vitam omnibus insi-
tam: habet fortassis & alia. Verum quidnam
illud est, propter quod potissimum bona sunt,
quatenus bona censentur? Ad hanc verò con-
templationem in primis fortè conducet, hinc
potissimum exordiri. Num igitur quādo aspe-
xit in bonum, intellexit vnum illud velut mul-
ta, atque cum intellectus ipse vnum ens existe-
ret, illud intellexit ut multa, illud apud se parci-
us, propterea quod nequiret simul intelligere
totum? Verum nondum intellectus erat, dum
primò suspiceret illud. Sed nunquid absque in-
tellectu prospexit? Profecto putandum est nō-
dum etiam vidisse illud. Nam vivebat quod de-
in ad ipsum, totusque inde pendebat, totus con-
uersus ad ipsum. Hic itaque motus tunc imple-
tus, cum primū ferebatur illic, & circa illud pe-
nitus versabatur, impleuit ipsum, nec amplius
motus duntaxat extitit, sed motus iam satur &
plenus. Mox verò ens ipsum omnia factum est,
idque ipsum agnouit animaduertēdo seipsum:
D aciam intellectus euasit, imbutus quidem ut
quod posset inspicere, possideret, inspiciens ve-
rò ipsa cum lumine quodam ab eodem prorsus
accepto, à quo suscepit & illa. quamobrem su-
pernus ille Deus traditur non solum essentia
auctor, sed etiā causa, ut videatur essentia. Quæ-
admodum verò Sol causa est rebus, quæ senti-
untur, ut sint, atque videantur, simulque est cau-
sa visionis, cum tamen interea ipse neque visio
sit, neque etiam quæ videnda sunt: sic & ipsius
boni natura causa proculdubio est essentia at-
que mentis. Est & lumen in proportionem qua-
dā analogiæ, qua visibilia hæc & visus essentia
illam intellectumque referunt, neque essentia,

E

SED quoniam modo hæc intellectu sunt, & ipse intellectus existunt, cum in eo non sint, qui implet, nec rursus in eo fuerint qui impletur? Quando enim nondum erat imbutus, minimè possidebat. Sed fortè non necessariū est, quod quis tribuit, in se habere: sed oportet in rebus eiusmodi illud quidem quod tradit, maius existimare: quod verò traditur minus esse tradere. Talis namque in ipso entium ordine generatio est. Primum enim oportet esse quod existit in actu: Posteriora verò in potètia esse superiora. Iam verò quod primū est, sequentib. est superius: Et quod tradit, munere tradito, eadem ratione superius. nam præstantius est. Si quid igitur sit actu prius, id actu superius est. quapropter & vita, superius. Si ergo in hoc est vita, profectò qui dedit eam, tribuit quidem vitam, ipse verò melior & honorabilior quàm vita censetur. Habuit itaque vitam, neque indiguit vario largitore: ipsa quæque vita vestigium quoddam extitit largitoris, non illius quidem vita. Nempe hæc cum primū ad suum suspiceret largitorem, adhuc indefinita erat: postquam verò respexit illuc, mox determinata est ab illo terminum non habente. Statim enim ad vnum aliquid spectans, hoc ipso determinatur, & terminum finemque & speciem in seipsa reportat. Quæ quidem species in formata reiacet: formator autem est prorsus informe? Verumtamen terminus ipse non sic ibi est adhibitus, ut extrinsecus adiectus fuerit, quemadmodum magnitudini vndique solet apponi: sed totius omnino vitæ illius terminus, multæ quidem infinitæque existentis: utpote quæ à tali natura iam effluerat. Atqui vita quidem erat, non tamen huius vita: alioquin iam determinata fuisset quasi iam indiuidui propria: attamen determinata est. Fuit ergo determinata tāquā vnus alicuius multi: determinatum quoque est vnum quodque multorum. Ac propter multam vitæ conditionem, multa determinata sunt: rursumque propter ipsum terminum sunt & vnum. Quid igitur vnum determinatum est? Sanè intellectus. Vita enim determinata intellectus est. Quid rursus quod multa dicitur esse determinata? Intellectus videlicet multi. Omnia igitur intellectus sunt, & hic quidem intellectus omnis: hi autē singuli sunt intellectus. Ipse verò intellectus omnis vnumquemque complexus, nunquid velut eundem continet vnumquemque? Nullo modo: alioquin vnum cum contineret. Si ergo multi sunt, differre inter se necessarium est. Rursus quærendum est, quomodo differat vnusquisque. Forfan verò in eo etiam quod factus est vnus suscipit differentiam. Non enim idem est vniuersum & quilibet intellectus. Est igitur vita quidem illic potentia omnis, visio verò quæ inde micat, potentia omnium. Qui autem ibi gignitur intellectus, ipsa omnia prorsus apparet. Alius denique infidet illis, non quidem ut fundetur in eis, sed ut fundet primarum speciem specierum, ipse tamen à specie procul existens. Atqui sic fermè intellectus se habet ad animam, videlicet tanquam ei lumen infusum, quemadmodum ille se habet ad intellectum: nempe quando intellectus determinat animam reddit rationalem, eorum quæ habet ipse vestigium exhibens. Igitur & intellectus illius vestigium est. Quoniam verò intellectus species est in differentia quadam educta multitudineque consistens, meritò ille extra formam speciemque existit, sic enim reliquum specie format. Si autem ille species esset,

A ΑΛΛΑ' πῶς ταῦτα ἐν αὐτῇ καὶ αὐτὸς, ὅντων σκεῖ ἐν τῷ πληρώσαντι, & δ' αὖ ἐν αὐτῷ τῷ πληρωμένῳ; ὅτε γὰρ μήπω ἐπληρώτο. & ἔχεν. ἢ ἀνάγκη * ἥτις δίδωσι, τὸ ἔχειν. ἀλλὰ δὲ ἐν τοῖς τοῖς, τὸ μὲν δίδον, μέλλον νομίζειν. τὸ δὲ διδόμενον, ἐλαττον ἢ δίδοντος. τοιαύτη γὰρ ἡ γένεσις ἐν τοῖς ὅσι. πρῶτον γὰρ δὲ τὸ ἐνεργεῖα εἶναι. ἡ δ' ὑπερὰ διὰ αὐτοῦ εἶναι τὰ πρὸ αὐτῶν. καὶ τὸ πρῶτον ἦ, ἐπέκεινα τῶν δυνάμεων. καὶ τὰ διδόμενα τὸ δίδον ἐπέκεινα ἦν. κρείττον γὰρ εἶτι πίνω ἐνεργείας * πρῶτον, ἐπέκεινα ἐνεργείας. ὥστε & ἐπέκεινα ζωῆς. εἰ οὖν ζωὴ ἐν τῷ, ὁ δίδων ἐδῶκε μὲν ζωὴν. καλλίαν δὲ καὶ τιμιώτερον ζωῆς. εἶχεν οὖν ζωὴν, καὶ ἔκείνη ποικίλη τῇ δίδοντος. καὶ ἦν ἡ ζωὴ, ἵχνος τι ἐκείνης, ὅτι ἐκείνη ζωὴ. πρὸς ἐκείνη μὲν οὖν βλέψασα, ἀόρατα ἦν, βλέψασα δὲ ἐκείνη, ὥρμητο ἐκείνη ὅσον ἔχοντες. διὸ γὰρ πρὸς ἐντὶ δίδοντος ὁρίζεται τῷ. καὶ ἔχει ἐν αὐτῇ ὅσον. καὶ πρὸς καὶ εἶδος. καὶ τὸ εἶδος ἐν τῷ μορφῶντι. τὸ δὲ μορφῶσαν, ἀμορφον ἦν. ὁ δὲ ὅρος ὅτι ἐξῶθεν οἷον μετέθετα περιτεθείς, ἀλλ' ἦν πάσης ἐκείνης τῆς ζωῆς ὁ ὅρος. πολλῆς καὶ ἀπείρου ὅσης, ὡς αὐτὰρ τοιαύτης φύσεως ἐκλαμψάσης, ζωὴ τε ἦν & τῷ δὲ. ὥρμητο γὰρ ὡς ἀτόμη ἡ δὲ ἀλλ' ὥρμητο μὲν πρὸς ἄρα ἐρσθεῖσα, ὡς ἐνόστινος πολλῆς. ὥρμητο καὶ ἐκαστον τῶν πολλῶν. διὰ μὲν τὸ πολὺ τῆς ζωῆς, πολλὰ ἀρα εἶσα. διὰ δὲ αὐτὸν ὅρον, ἐν. τὴν οὖν ἐν ὁρίσθῃ νῆς ὁρίσθῃσα γὰρ ζωὴ, νῆς τὴν τὸ πολλὰ νόες πολλοί. * πάντες οὖν νόες καὶ ὁ μὲν πᾶς, νῆς. οἱ δὲ ἐκαστοὶ νοῖ. ὁ δὲ πᾶς νῆς, ἐκαστον περιέχει. ἄρα ταῦτον ἐκαστον περιέχει; ἀλλ' ἓνα αὐτὸ περιέχει. εἰ οὖν πολλοί, διαφορὰν δὲ εἶναι. πάλιν οὖν πῶς ἐκαστος διαφορὰν ἔχεν. ἢ ἐν τῷ καὶ εἰς ὅλως γένεσθαι, εἶχεν τὴν διαφορὰν. & γὰρ ταῦτον οὐνοῦ νῆς, τὸ πᾶν ἦν οὖν ἢ μὲν ζωὴ, δυνάμεις πᾶσα. ἢ δὲ ὅρασις ἢ ἐκείθεν, δυνάμεις πάντων. ὁ δὲ γένεσθαι νῆς, αὐτὰ ἀνεφάνη τὰ πάντα. ὁ δὲ ἐπικαθίσταται αὐτοῖς, ἔχ' ἵνα ἰδρυθῇ, ἀλλ' ἵνα ἰδρυθῇ εἶδος, εἰδῶν τῶν πρώτων, * ἀνείδεον αὐτὸν. καὶ νῆς δὲ γίνεται πρὸς ψυχῇ, ἔτω * ἀνείδεον αὐτὸν φῶς εἰς αὐτὴν, ὡς ἐκείνος εἰς νοῦν. καὶ ὅταν ἔτος ὁρίσθῃ τὴν ψυχῇ, λογικῇ ποιεῖ. δὲ αὐτῇ, ὡν ἔχεν ἵχνος. ἵχνος οὖν καὶ νῆς ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὁ νῆς εἶδος, καὶ ἐκαστος & πλήθει ἐκείνος ἀμορφος καὶ ἀνείδεος. ἔτω γὰρ εἰδο-

ποιᾶ. εἰ δ' ἦν ἐκείνος εἶδος, ὁ νῦν, ἦν αὖ λόγος.
 * εἰς ἕτερον
 αὐτοῦ πρὸ αὐτοῦ
 ἀνήρητο γὰρ αὐτὸ πρὸ αὐτῶν, * εἰς ἕτερον αὖ
 τὸ πρὸ αὐτῶν.

A esset, intellectus deinceps ratio foret. Oportet tamen primum ipsum nullo modo multum esse: alioquin multitudo eius ad aliquid superius referretur.

Quod primum procreatum est ab ipso bono, totum penitus bonum est: sed in eo essentia quidem est inchoatio quaedam ortusque operis boni. Vita vero adolescentia boni: intelligentia, speciesque idealis bonum illic est aditum.

Caput XVIII.

Quodlibet horum ideo bonum est, quoniam cum sit ab ipso bono, non nihil ipsius quamuis adhuc ineffabile in se possidet, commune cunctis: sicut motus linguae, manus, pedum, ideo concinnus similiter appellatur, quoniam ab eadem musica ratione ordinem similem nanciscuntur: sed communis illa natura boni menti admodum interior est, quam musicus ordo membrorum.

Α' Λ Λ Α' ἀγαθοὶ δ' ἦ, κατὰ τί τὰ ἐν τῷ νῷ; A
 * ἢ καλὰ
 * εἰ δ' ἦ
 * ἢ
 ἀγαθὸς ἢ εἶδος ἢ καλόν * ἢ ἢ καλὰ. ἢ τίς; ἢ δ' ἢ * τὸ
 παρατρεῖται ἀγαθὸς ἢ καλόν πᾶν ἔχον. ἔχει
 ἐκείνους, * ἢ ἀπ' ἐκείνους, ὥσπερ τὸ ἀπὸ πυρὸς ἔχον
 πυρὸς, καὶ τὸ ἀπὸ γλυκεροῦ, γλυκεροῦ ἔχον.
 ἢ καὶ δ' εἰς νῦν καὶ ζωὴ ἀπ' ἐκείνους. ἐκ γὰρ τῆς
 παρ' ἐκείνους ἐνεργείας ὑπέστη. καὶ νῦν δ' εἰς ἐ-
 κείνους. καὶ τὸ τῶν εἰδῶν κάλλος ἐκείθεν, πάντα
 αὐτὰ ἀγαθοὶ δ' ἦ, καὶ ζωὴ, ἔνθα, καὶ ἰδέα. ἀλλὰ
 τί τὸ κοινόν, ἔνθα δ' ἔρεκεν τὸ ἀπ' ἐκείνους, πρὸς
 τὸ ταῦτόν, ἐν αἷματι γὰρ δ' αὖτὸ κοινόν εἶναι. καὶ
 γὰρ αὐτὸ γένοιτο ἀπὸ τῶν αὐτῶν, μὴ ταῦτόν, ἢ καὶ δ' ο-
 ρῶν ὡς αὐτῶν, ἐν τοῖς δεξιόμοις ἄλλο γίνεσθαι.
 * εἰς αὐτὸ
 ἐπεὶ * καὶ ἄλλο τὸ εἰς πρῶτον ἐνεργεῖν, ἄλλο
 δ' εἰς τὴν πρῶτην ἐνεργεῖα δοθέν, τὸ δ' ἐπὶ τῇ
 τοῖς, ἄλλο ἢ δ' ἢ. ἢ ἔδεν κωλύει καθεκάστον μὲν
 ἀγαθοὶ εἶναι. μᾶλλον μὲν, κατ' ἄλλο. τί
 οὐκ καθὼς μάλιστα, ἀλλὰ πρῶτον ἐκείνους ἀναγ-
 καῖον ἰδεῖν. ἀράγε ἀγαθὸν ἢ ζωὴ, ἢ αὐτὸ τῷ
 ζωῇ, ἢ ψυχῇ θεωρημένη, καὶ ἀπογεγυμνωμένη;
 * ἢ ἀγαθὸν
 ἢ ἢ ζωῇ ἢ ἀπ' αὐτῶν, τὸ δ' ἀπ' αὐτῶν ἄλλο τι ἢ
 τριῶν; πάλιν οὐ, τί τριῶν ζωῇ * ἢ ἀγα-
 θόν, ἀλλ' ἐκ αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν. ἀλλ' εἰ ἐν τῇ
 ζωῇ ἐκείνη ἐνίσταται ἐξ ἐκείνους, καὶ ἐστὶν ἢ ὄντως ζωῇ,
 καὶ ἔδεν αἰμον παρ' ἐκείνους λεκτέον εἶναι, καὶ κα-
 θὼς ζωῇ ἀγαθόν εἶναι. ἔπειτα δ' ἢ τῇ ἀληθείᾳ,
 ἀνάγκη λέγειν, τῷ πρῶτῳ ἐκείνους, ὅτι ἀγαθόν.
 καὶ δ' ἢ λόγος καὶ εἶδος ἢ καλόν ἀγαθόν, καὶ ἀγαθοὶ
 * ἢ
 δεῖ. * ἢ οὐ πᾶσι ἀγαθόν, εἴπε κοινόν, εἴπε
 μᾶλλον ἄλλο, εἴπε τὸ μὲν πρῶτον, τὸ δ' εἰ, τῷ
 ἐφ' ἐξῆς καὶ δ' ὁπότε. ἐπεὶ γὰρ εἰληφάμεν ἐ-
 καστον ὡς ἔχον ἢ δ' ἢ ἐν τῇ ἐστὶα αὐτῶν ἀγαθόν.
 καὶ διὰ τῶν ἢ ἀγαθόν. καὶ γὰρ ἢ ἢ ζωῇ ἀγα-
 θόν, καὶ ἀπὸ αὐτῶν. ἀλλ' ὅτι ἐλέγετο ἀληθινῇ.
 καὶ ὅτι παρ' ἐκείνους καὶ νῦν ὄντως, δεῖ τι τῶν
 αὐτῶν ἐν αὐτοῖς ὁρᾶσθαι. διαφύρων γὰρ ὄντων,
 ὅταν τὸ αὐτὸ αὐτῶν κατηγορεῖται, κωλύει μὲν

CAETERVM quæ sunt in mente, secun-
 dum quid potissimum boniformia sunt? Nun-
 quid qua ratione species est vnumquodque?
 An quia pulchra sunt singula? An propter ali-
 ud quiddam? Si verò quicquid à bono proue-
 nit, vestigium figuramque habet illius, aut ab
 illo, quatenus inde descendit, quemadmodum
 ab igne genitum, ignis habet vestigiū, & quod
 à dulci similiter dulcis impressionem, proue-
 nit autem in intellectum ab illo & vita. Nam
 ex actu quodam ab illo pendente extitit, atque
 intellectus extitit propter illum. Item specie-
 rum inde pulchritudo descendit, omnia pro-
 fectò boniformia erunt, vita, intellectus, idea.
 Verum quidnam commune? Non enim suffi-
 cit hoc ipsum scilicet esse ab illo, ad hoc tan-
 de, ut aliquid propterea sit in omnibus idem: in
 ipsis enim commune ipsum oportet inesse. Pie-
 ri namque potest, ut ab eodem non idem effi-
 ciatur: aut etiam quod similiter datum est in
 accipientibus diuersum euadat: quoniam &
 aliud illud in quod munus boni traducitur,
 primus est actus, aliud verò ipsum est, quod a-
 ctui primo tribuitur. Quod autem in his resul-
 tat, aliud iam existit: aut fortè nihil prohibet se-
 cundum quodlibet quidem esse boniforme,
 magis tamen secundum aliud. Quid igitur hoc
 ipsum est, secundum quod potissimum boni-
 forme censetur? Sed forsitan prius illud expe-
 dit indagare: nunquid bonum sit ipsa vita, hoc
 ipso videlicet quod est vita, etiam si pura pro-
 fus & nuda consideretur? An potius vita pro-
 priè quæ sit à bono? Esse autem à bono nihil
 sit aliud quam vitam esse talem? Rursus ergo
 quidnam est vita talis? Nunquid vita boni? At
 verò non ipsius est propriè, sed ex ipso. Verum
 si in illa vita insit hoc ipsum, quod sit ex illo,
 atque est ipsa vera vita, nihilque ab illo proflu-
 ens, vile esse dicendum: profectò & qua ratio-
 ne vita iudicanda est esse bonum, similiterque
 in intellectu vero primoque illò necessarium
 est concedere, illum scilicet esse bonū: & quæ-
 libet speciem bonum esse, atque boniforme. Si
 igitur ita se res habet, fortè vnum quodque ho-
 rum bonū aliquod habet, siue comune, siue po-

tius aliud, siue hoc quidē primò bonum habet, illud autem deinceps graduq; secundo. Cum enim
 acceperimus vnumquodq; tanquam in essentia sua iam boni aliquid habens, nimirum & ob hoc
 ipsum est vnumquodq; bonum. Constitit sanè vitā esse bonū, nō quidē simpliciter, sed quoniā vera
 vita, atque ab illo, intellectuq; similiter bonū: quoniā verus sit, & inde pgenitus, oportet certē aliqd
 ipsius eiusdē in his inueniri. Quādo enim de rebus inter se differentibus idē aliquid prædicatur,

nihil prohibet in illorum quidem essentia illud
ioesse, simul tamen licet psuam accipere ratio-
ne seorsum : quemadmodum & animal in
homine simul & equo, calidum in aqua
& igne. Sed ibi quidem tanquam genus hic
autem tanquam hoc quidem primo tale sit,
illud verò posterius. Num igitur vita & intel-
lectus & cætera singulatim vniuocè, an æqui-
uocè, an potius analogia quadam dicuntur bo-
nū? An igitur inest eorum essentia bonum?
Vel potius totum vnūquodq; bonum est? Nō
secundum vnum bonum. Quomodo igitur?
Nunquid velut partes? At verò impartibile est
ipsum bonum. Forsan verò vnum quidem est
ipsum: id autem hoc modo se habet. Etenim a-
ctus primus est bonum: idque quod in eo de-
terminatum est, existit bonum: itemque am-
bo. Atque id quidem itcirco bonum est, quia
factum est ab eo: hoc autem quia ornamentum
est ab ipso: illud verò, quoniam ambo cõsetur.
Hæc igitur omnia ab ipso eodemque sunt: ni-
hilque est idem, velut si ab eodẽ vox proueniat
& incessus, aliudue quiddam, omnia denique
rectè composita. Fortè verò in his dicuntur si-
militer omnia rectè disponi, quoniam ordo nu-
merusque omnibus inest. In illis autem quid-
nam est commune? Dicit fortè quispiam, in
his quidem totum vnumquodque, vt rectè se
habeat, extrinsecus adipisci, cum differentia
sint ea circa quæ ordo versatur: ibi verò ipsa quoque
singulatim esse bonum. Sed cur nam & ipsa?
Non enim hoc ipso duntaxat confidendum est,
scilicet hæc esse bona, quoniam sint ab illo, atque
ita quiescere. Concedendum est profecto, hæc
cum ab illo sint, esse admodum pretiosa: sed ulterius
non ipsa desiderat, secundum quid potissimum
illorum existimetur bonum.

Bonum neque definiendum est per id quod sit appetibile, neque per id quod sit vniuscuiusque virtus. In prima enim descriptione adhibentur posteriora bono. Atque propter appetentium appetibiliumque diuersitatem, iudicium veri boni restat ambiguum. In secunda adhuc superest querendum, quare & quomodo virtus aliqua vel virtus ipsa sit bonum.

Caput XIX.

NVM igitur desiderio atque animæ iudici-
um tribuimus? Atque huius affectui fidem pe-
nitus adhibentes, quod huic appetibile est,
bonum esse censebimus: propter quid autem
desideretur, nequaquam inuestigabimus. At-
que quid vnumquodque ipsorum sit, demon-
strationibus explicabimus: ipsam verò boni
rationem appetitui commitemus. Verunta-
men multa sic absurda nobis occurrunt. Pri-
mum quidem, quod & bonum vnum aliquid
erit eorum quæ sunt circa aliud: deinde quo-
niam multa sunt, quæ appetunt, aliaque ab alijs
appetuntur. Quomodo igitur ipso appe-
tentis affectu, vtrum aliquid sit melius iudica-
bimus? Sed fortè neque ipsum quidem melius
cognoscemus ignorantes bonum. Sed nun-
quid bonum existimabimus secundum vniuf-
cuiusque virtutem? Sed ita certè id in speciem
rationemque reducemus, rectè quidem pro-
gredientes. Postquam verò illuc denique proce-
serimus, quidnam respondebimus, si inuesti-
gandum fuerit, quæ ratione hæc ipsa sint bona?
In rebus quidè deterioribus, vt videtur, facile
naturam talem cognoscemus, quamuis non
finerè admodum se habentem. Illic autè non primò
cõparatione quadam ad deteriora censebimus:
vbi autè nihil est malū, ipsa verò meliora in seipsis
existunt, dubitationibus implicabimur. An igitur

A ἔδ' ἐν τῇ ἐστίᾳ αὐτῶν τὸ ἐνυπάρχον. ὁ-
μως δ' ἐστὶ λαβῆναι τὸ χωρὶς τῷ λογῷ, οἷον
καὶ τὸ ζῶον ἐπ' αὐτῶν καὶ ἰππῶν, ὅτε τὸ θερ-
μον ἐπὶ ὕδατος, καὶ πυρὸς τὸ μέν, ὡς ἡνός, τὸ
δ' ὡς τὸ μέν, πρῶτως, τὸ δ' ἐδ' ὁπῶς. ἡ ὁμο-
νύμως αὐτὸ ἐκότερον ἢ ἐκαστον λέγοιτο ἀγαθόν.
ἀρ' οὐκ ἐνυπάρχει τῇ ἐστίᾳ αὐτῶν τὸ ἀγαθόν;
ἢ ὅλον ἐκαστον ἀγαθόν ἐστίν; ἢ καὶ ἐν τῷ ἀγα-
θῷ. πῶς οὖν; ἢ ὡς μερῶν ἀλλὰ ἀμερῶν τὸ ἀγα-
θόν. ἢ ἐν μέν αὐτό: ἔτιωσί δ' ἐτοδὲ. καὶ γὰρ ἡ
ἐνέργεια, ἡ πρῶτη ἀγαθόν, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ ὁ-
ρῶμεν ἀγαθόν, καὶ τὸ συναμφότερον. καὶ τὸ
μὲν ὅτι γενόμενον ὑπ' αὐτῆς. τὸ δ' ὅτι κόσμος
ἀπ' αὐτῆς. τὸ δ' ὅτι συνάμφω. ἀπ' αὐτῆς οὖν
καὶ ἔδ' ἐν ταύτῃ, οἷον εἰς τὸ τῆς αὐτῆς φωνῆς,
καὶ βαδίσαι, καὶ ἀλλότι πάντα καταρθεμένα.
ἢ ἐν ταῖς αἰσθησίαις, ὅτι τάς καὶ ῥυθμὸς. σκέψαι δ' ἐπὶ
C ἀλλ' εἰποι τίς αὐτῶν, ὡς ἐν ταῖς αἰσθησίαις τὸ κα-
λῶς ἔξωθεν, διαφόρων ὄντων, τῶν περὶ αὐτῆς
τάς καὶ σκέψαι δ' ἐπὶ αὐτῶν. ἀλλὰ διατὶ καὶ αὐτῶν
ἢ γὰρ ὅτι ἐπ' ἐκείνῃ δὲ πιστεύοντας ἀφ' ἑαυτῶν.
δὲ μὲν γὰρ συγχωρῶν ἀπ' ἐκείνῃ ὄντα, τίμω
εἶναι, ἀλλὰ ποῦ οὗτος λόγος λαβεῖν, κατὰ τὴν
ἀγαθόν αὐτῶν.

A Αἱ πρῶτὴ τῇ ἐφέσει καὶ τῇ ψυχῇ * ἐπιστρέ- * ἐπιστρέψα-
ψάμεν τὴν κρίσιν; καὶ τῷ ταύτης παθεῖν πῶς
σώσασθαι, πῶς αὐτῇ ἐφέσει ἀγαθὸν φησόμεν;
διότι ἢ ἐφίεται ἢ ζητήσομεν. καὶ τὸ μὲν ἐκαστον,
περὶ ἑαυτῶν ἀποδέξαι κομιᾶμεν, τὸ δ' ἀγαθόν
τῇ ἐφέσει δώσομεν; ἀλλὰ πολλὰ ἀπὸ παλαιῶν
φαίνεται, πρῶτον μὲν ὅτι καὶ τὸ ἀγαθόν, ἐν τῇ
τῶν περὶ ἐφίεται ὅτι πολλὰ τὰ ἐφίεμενα. ὅτε
B λαλλῶν. πῶς ἐν κρίνῃ μὲν τῷ ἐφίεμεν, εἰ
βέλπον; ἀλλ' ἴσως ἢ ἢ τὸ βέλπον γινώσκόμεθα,
τὸ ἀγαθόν ἀγνοοῦντες. ἀλλὰ ἄρα τὸ ἀγαθόν
ὁρῶμεθα, κατὰ τὴν ἐκαστῶν ἀρετὴν; ἀλλ' ἔ-
τιωσι, εἰς εἶδος καὶ λόγον ἀνάγκη, ὅρῳ μὲν
πορεύομεν, ἀλλὰ ἐλθόντες σκέψαι, τί ἐρῶμεν, αὐτῶν
τὰ αὐτὰ ζητοῦντες, πῶς ἀγαθὰ, ἐν μὲν γὰρ τοῖς
χείροισιν ὡς εἰς γινώσκουμεν αὐτῶν, τὴν φύσιν
τῶν ἰσοαιτῶν, καὶ τοῖς ἐκ ἐχέσας εἰλικρινῶς σκέψαι
C δὲ, ὅτι πρῶτως, τῇ περὶ τὰ χεῖρα παρὰ θεοῖς.
ὅτι δὲ μὴ δὲ ἐστὶ κακόν, αὐτὰ δὲ ἐφ' ἐ-
αὐτῶν ἐστὶ τὰ ἀμείνω, δωροῦσθαι. ἀρ' οὖν

quoniam

ἐπεὶ δὲ λόγος, τὸ διότι ζητεῖ, ταῦτα δὲ ἀγα-
θὰ παρ' αὐτῶν, διὰ τῶν ἀπορῶν τῶν διότι
τὸ ὄντων ἐπεὶ καὶ ἄλλο φῶμεν αἰτίον
τὸν Θεόν, λόγος μὴ * φθάνοντος ἐκεί, ὁμοίως
ἢ ἀπορίας. * ὃ μὴν ἀποστρέφον ἐπὶ κατ' ἄλ-
λῳ ὁδὸν προσδοκούμενοις τι φανείη.

* φανερὸς

* καὶ μὴν

rit, similis imminet ambiguitas. Sed denique retrahere hinc pedem tentandum nobis est, conan-
tibus siquo pacto alia incedentibus via occurrat aliquid manifestius.

Querentibus quid sit ipsum bonum, intellectus palam occurrit nobis ut bonum: quoniam & per ipsum de bonis reuera iudicamus ac malis: & ordo speciesque rerum & vita ab intellectu procedit. Vita quinetiam adulta, quam animus optat, est intellectus. Neque tamen intellectus est ipsum bonum. Hoc enim non illum omnia cupiunt. Iam verò animæ prius & frequentius bonum quam intelligentiam appetunt, neque in hac quiescunt, sed in illo. Cupiunt quidem esse, vivere, agere non sub ratione essendi, vivendi, agendi, intelligendi, sed boni. quia propter bonum ab his omnibus diversum est, atque superius.

Caput XX.

ΕΠΕΙ δὲ τίνυν ἀπιστῶμεν ἐν τῷ παρόν-
τι ταῖς ὁρέξεσι πρὸς τὰ τῶν ἐστὶν ἢ πείον
ἐστὶ Θεοῦ ἀρετῆς πρὸς τὰς κρείσσεις ἰέναι, καὶ
ταῖς τῶν πραγμάτων ἐναντιώσεσι, εἶον τῶν
ἀταξίαν συμμετρὸν ἀσύμερον, ὑγίαν νόσον,
αἰδὸς, ἀμορφίαν, ἐστίαν φθορὰν. ὅλως συσπεί-
σιαν. ἀφάνειν. τῶν τῶν πρῶτα καθε-
κασίω συζυγίαν, τίς αὖ ἀμφισβήτησις, μὴ
ἔκ ἐν ἀγαθῷ εἶδει εἶναι. εἰ δὲ τῶτο. Ἐτὰ ποιη-
τικὰ αὐτῶν ἀνάγκη, ἐν ἀγαθῷ μίσηται τίθε-
σθαι, καὶ ὁρετὴ δὲ καὶ νῆς καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ.
ἦγε ἐμφρων, ἐν ἀγαθῷ εἶδει. καὶ ὧν ἐφίεται
πίνω ἐμφρων ζωῇ. πὶ οὐδ' ἐσπόμεθα φη-
σαι τίς εἰς νοῦν, καὶ τῶν τῶν ἀγαθῶν * θεσό-
μεθα; καὶ γὰρ ψυχὴ καὶ ζωὴ, καὶ ἔχνη. Ἐτὰ τῶν
ἐφίεται ψυχῇ, καὶ κρίνει πίνω, καὶ ἐφίεται
νῆς. κρίνεται μὲν δικαιοσύνην ἀντ' ἀδικίας ἀ-
μεινόν, καὶ ἑκάστων εἰδὸς ἀρετῆς, πρὸς κακίας ἀ-
μεινόν, καὶ τῶν αὐτῶν * ἢ προσήμησης, ὧν
καὶ ἡ αἰρεσις. ἀλλ' εἰ μὲν νῆς μόνον ἐφίεται,
τάχ' αὖ πλείονος ἐδέησε λόγου. δεικνύ-
των, ὡς ὃ τὸ ἔχον ὄντος, καὶ νῆς μὲν ὃ πάτα:
ἀγαθῷ δὲ πάτα. καὶ τῶν μὲν μὴ ἐχόντων
νῆς, ὃ πάτα νῆς κτήσασθαι ζητεῖ. τὰ δὲ ἔχον-
τα νοῦν, ὃ ἔχεται ἡ δὲ, ἀλλὰ πάλιν τὸ ἀγα-
θὸν ζητεῖ, καὶ νῆς μὲν ἐκλογισμῶ. τὸ δ' ἀγα-
θὸν καὶ πρὸ τῶν λόγου. εἰ δὲ καὶ ζωῆς ἐφίε-
ται καὶ τῶν αἰεὶ εἶναι καὶ ἐνεργεῖν, καὶ νῆς αὖ, εἴη
ταὶ ἐφετόν. ἀλλ' ἢ ἀγαθὸν καὶ πρὸ ἀγαθῶν, καὶ
εἰς ἀγαθὸν ἐπεὶ καὶ ἡ ζωὴ, ὅτως.

* ἐπόμεθα

* ἢ προσήμησης

515

ri. Quod si vitam appetunt, & esse semper, & agere, profectò hoc ipsum, non qua ratione intelle-
ctus sit, est expetendum, sed qua bonum & à bono pendet, ad bonumque refertur. nam & vita qui-
dem sic est duntaxat optanda.

Vita, intelligentia, species, boniformia appetenda sunt: quoniam illa est actus circa bonum, ista actus iam de-
terminatus à bono: hæc ipse terminus impressus à bono. Geminam ab ipso bono hæc omnia lucem habent, una
quidem nascenti facta est unicuique propria, in alijs alia, sicut color: altera superfertur quasi cunctis unum commu-
ne lumen, alibi tamen magis gratiusque quam alibi fulgens. Per primam bona quidem sunt, & clam ac leni-
ter appetuntur: per secundam meliora, atque palam & ardentè amantur.

Caput XXI.

QVID NAM igitur vñū in his omnibus ideinque existens efficit vñumquodq; bonū? Sic igitur audeamus asserere, esse quidem intellectum, vitamque illam protuldubio boniformem: expeti verò hæc etiam qua boniformia sunt. Esse inquam boniformia propterea quòd vita quidem ipsius boni sit actus, imò verò actus ex ipso bono dependens: intellectus verò actus iam determinatus existat. Atque hæc splendore quodam desuper circumfundi, animamque hæc ideo prosequi, quoniā inde proficiantur: & ad illa rursus affici quodammodo velut ad propria quædam, non tamen tanquam per se bona. Cum verò boniformia sint, neque sic quidem contēnenda putātur. Quod enim familiare propriumque est, nisi sit bonum, proprium quidem est, fugere tamen hoc alius quis aliquando potest. Nempe & alia quædam longè distantia, inferiusque etiam posita appetitum ad se nonnunquam attrahunt. Incitatur autem vehemens ad hæc amor, non quando id solum quod sunt, existunt, sed quando iam id ipsum quod sunt existentia, aliud quiddam ex alto suscipiunt. Sicut enim in corporibus quavis mixtum naturaliter sit intus lumen, alio tamen opus est lumine, vt palam appareat color eis infusus, id est lumen naturaliter insitum, sic supernis quoque rebus, quamuis lumen habeant plurimum, præstantiore quodam opus est lumine, vt & à seipsis, & à quouis alio discernantur.

Absque mirifica primi boni gratia nec amant res vllæ, nec amantur. Caput. XXII.

Quòd inspectandis formosis amore nos corripit, neque materia est, neque proportio, sed vinidus quidam fulgor ab anima in proportionē refulgens. Quòd iterum in excogitandis animis eorumque virtutibus & officiis ardenti quadā benevolentia caput, intellectualis quidam splendor est ab intellectu diuino subutilans. Quòd tandem dum intellectus & intelligibilia contemplantur, nouo quodam nos accendit amore, radius est à primo bono micans, hinc quidem inflammans & excitans voluntatem, inde verò quæ contemplanda nobis occurrunt gratia mirifica donans. Cūque verò gradatim inde omnia pendeant, sequitur vt nec etiam in sensibus & corporibus absque influxu primi boni proprio vel amabilis vsquam gratia fulgeat, vel accendatur, amor.

QVOTIENS igitur animus lumen hoc inspicit, totiens ad res diuinas hoc circumfusus lumine incitatur, affectansque lumē in his præfulgens occurru eius admodum gratulatur. Quemadmodum & qui corpora hæc videtur amare, nō subiecta quidem amant, sed pulchritudinem palam in corporibus effulgentē. Existit enim quodlibet hoc ipsum quod est in seipso: euadit autem optabile, cum hoc bonū ipsum quasi colorat, dum videlicet rebus quidem expetendis gratias abunde largitur, appetentibus verò infundit amores, iam verò animus cum influxum inde suscepit, mouetur, debacchatur, stimulis incitatur: atque ita in hunc influit amor. Antea verò neque ad mentem quidem mouetur, quamuis pulchrā: ipsius enim pulchritudo torpet priusquam boni lumen acceperit, ipseque animus ex se recidit resupinus, & ad omnia torpet, inenteque præsentē ad eam dormire videtur. Postquā verò inde accensus est calor, corroboratur protinus excitaturque, alijsque falcitur. Ac dum ad id quod proximum est, vehementer afficitur, ad aliud interim quasi reminiscētia quadā excellētius eleuatur. Et quousque aliquid restat præsentē superius natura sursum attollitur,

A ΤΙ ουδ' ἐν ὧν ἐν πᾶσι τέτραις, ποιᾷ ἀγαθὸν ἕκαστον, ὥς δ' ἐρῶν πειρημαθῶ, εἶναι μὲν τὸν νῦν, καὶ τὴν ζωὴν ἐκείνῳ ἀγαθοειδῆ. ἐφ' ἧς δ' εἶναι καὶ τῶν κατὰ τὸν ἀγαθοειδῆ. ἀγαθοειδῆ δ' ἐλέγω τῶ πῶν μὲν τὰ ἀγαθὰ εἶναι ἐνέργειαν, μᾶλλον δ' ἐκ τῶ ἀγαθῷ ἐνέργειαν. τὴν δ' ἡδὴ ὁρῶ δῖσαν ἐνέργειαν, εἰ μὴ δ' αὐτὰ, μέγιστον μὲν ἀγλαΐας καὶ δῖωκεσθαι ἐκ τῆς ψυχῆς, ὡς B ἐκείθεν καὶ πρὸς ἐκείνα αὐτῶν, ὡς ῥῖνον οἰκίαν, ἀλλ' ἔχει ἀγαθὰ ἀγαθοειδῆ δ' ἐόντα, ἔδ' ἐκ τῆς διόβλησιν εἶναι. ἵο γὰρ οἰκῶν, εἰ μὴ ἀγαθὸν εἴη, οἰκῶν μὲν ἐστὶ, φέγγει δ' ἐτίς αὐτὸ. ἐπεὶ καὶ ἄλλα πόρρω ὄντα καὶ κάτω, κινήσειεν αὐτὸ. γίνεται δ' ἐκ τῶν αὐτῶν ἐρῶς ὁ οὐκ ὄντων, ἔχει ὅταν ἡ ἀπὲρ ἐστὶν, ἀλλ' ὅταν ἐκείθεν ἡ δ' ὅν ἀπὲρ ἐστὶν, ἄλλο πρὸς λαβῇ, οἷον γὰρ ἐπὶ τῶν σαρμάτων φωτὶς ἐμμεμιγμένον, ὅμως δ' αὖ φωτὸς ἄλλου, C ἵνα καὶ φανῇ τὸ ἐν αὐτοῖς ἡρώμας τοῦ φωτός. ἔκ τῶν δ' αὖ ἐπὶ τῶν ἐκεί, καὶ περὶ πολλοῦ φωτός ἐχόντων, φωτὸς κρείττονος ἄλλου. ἵνα καὶ ἐκείνα ἐκ τῶν αὐτῶν ἐκ τῶν ἄλλων ὁφθῇ.

A Ο' ΤΑΝ ουδ' τὸ φῶς τέτραις τίς ἰδῇ, τότε δ' ἡ καὶ κινεῖται ἐπ' αὐτὰ καὶ τὸ φῶς τῶ ἐπιθέοντος ἐπ' αὐτοῖς γλιχομενος, δ' φραίνεται. ὥς περὶ τῶν ἐν ταῦτα σώματων καὶ τῶν ὑποκαμένων ἐστὶν ὁ ἔρως. ἀλλὰ τῶ ἐμφανταζομένῳ κάλλος ἐπ' αὐτοῖς, ἐστὶ γὰρ ἕκαστον ὃ ἐστὶν ἐφ' αὐτῶν. ἐφ' ἧς γὰρ γίνεται ἐπιχρῶσαντος αὐτῶν ἀγαθῷ. ὥς περὶ χάριτος δόντος αὐτοῖς, καὶ εἰς ταῖς ἐφ' ἑαυτῶν ἐρῶτας, ἐκ τῆς ψυχῆς λαβῇ. B σα εἰς αὐτὴν ἐκείθεν ἀπορροῦν, κινεῖται, καὶ ἀναβακχίζεται. ἐκ τῶν κίμπελαται, ἐκ τῶν γίνονται. πρὸς τῶ δ' ἐκ τῶ πρὸς τὸν νῦν κινεῖται, καὶ περὶ καλὸν ὄντα δὲ γόν πρὸς τὸ κάλλος αὐτῶν, πρὶν τῶ ἀγαθῷ φῶς λαβῇ. ὑπὸ πᾶσι ἀναπέπλωκεν ἡ ψυχὴ παρ' αὐτῆς, καὶ πρὸς τῶν ἀργῶς ἔχει καὶ παρόντος νῦν, ἐστὶ πρὸς αὐτὸν νοήθης. ἐπεὶ δ' αὖν δ' ἡ καὶ εἰς αὐτὴν ὥς περὶ θερμαC σία ἐκείθεν, ῥῶν νύλαϊ καὶ ἐγείρεται καὶ ὄντως πέρχεται, καὶ πρὸς τὸ παρὰ κείνον καὶ πλησίον, καὶ περὶ ἐπὶ τῶν ἐκεί, ὅμως πρὸς ἄλλο, οἷον ἐπὶ τῶν μὲν τῇ μνήμῃ μέζον καὶ φέρεται. ἐκ τῶν τίς ἐστὶν ὁ γνωτῶν τῶ παρόντος, αἵρεται φύσει αἰῶν, * ἐρῶμένη

* ἱρωμένη ὑπὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἱρώσεως. * καὶ νῦν μὲν
ὑπεραίρει, καὶ δύναται ἢ ὑπὲρ τὸ ἀγαθὸν δρα-
μεῖν, ὅτι μὴ δ' ἐν ἐστὶ * τὸ ὑποκείμενον, ἐὰν ᾗ μένῃ
ἐν τῷ καλῷ, καλὰ μὲν καὶ σεμνὰ θεῶτα. ἔγωγε μὲν, ὁ
ζητῶ, καὶ αἰτέχει, οἷον γὰρ προσώπῳ πελάζει,
καλῷ μὲν, ὑπὸ τῷ δὲ ὀφιν κινεῖν διασπένων, ὡς
μὴ ἐμπρέπει χάρις ἐπιθέστα τῷ καλῷ. διὸ
καὶ ἐν ταῖς φασὶν μᾶλλον τὸ καλὸς, τὸ
ἐπὶ τῇ συμμετρίᾳ ἐπιλαμβάνον, ἢ τῇ
συμμετρίᾳ εἶναι καὶ τῷ εἶναι τὸ ἐρῶσμεν.
διὰ τί γὰρ ἐπὶ μὲν ζῶντος προσώπῳ μᾶλλον
τὸ φεύγει τῷ καλῷ, ἔχρος δὲ ἐπὶ τεθνηκό-
τος, καὶ μή τῳ τῷ προσώπῳ ταῖς σαφὲς καὶ
ταῖς συμμετρίας μεμερισμένῃ, καὶ τῶν α-
γαλμάτων δὲ τὰ ζωτικώτερα καλῶν. καὶ
συμμετροτέρα τὰ ἔργα ἢ καὶ αἰσίων ζῶν, καλ-
λίων, τῶν ἐν ἀγάλματι καλῷ, ἢ ὅτι τὸ δι' ἐφ-
πνύμῃ μᾶλλον. τῷ δ' ὅτι ψυχρῷ ἔχει, τῷ δ' ὅτι
ἀγαθοὶ δέσπον. τῷ δ' ὅτι ἀγαθὸς ἀμνηγέπη
φωτὶ κέρωςται, καὶ χρωδαίστα, ἐγγυερται, καὶ
ἀνακεκκφίσει, καὶ ἀνακεκκφίσει ὁ ἔχει ὡς οἷον
πᾶσι τὰ ἀγαθοποιῶν αὐτὸ καὶ ἐγείρει.
colorata protinus excitatur, & quasi leuiora
capere potest bonum reddit & excitat.

A ab eo sublatuſ, qui inſudit amore: & intelle-
ctum quidem tranſcendit, nequit autem ſuper-
gredi bonum: quoniam nihil bono ſuperius
eſſe poteſt. Si autem in mentem deſigat intui-
tum, pulchra quidem cernit atque veneranda,
nondum tamen habet omnino quod quaerit.
Quaſi enim propinquat vultui formoſo quidẽ,
nondum tamen aſpectum ad ſe rapienti: quip-
pe cum ea adhuc decora gratia careat, quæ ſo-
let in pulchritudine refulgens allicere. **Q**uam-
obrem & hic pulchritudinem eſſe putandum
eſt id ipſum potius quod in proportionẽ reful-
get, quam ipſam proportionẽ: id quẽ eſſe præ-
cipue quod eſt amabile. Cur enim in facie quidẽ
viuentis magis pulchritudinis ſplendor appa-
ret, in facie verò deſuncti necdum manifeſtẽ
permutatã figurã, vix pulchritudinis reſtat ve-
ſtigium? Cur iterum inter imagines, quæ vidẽ-
tur viuaciorẽs, etiam pulchriorẽs occurrunt,
quamuis aliæ quædam ex ætiori ſint meſura
compoſitæ? **C**ur ipſa viuentis forma etiam ſi
minus compoſita ſit, pulchrior tamen occurrit
quauis imaginis pulchritudine? Forſan quia
hoc reuera magis eſt expetendum: id verò quo-
niam habet animam: id ruſus, quia hæc quo-
dam ipſius boni lumine eſt inſignita: inde verò

Primum rerum principium idem est atque ipsum bonum. Cap. XXXIII.

Nihil enim melius ipso bono: nihil similiter primo verum principio melius. Item ipsum bonum per se sibi sufficiens est: sufficere vero sibi ipso incipium solum potest. Prieterea, malum per discessum quidem à principio creoscit, per accessum vè: à augetur bonum. Insiduum ergo verum est, ipsum malum: primum vero similiter ipsum bonum. Denique quoniam omnia bonum appetunt, atque eius participatione proficiunt, planè constat, ac ipso cuncta esse & conservari, et usq; virtute moveri, & agere quicquid rite & naturaliter agunt.

ΕΚΕΙ δὴ ὁ ψυχὴ διακρίνεται, καὶ ὁ
νῦν φῶς παρέχεται, ἐμπειτόν αὐτῇ ἵχνος κινεῖ,
ἐπὶ δὲ θαυμάζει, εἰ πασι τὴν δῶκεν ἔχει,
ἔλκον πρὸς αὐτὸ καὶ ἀνακαλέμενον ἐκ πάσης
πλάνης, ἵνα πρὸς αὐτὸν ἀναπαύσῃ. καὶ γὰρ ἐκ
τῶν τὰ παλαιὰ, ἐδίδεν ἐστὶ κρῖνον αὐτῷ. ἐλατ-
τω δὲ πάντες, τὸ δὴ κρίνον τῶν ὄντων, πῶς ἐ-
κράθον ἐστὶ, καὶ μὴ εἰ δὲ τὴν τῆ ἀγαθῆ φύ-
σιν, αὐτὰρ κρεσσάντων περ εἶναι αὐτῇ, καὶ ἀνευδῆ
ἄλλοι οὐκοῦν πάντες, τίνα αὖ ἄλλω ἢ ταύτῃ
ἔσται ὁροίς, * ἢ πρὸς τῶν ἄλλων ἢ ὅπερ ἦν,
ὅτε μὴ δὲ κακίᾳ πῶ ἦν, εἰ δὲ τὰ κακὰ ὕστερον,
ἐν τοῖς μὴ δὲ καθ' ἐν τῶν μετελλήφοντι, ἐν
τοῖς ἐχάρσις, καὶ δὲ ἐπέκεινα τῶν κακῶν ὡς
τὸ χεῖρον, ἐναντίως αὖ ἔχοι τὰ κακὰ πρὸς αὐ-
τὸ, καὶ δὲ ἔχοντα μέσον πρὸς ἐναντίωσιν, τὸ ἄ-
ρα ἀγαθόν, τῷ αὖ ἡγήσῃ γὰρ ἐκ ἐστὶ ὅλως ἀγα-
θόν, ἢ εἰ ἀνάγκη εἶναι, τῷ αὖ καὶ ἐκ ἄλλοι ἢ,
εἰ δὲ τις λεγὼι μὴ εἶναι, καὶ δὲ κακὸν αὖ ἡγῇ.
ἀδιάφορα ἄρα πρὸς αἵρεσιν τῇ φύσει, τὰ πρὸ
δ' ἀδύακτον, αὖ δ' ἄλλα λεγῶσιν ἀγαθὰ, εἰς
τῷ αὖ, αὐτὸ δὲ εἰς καὶ δὲ, πῶ οὐ ποιεῖ πρὸς ὄν

A NE QV E verò inuari quisquam debet, ipsum quod anima sequitur, quod menti lumen infundit, cuius vestigium hæc passim concitat, tantam habere potentiam, dum videlicet ad se ipsum trahit animam atq; mentem, & passim revocat ab errore, ut penes ipsum deniq; con- quiescant. Si enim illud à quo sunt omnia nihil se melius esse patitur, minus verò bona sunt omnia, sequitur ipsum rerum omnium optimū, bonum ipsum existerē. Quin etiam si oportet B ipsam boni naturam per se sibi sufficientissimā esse, nec indigam alicuius: quam potissimum aliam ipsam quis esse reperiāt, præter hanc quæ ante alia est hoc ipsum quod existit, quādo nō dum est malum. Si autem mala potterius sunt, in his rebus quæ nihil participant munerum diuinorum atque postremis, neque mali quicquam est apud superos, neque aliquid ipso malo peius, sicut neque melius aliquid ipso bono, profecto mala cōtrario modo se habent ad pri- C mum: nihil ad contrarietatem habētia mediū. Ipsum itaque bonum hoc prorsus existit. Aut enim omnino nihil est bonum, aut si necessari- um est bonum esse, hoc utique duntaxat nec aliud erit. Si quis autem obijciat, bonum om- nino non esse, cogetur non esse malum similiter confiteri: vnde sequetur res omnes ad ele- id autē est impossibile. Cætera verò quæ appellā- ad nullū. Cū igitur ipsū bonū tale sit, qd nā agit

Profecto fecit mentem, fecit vitam, fecit ex mente animas, & reliqua prorsus quaecunque rationis vel mentis vel vitae participia sunt. Quisnam igitur exprimere possit quale quantumque bonum sit, quod horum fons est atque principium? Verum quid nunc operatur? nunc certe seruat illa quae fecit. Efficat enim ut & intelligentia passim intelligant, & viuentia viuant, inspirans mentem, inspirans & vitam, inspirans esse saltem, ubi accipi vita non potest.

Esse appetibile non tam est ipsa natura boni, quam conditio quaedam consequens ad ipsam boni naturam. Ambigitur quidnam sit ipsa natura ratioque quae boni, & consequuntur bonum: utrum voluptate solam, an & aliud infuso perinde reportent: quoue inditio certo verum adesse bonum discernere valeamus. Cap. XXIII.

RELIQVVM foret inquirere, quid potissimum erga nos operetur. Sed rursus delumine dicturi sumus: quidnam sit lumen quomens illustratur, cuius est & anima particeps. Verum praestat in praesentia hoc in posterum differentes, prius inuestigare, nunquid ipsum bonum propterea quod alteri sit expetendum, bonum sit atque dicatur: & quod alicui est appetibile, sit & alicui bonum: quod autem omnibus appetendum, ipsum bonum asseueremus. An potius inditium hoc boni aliquis iudicet, oporteatque quod est appetibile eam naturam, qua iure sibi appellationem eiusmodi vendicet. Quarendum est praeterea, nunquid hoc appetentia id appetant ab eo nonnihil accipiendo, an duntaxat ipso gaudento? Et si quid accipiant, quidnam sit illud? Sin tantum gaudeant, cur hoc duntaxat, nec alio quopiam? Vbi sane & hoc indagandum, num bonum per ipsius proprii rationem, an per aliud perpendendum? Tum verò nunquid bonum omnino alterius sit, an etiam sibi met bonum ipsum sit bonum? An potius cuiusque bonum sit, sibi quidem non sit bonum, sed alteri necessario? Item cui potissimum naturae sit bonum: est enim nonnulla natura, cui nihil est bonum. Neque illud silentio praetereundum censeo, quod forsitan aliquis pertinax & contentiosus obijciat. Quidnam o viri dicet, sursum deorsumque spectando rem vestram gloriosius exornatis? Vitam bonum dicitis, mentem quoque bonum: quamvis super haec statuatis ipsum bonum. Dicite quæso, quidnam mens ipsa sit bonum? quid species ipsas intelligens habeat bonum, dum quid vnum quodque sit, contemplatur? Fieri fortasse potest, ut horum oblectatione deceptus appellet bonum: similiter quoque vitam tanquam sibi dulcem existimet bonum. Qui si forte sit in eo habitu constitutus ut nulla voluptate tangatur, cur nam bona haec affirmabit? An forte bonum esse putabit, videlicet se existere? Sed quidnam fructus ex ipso esse percipiet? Quid ve apud ipsum intererit esse, aut omnino non esse, nisi quispiam quandam erga se amicitiam esse horum causam asserat? Adeo ut ob hanc deceptionem nobis naturaliter insitam, mortisque timorem, bonorum existimatio sit inducta.

Bonum materiae quidem forma est, corpori verò anima, anima intellectus, intellectui simul & omnibus principium omnium.

Caput XXV.

Forma materiae actum exhibet atque ordinem tanquam bonum: anima corpori vitam atque motum, intellectus animae virtutem, principium intellectui actum vitalem intellectualemque, & lumen inestimabile: sicut natura ignis id sequitur, ut distantia quidem illuminet, propinquantia verò etiam calefaciat: imò sicut centrum gravia trahit & sistit, ita natura boni haec conditio comitatur, ut remota quidem trahat per appetitum, praesentia verò detineat atque delectet.

Plato

A * ἐποίησε νοῦν. ἐποίησε ζωὴν, ψυχὰς ἐκ τῆς τῆς, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λόγῳ, ἢ νῦν, ἢ ζωῆς μετέχει. ὁ δὲ τῶν πηγῶν καὶ δεχθῆ, τίς αὖ εἴποι, ὅπως ἀγαθὸν καὶ ὅσον; ἀλλὰ τὴν νῦν ποιεῖ, ἢ καὶ νῦν σώζει ἐκείνα, καὶ νοῦν ποιεῖ τὰ νοεῶντα, καὶ ζῶντα, ἐμπνέον νοῦν, ἐμπνέον ζωὴν.

A Εἰ δὲ πρὸς μὴ δυνάται ζῆν, εἶναι. ἡμᾶς δὲ τί ποιεῖ. ἢ πάλιν περὶ τῆς φωτὸς λεγόμεν * τί φωτὸς ὡς καταλαμβάνεται μὲν νῦν, μεταλαμβάνει δὲ αὐτὰ ψυχὴ, ἢ τὸ νῦν εἰς ὕστερον ἀφέντες, εἰκότως ἐκείνα πρότερον ἀπορῆσθαι μὲν ἀραγε τὸ ἀγαθόν, τί ἐστὶν ἄλλον ἐφετὸν, ἐστὶ καὶ λέγεται ἀγαθόν, καὶ τινὶ μὲν ὄν ἐφετὸν, τινὶ δὲ ἀγαθόν, πᾶσι δὲ ὄν τὸ λεγόμεν

B εἶναι τὸ ἀγαθόν, ἢ μαρτύριον μὲν αἰτίας τῶν ποιήσασθαι, τῶν εἶναι ἀγαθόν; δὲ δὲ γε φύσιν αὐτὸ τὸ ἐφετὸν ἔχειν πιαίτῳ, ὡς δικαίον αὐτοῦ τῆς πιαίτης προσηγορίας, καὶ πότρω τῶν τὴν δέχεται τὰ ἐφίεμένα, ἐφίεται, ἢ τῶν χαίρειν αὐτῷ; εἰ μὲντοι δέχεται, τί τὸ. εἰ δὲ τὸ χαίρειν διατὶ τὸ ἀλλὰ μὴ ἄλλω τινὶ, ἐν ᾧ δὴ, καὶ πότρω τῶν εἰκένων τὸ ἀγαθόν, ἢ ἄλλω τινὶ. καὶ δὴ καὶ πότρω τὸ ἀγαθόν ὅλως

C ἀλλ' ἐστὶν ἢ καὶ αὐτῷ τὸ ἀγαθόν ἀγαθόν ἐστιν. * ἢ ὁ αὖτὸς ἀγαθόν αὐτῷ μὲν ἐκ ἐστὶν. ἀλλὰ δὲ ἐξ ἀνάγκης, καὶ τινὶ φύσει ἀγαθόν ἐστὶν. ἐστὶ δὲ τὸ φύσις, ἢ μὴ δὲν ἀγαθόν ἐστὶ καὶ ἐκείνο δὲ ἐκ ἀφετῶν, ὅτ' αὖτ' αἰτίας δυσχεραντικῶς αἰνῶται, ὡς ἡμῶς ὡς εἶποι, τί δὲ ἀποσεμνύνετε τοῖς * σώμασιν, ἄνω καὶ κάτω ζωὴν * ἀγαθὴν λέγοντες, καὶ νῦν ἀγαθόν λέγοντες, καὶ τοῖς περὶ τῶν

D περὶ τῶν τῶν, τί γὰρ αὐτὸ καὶ ὅν ἀγαθόν εἴη. ἢ τὸ νοῦν τὰ εἶδη αὐτὰ, ἀγαθὸν ἔχει, αὐτὸ ἐκαστον θεωρῶν. ἢ πατημένος μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ ἡδόμενος ἐπὶ τέττοις, τάχ' αὖ ἀγαθόν λέγοι. καὶ τὴν ζωὴν ἡδὲ αὐτὸν ἔσθαι. εἰς δὲ ἐν τῷ ἀνῆδον εἶναι, διατὶ αὐτὸ φησὶν ἀγαθὰ. ἢ τὸ αὐτὸν εἶναι. τί γὰρ αὐτὸ ἐκ τῶν εἶναι καρπώσασθαι. ἢ τὸ αὐτὸ διαφέρει ἐν τῷ εἶναι ἢ ὅλως μὴ εἶναι. εἰ μὴ τις τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν αἰτίαν ἰσχυρῶς πρὸς διὰ τὰ τῶν αὐτῶν φύσιν ἔσθαι, καὶ τὸν φόβον τῆς φθορᾶς τῶν τῶν ἀγαθῶν νομοθετεῖν.

Ο ΜΕΝ Οὖν Πλάτων, ἡδονὴν τῶν πλείων
 μιγνύει, καὶ τὸ ἀγαθὸν εἶναι ἀπλῆν, ὃ δὲ ἐν νῶ
 μόνῳ τιθέμενος ὡς ἐν τῷ Φιληβῳ γεγραπται,
 ἰαχὰ αὖ αἰσθόμενος ταύτης τῆς ἀπορίας, ὅτε
 πάντα πασιν ἐπὶ τὸ ἡδὺ τίθεσθαι τὸ ἀγαθὸν
 ἐτραπέτω, ὁρθῶς ποιεῖν, ὅτε τὸν νῦν ἀνῆδονον
 ὄντα. ὥσθ' ἴδ' εἶναι θέσθαι ἀγαθὸν τὸ κοινού ἐν
 αὐτῷ εἶναι, ὅρῳ δὲ, ὅτι ταύτη, ἀλλ' ὅτι ἡ εἰς
 τὸ ἀγαθὸν ἔχον φύσιν ἐν αὐτῷ τοιαύτην, εἶναι
 ἐξ ἀνάγκης χαρτὸν εἶναι τότε ἐφ' ἑνὶ τῷ τυγ
 χάνοντι, καὶ τυχόντι, παύτως ἔχειν * τὸ χαί
 ρειν. ὥστε ὡς μὴ τὸ χαίρειν ἀγαθὸν, μὴ δὲ
 εἶναι καὶ ὥστε εἰ τὸ χαίρειν τῷ ἐπιεικέως τῷ
 πρώτῳ μὴ εἶναι, ὥστε μὴ δὲ τὸ ἀγαθὸν, ὅτι
 ἀποπον τῆτο. αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τὸν πρῶτον ἀγαθὸν ἐ
 ζητεῖ. τὸ δ' ἡμῶν, καὶ ὅλως ἐτέρῳ ὄντος ἐστὶν αὐτῷ,
 ἐπεὶ ὁν αὐτῷ. * ἀλλ' εἰ πᾶς ὁλως αὐτῷ, καὶ ὡς
 συνήτερος. ὅθεν καὶ τὸ εἶρημον καὶ μόνον, μὴ δὲ ἔχειν
 ἀγαθὸν, ἀλλ' εἶναι ἐπὶ τῷ εἶναι, ἐφ' ἑνὶ τῷ
 μὲν οὐδ' εἶναι τὸ ἀγαθὸν εἶναι, καὶ μὲν τῷ
 τὸν εἶναι ἀγαθὸν γίνεσθαι. ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν εἶ
 ναι ἐφ' ἑνὶ γίνεσθαι, ὅρῳ οὐδ' τῷ μὲν ἐρχάτῳ ἐν
 τοῖς ὅσι. τὸ πρὸ αὐτῷ καὶ αἰ ἀνάβασις, τὸ ὑ
 πὲρ ἐκαστον διδῶσα ἀγαθὸν εἶναι τῷ ὑπ' αὐ
 τῷ * εἰ ἀνάβασις ἐκ ἐξίστατο ἐ ἀνάλογον,
 ἀλλὰ ἐπὶ μείζον αἰ ἀναχωροῖ. τότε δὲ εἴσε
 ται ἐπ' ἐρχάτῳ, μεθ' ὃ δὲ ἐν ἐστὶν εἰς τὸ αἶω
 λαβεῖν, καὶ τῆτο, τὸ πρῶτον, ὅτι ὄντως, καὶ τὸ
 μάλλιστα κυρίως ἔσται, καὶ αἶπον δὲ καὶ τοῖς ἀλ
 λοῖς. τῇ μὲν γὰρ ὕλη, τὸ εἶδος, εἰ γὰρ αἰσθῆσιν λά
 βει, ἀπ' αὐτῶν αὐτῷ δὲ σώματι, ψυχῇ, καὶ
 γὰρ εἰ δ' αὖ εἰς, εἰ δ' αὖ σώζοιτο. ψυχῇ δὲ ἀρετῇ.
 ἡ δὲ καὶ ἀνωτέρω νῦν. καὶ ἐπὶ τῆτω, ἢ δὲ
 φαιμέν πρῶτῳ φύσιν. καὶ δὲ καὶ τῆτων ἐ
 κασον ποιεῖν πᾶς τὰ ὦν ἀγαθὰ εἶσι. τὰ μὲν,
 τὰ εἶναι καὶ κόσμον, πρὸ δ' ἡδὲ ζωῆς, τὰ δὲ φρο
 νεῖν καὶ ζῆν. τῷ δὲ νῶ, τὸ ἀγαθὸν, ὃ φαιμέν
 καὶ εἰς τῆτο ἡκεῖν καὶ ὅτι ἐνέργεια ἐξ αὐτῷ. καὶ ὅτι
 ἐν νῶ δὲ δῶσι φῶς λεγόμενον. ὃ δὲ, τίποτ'
 ἐστὶν, ὅτερον.

viuendi dotem : intellectui denique bonum ipsum largiri munus, quod dicimus in intellectum inde venire, ac bonum euadere, quoniam est actus ex illo. Et quoniam etiam nunc quod lumen appellatur, inde in hunc infunditur: quod sane quid sit, in sequentibus differemus.

Quæ sensu prædita sunt hoc potissimum boni iam præsentis signum habere possunt, quod hoc ipso stabiliter delectantur, atque in eo libentissime conquiescunt, meliusque inde se habent. Cap. XXVI.

Quemadmodum circa res sensus carentes duo hæc scilicet, inclinatio ad naturale bonum finemque suum, & quies in eo scilicet, in fine habituque naturali aliud quiddam sunt præter naturale bonum: sunt enim quidam rei prosequētis actus ad bonum, vel circa bonum, vel in bono. Sic in rebus sensu præditis appetitus & voluptas aliud quiddam sunt quàm bonum, nec voluptas ipsa sufficit. Optabilius enim est præsentē bono, quod appetimus delectari, quàm delectari similiter absque illo.

ΚΑΙ δὲ τὸ πεφυκὸς αἰσθάνεσθαι
 παρ' αὐτὸν. * ἡ ἡκοῖ αὐτῷ, τὸ ἀγαθὸν γι
 γνώσκων, καὶ λέγειν ἔχειν. πῶς εἰ ἡπάτη
 ται, δὲ αἶσα τινὰ εἶναι ὁμοίωσιν, καθ' ἣν

A PLATO igitur cum voluptatem admisce
 ret fini, ipsumque bonum neque simplex neque in
 solo intellectu poneret, sicut scribitur in Phi
 lebo, forte ambiguitate eiusmodi sentiens, ne
 que ausus est ipsum bonum prorsus in volupta
 te statuere, & recte quidem, neque intellectum
 voluptatis expertem existimauit bonum ipsum
 esse censendum: quippe cum non videret in eo
 quod incitaret affectum. Forſan verò nec ita
 prorsus accepit, sed ita bonum iccirco compo
 suit, quoniam iudicauit bonum ipsum cum na
 turam in se talem habeat, necessario esse dele
 ctabile, & optabile proſequenti, & delectabile
 cōſecuto. Quapropter cui non inſit gaudium,
 nec adesse bonum: ideoque si primo deſideranti
 non inſit lætitia, nec etiā aſſistere bonum: neque
 ab re bonum ita cōpoſuit. Non enim primū bi
 bonum inueſtigabat, ſed bonum duntaxat hu
 manum. quod quidem omnino et alterius eſt,
 & ipſum eſt pariter alterum, cum ipſum ſit de
 ficiens, ac forte compoſitum. Quamobrē quod
 ſolitarium eſt atque ſolum, nullū habere iudicat
 bonū, ſed alia quadam conditione excellentior
 riq; ratione ipſum exiſtere bonum. Neceſſariū
 eſt igitur bonum ipſum expetendum eſſe, non
 tamen quia ſit appetendum, iccirco fieri bonū:
 ſed potius quia ſit bonū, ideo appetibile fieri.
 An igitur ultimo quidem in ordine rerū quod
 præcedit, eſt bonum, ſemperque aſcenſus eius
 modi facit, ut quod ſuperius eſt, ſequenti de in
 ceptis adſit ut bonū, ſi modò aſcenſus à propor
 tione analogiæ nuſquā diſcedat, ſed ſemper in
 maiora procedat. Sed gradum denique ſiſtet in
 eo quod eſt ſupremum, ultra quod nihil reli
 quum eſt, quod ſuperius accipi poſſit: idque pri
 mum eſt ac reuera bonū, & bonum præcipue
 maximum, cæterisq; cauſa bonitatis. Materiæ
 igitur bonū eſt ipſa forma. Si enim ſenſum ma
 teria nanciſcatur, aduētū formæ proculdubio
 gratulabitur. Corpori verò bonum eſt anima:
 nam abſque anima neque eſſet, neque etiam ſerua
 retur: at animæ bonum virtus: iamque etiam
 ſuperius intellectus: intellectui denique bonū
 eſt illa, quam naturam primam appellare ſole
 mus. Exiſtimandum eſt præterea horum quæ
 libet aliquid in ea facere, quorū ſunt & bona.
 Hæc quidem adhibere ordinem & ornatum:
 illa verò iam vitam: alia ſapientiam beneque vi

E TVM verò quod natura ſentire poteſt, quod
 accedit ad ipſum, ſi quando accedit bonū, cog
 noſcere poteſt, idque habere ſe dicere, Sed quid
 nam dicendum eſt, ſi forte decipiatur? Opor
 tet proteſto aliquam eſſe ſimilitudinem, qua

* ἡ ἡκοῖ αὐτῷ

fit deceptum. Quod si ita sit, illud certè huic erit bonum, à quo est & deceptum: nam & quādo illud aduenit, ab eo quod fefellerat iam discedit. Iam verò vniuscuiusque appetitus & stimulus testatur esse aliquod vnicuique bonum. Rebus quidem inanimatis ab alio fit largitio boni: in eo autem quod habet animam, appetitus ipse suum prosequitur bonum: quemadmodum corpora naturaliter vita carentia à viventibus curantur atque eoluntur. Viuentia verò sibi met pro viribus prouident. Quod autem bonum aliquis iam fuerit consecutus, credi proculdubio potest, quando videlicet se habet melius, nec afficitur poenitentia, sed impletur, & in eo permanet, neque aliud expetit. Quare voluptas non est per se sufficiens: nam qui voluptate afficitur, non affectat idem. Nam etiam si voluptatem ipsam affectare dicatur, nōdum tamen idem expetere conuincetur: aliud namque semper est illud, quo delectatur. Oportet utique bonum, quod aliquis in primis expetit, esse non passionem affectionemque quandam, qua qui consequitur, intus afficiatur: unde & vacuus restare potest, qui affectionem ipsam esse iudicat bonum, quando affectionem habet solam, quam similiter praesente bono alius posideret. Quamobrem nullus in primis eligit, ita se affici non habendo bonū aliquod sicut alter habendo: ceu gaudere quasi habeat filium, cum non habeat. Neque qui ventrem implere cupiunt, eligunt tanquam bonum ita delectari, non comedendo quasi comedant. Neque qui Veneri prorsus indulgent, tanquam suum eligent bonum, ita duntaxat voluptate perfundi, re amata non potiundo, neque rem peragendo, perinde ac si potiantur & peragant.

Neque appetitus neque voluptas efficit, ut aliquid bonum sit, sed ipsa natura boni eminens quidem allicit appetitum, cominus autē voluptate demulcet. Similiter nec propria quaedā familiaritas causa est, ut aliquid tibi sit bonū.

Caput XXVII.

Non enim optabile salutareque tibi est quodlibet simile vel propinquum, neque satisfacit aequalitas, sed ipsam boni naturam virtus eiusmodi comitatur, qua tanquam domesticum propriumque nobis occurrat, quamvis ubique sit natura superius. Bonum igitur vniuscuiusque se habet ubique, vel tanquam species quaedam ad subiectum, vel tanquam quam speciei principium ad speciem & subiectum.

SED quidnam oportet contingere vnicuique, ut, quod sibi est consentaneum habeat? Profecto speciem quandam dicemus: consentanea enim est materiae species, & animae species, id est virtus. Haec verò species, nunquid ex eo quod propria est, familiarisque illi, est & illi bonum? appetitioque vergit ad propriū? Fortè non ita. Simile enim proprium est: atque si velit aliquis habeatque simile, eoque gaudeat, nondum tamen possidet bonū. An igitur quando concesserimus esse bonum, non etiam proprium concedemus? Dicendum est utique iudiciū de proprio ad ipsum praestantius ac melius referendum esse, ad quod videlicet aliquid est in potentia. Cum enim in potentia sit ad aliud, illo proculdubio indiget: illud autem quo velut praestantius id indiget, certè huic est bonum. Materia verò maximè omniū est egena, cui forma vltima conueniens & proxima est. At vltra materiam gradatim ad superiora confurgitur. Proinde si idem sibi met bonum est, multò magis est ei bonum perfectio eius & species, quodue est eo praestantius: quod sane & sua natura tale est. & ei tale prouenit, quoniam & ipsi bonū affert. Sed cur nam ipsum est bonum? An quoniam sibi est maximè propriū?

Non

- A ἡπάτηται. εἰ δὲ τὸ, ἐκείνο ἀγαθὸν αὐτῷ, αὐτῷ εἶη, ἀφ' ἧ ἡπάτηται. ἐπεὶ καὶ ὅταν ἐκείνο ἡκῇ, ἀφίσταται ἀφ' ἧ ἡπάτηται. καὶ ἡ ἐφεσις δ' αὐτῷ ἐκαστα καὶ ἡ ὁδὸς, μαρτυρεῖ ὅτι ἐστὶ τὸ ἀγαθὸν ἐκαστα. τίς μὲν ἀψύχοις, παρ' ἄλλων τῷ ἀγαθῷ αὐτοῖς ἡ δόσις. τῷ δὲ ψυχῇ ἔχοντι, ἡ ἐφεσις τὴν δὴ δύνειν ἐργάζεται, ὥσπερ καὶ τοῖς νεκροῖς γεγεννημένοις σώματι, * παρὰ * παρὰ τῶν ζώντων
- B τῶν ζῶων ἡ ἐπιμένεια καὶ ἡ κηδύσις. τοῖς δὲ ζῶσι, παρ' αὐτῶν ἡ πρόνοια, ὅτι δ' ἐτυχε, πύσσεται, ὅταν βέλποντι γίνεται. ἔα μετανοήτων ἡ καὶ πεπληρωθῇ αὐτῷ γίνεται. καὶ ἐπ' ἐκείνη μένη, καὶ μὴ ἄλλο ζητῇ. διὸ καὶ ἡ ἡδονή, καὶ αὐτάρκες, καὶ ἡ ἀγαπᾶται πύσσεται, ὅτι ἡδονὴν πάλιν τὰ τὸν, ἄλλο ἢ αἰεὶ τὸ ἐφ' ᾧ ἡδεται. δεῖ δὲ τὸ ἀγαθὸν ὁ αἰρεταίς εἶναι, καὶ τὸ πάθος τῷ τυχόντι, ὅθεν καὶ κενὸς μένει ὁ τῆτο ἀγαθὸν νομίζων, τὸ πάθος μόνον ἔχων, ὅθεν αὐτῷ δὴ τῷ ἀγαθῷ. διὸ καὶ ἀναγκαιοῦς τῷ πάθους, ἐφ' ᾧ καὶ ἔχων, οἷον ἐπὶ τῷ παιδί, ὅτι παρῆστιν ἡ δέδοται, καὶ παρόντος, καὶ ἐγγὺς οἰμα εἰς ἐν τῷ πληρωθῇ σωματικῶς τὸ ἀγαθὸν ἡδεται, ὡς ἐδίδοντα μὴ ἐδίδοντα, ὡς ἀφροδισίοις χρώμενον μὴ σιώντα ἢ ἐβέλετο, ἢ ὅλως μὴ δρώντα.
- C

- A Α' Λ Λ Α' πένος χρησμένον ἐκαστῷ, τὸ αὐτῷ προσῆκον ἔχει, ἡ εἶδος τινὸς φησόμενον. καὶ ἡ τῇ ὕλῃ εἶδος, καὶ ψυχῇ, ἡ ἀρετῇ εἶδος. ἀλλὰ τὸ εἶδος τῆτο, ἀραγε τὸ οἰκεῖον εἶναι ἀγαθόν ἐστιν ἐκείνῳ, καὶ ἡ ἐφεσις πρὸς τὸ οἰκεῖον, ἡ καὶ ἡ τὸ ὅμοιον, οἰκεῖον. * καὶ ἐβέλη αὐτὸ καὶ χαίρει τῷ ὁμοίῳ, καὶ πῶς τὸ ἀγαθὸν ἔχει, ἀλλ' ἐκ οἰκεῖον φησόμενον, ἀγαθὸν εἰπόντες εἶναι, ἡ
- B φατέον τῷ οἰκεῖον τῷ κρείττονι καίειν δὲ, καὶ τῷ βελτίονι αὐτῷ, πρὸς ὃ δυνάμει ἐστίν. ὃν γὰρ δυνάμει πρὸς ὃ ἐστίν, ἐνδεὲς ἐστίν αὐτῷ. καὶ ἐνδεὲς ἐστὶ κρείττονος ὄντος, ἀγαθόν ἐστὶ αὐτῷ ἐκείνῳ. ἡ δὲ ὕλη, πάντων ἐνδεέστατον, καὶ τὸ ἔλαττον εἶδος προσεχὲς αὐτῇ μετ' αὐτῇ γὰρ πρὸς τὸ αἶον. εἰ δὲ δὴ καὶ αὐτὸ ἐαυτῷ ἀγαθόν ἐστὶ, πολὺ μᾶλλον καὶ εἰ ἀγαθὸν αὐτῷ, ἡ πλειώτης αὐτῷ. καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ κρείττον αὐτῷ, καὶ τῇ αὐτῷ φύσει ὃν τοῖς τῶν καὶ αὐτῷ, ὅτι καὶ αὐτὸ ἀγαθὸν ποιεῖ. ἀλλὰ διὰ τί αὐτὸ ἀγαθὸν ἐστὶ ἀρα ὅτι οἰκειότατον αὐτῷ;
- C

ἢ ὅτι ἐστὶ τις ἀγαθὴ μαῖρα. διὸ καὶ μάλ-
λον οἰκείως πρὸς αὐτὰς τοῖς ἐλκρινέσι καὶ
τοῖς μάλλον ἀγαθοῖς. ἄρ' ὅσον δὴ τὸ ζῆν δια-
ἀγαθὸν ὄν, αὐτὰ ἀγαθὸν ἐστίν, ὥσπερ δέον πρὸς
αὐτὰ ἐξ ἑαυτῆς φύσεως. καὶ μὴ ἀ-
γαθὸν ἑαυτὸ ὡς ἀγαθόν. ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὁπωλῷ
τῷ το σκεπτεῖν. εἰ ὅπως μὴ ἀμῶς ἐνὶ ἄλλο. τὸ
δὲ ἄλλο ἐστὶν ἡ οἰκείωσις πρὸς αὐτὸ, ἀγαθὸν ἐ-
στὶν αὐτῷ νῦν δὲ ἐν ταῦτα ὁρῶν λέγεται, καὶ
ἡ ἐπαναβάσις ἔχει τὸ ἀγαθόν, ἐν φύσει τινὶ
κείμενον. καὶ ἔχ' ἡ ἐφεσις ποιεῖ τὸ ἀγαθόν,
ἀλλ' ἡ ἐφεσις ὅτι ἀγαθόν. καὶ γίνεται τοῖς
κλῶμενοις, καὶ τῷ ἐπὶ τῇ κτήρει ἡδύ. ἀλλὰ τὸ
μὲν εἰ μὴ ἐποιεῖτο ἡδονῇ, αἰρετέον τὸ ἀγαθόν,
καὶ αὐτὸ ζητεῖν.

retur, adhuc tamen eligendum esset ipsum bonum, ipsumque per se querendum.

Materiam primam cogitamus quasi potentiam quandam informem quidem, sed naturaliter capiendae formae paratam. Quia igitur ratione informis est, malum est neque proprie sic appetit bonum: qua vero ratione potentia parata formae, non est malum. Ac si quomodo possit appetere, sic bonum, id est formam appetit, praesertim occulto quodam suae deformitatis odio.

Cap. XXVIII.

Sicut ipsum bonum sibi et omnibus est amabile, ita si fingatur ipsum malum nec alijs, nec sibi erit amandum. Unicuique bonum est sua quaedam species, forma, perfectio, actus supernè dependens: sed forma speciesque materialis informitati passim opponitur. Quo igitur forma est a materia separatio, eo gradatim magis species est, magisque bonum: separatissima tandem species optimum. Ipsum vero bonum nec species ulla iam est, nec alicuius bonum, sed specierum auctor pariter et bonorum.

Τὸ δὲ ἐκ τῶν λόγων συμβαίνειν, νῦν ὁπείον, Α
εἰ γὰρ παντὶ καὶ τὸ παραγινόμενον ὡς ἀγαθόν
εἶδος, καὶ τῇ ὕλῃ δὲ εἶδος ἐν τῷ ἀγαθόν, πότε-
ρον ἠθέλησεν αὐτὴ ὕλη εἶπερ ἢν αὐτῇ τὸ θέλειν,
εἶδος μόνον ἡμεῶν; ἀλλ' εἰ τῷ, ὁπολέσται θε-
λήσει. τὸ δὲ ἀγαθόν αὐτὸ πᾶν, ζῆται. ἀλλ' ἴσως
* ὅτι ὕλη
* αὐτῇ
* ἔχει
* ἔχει ὕλη εἶναι ζητήσαι, ἀλλὰ εἶναι. τῷ δ' ἔ-
χει κακία, * ἀφ' αὐτῆς θελήσει τὴν κακίαν.
ἀλλὰ τὸ κακόν, πῶς ἐφείσιν * ἔχει τῷ ἀγαθῷ.
ἢ δὲ τὴν ὕλην ἐν ἐφείσιν ἐπέθεμεν, ἀλλὰ ὑπό-
θεσιν ἐποιεῖτο ὁ λόγος. αἰσθῆσιν δὲ, εἶπερ
οἶόν τε ἢν δέσιν ὕλην τηρῶσιν. ἀλλὰ τῷ εἶδος ἐ-
πελθόντος ὥσπερ ὁνείρας ἀγαθῷ, ἐν καλλίονι
τάξει γεγονέναι. εἰ μὲν οὐδὲ τὸ κακὸν ἢ ὕλη, εἰ-
ρηται. εἰ δ' ἄλλοι οἶον κακία. * ἡ αἰσθῆσιν λά-
βοι τὸ εἶναι αὐτῆς, ἄρ' οὐδ' ἐπὶ τὸ οἰκείον πρὸς τὸ
κρείττον τὸ ἀγαθόν ἐστὶν, ἢ ἔχ' ἡ κακία ἢν ἡ αἰ-
ρεμένη, ἀλλὰ τὸ κακὸν; εἰ δὲ ταῦτον τὸ
εἶναι καὶ τὸ κακόν, πῶς τῷ τὸ ἀγαθόν αἰρή-
σεται. ἀλλ' ἄρα γε εἰ αἰσθῆσιν αὐτῆς λάβοι
τὸ κακόν, ἀγαπήσει αὐτὸ. καὶ πῶς ἀγαπήτον,
τὸ μὴ ἀγαπήτον ἐστὶν, ἢ γὰρ δὴ τῷ οἰκείῳ ἐθέ-
μεθα τὸ ἀγαθόν καὶ ταῦτα μὲν, αὐτῇ. ἀλλ' εἰ-
δος τὸ ἀγαθόν παλαιά, καὶ μάλλον ἐπαναβαί-
ναι μάλλον εἶδος, μάλλον γὰρ ψυχῇ εἶδος, ἢ
σώματι εἶδος, καὶ ψυχῇ τὸ μὲν, μάλλον τὸ δ'

Verum si species ubique est ipsum bonum, semperque altius ascendendo species magis occurrit: magis enim species est anima quam corporis species. Ac penes animam species magis atque

A Non sanè sed quoniam est quædam fors & por-
tio boni. Quamobrem illis qui sinceri melio-
resque sunt familiaritas tum ad se, tum inter se
magis propria est. Iam verò per absurdum est
inquirere, cur nam aliquid cum sit bonum sibi-
met sit bonum, quasi verò oporteat ab ipsa sui
natura distare, neque amare seipsum tanquam
bonum. Sed in re ipsa simplici hoc est indagā-
dum: nunquid ubi nullo modo inest aliud atque
aliud, sit propria quædam ad seipsum necessi-
tudo: ideoque sibi met sit bonum. In præsentia
B verò si rectè hæc à nobis dicta sunt, atque ascen-
sus gradatim præstat bonum in natura aliqua
constitutum, nec appetitio facit bonum, sed ap-
petitio surgit potius quia bonum: item aliquid
in eis sit quæ nanciscuntur bonum, quòdue
ipsam boni comitatur adeptionem, est volu-
ptas: profectò etiam si voluptas nulla comita-

QVOD autè ex superioribus sequitur con-
siderādū nūc arbitramur. Si ubique quod tāquā
bonū adest species quædā est, & species est ipsi
materiæ bonum, querendū est, nunquid si ma-
teria volendi aliquid cōpos euaserit, velle pos-
sit solam se speciem fieri? Verum si hoc volue-
rit, interire volet: Omnia verò bonum ipsum
appetunt. Sed fortè nō exoptabit quidem esse
matetia, sed esse duntaxat: id verò habens malū
suum abijcere volet. At verò malū, quomodo
B bonum appetet? Sed profectò neque materiæ ap-
petitionem attribuimus: sed suppositionem
quandam adduxit conditio disputandi, attri-
buens quidem sensum si modò attribui possit
seruata materia. Et sanè adueniente specie ve-
lut in somnio quodam boni, in meliori ordine
constitit materiam collocari. Si ergo malum
materia est, quomodo res se habeat iam est di-
ctum: sin autem aliud quiddam tanquam (ut
ita loquar) malitia atque ipsum eius esse sen-
sum accipiat, nunquid adhuc ipsum proprium
familiarēque penes id quod est præstantius e-
rit bonum? Sed profectò non erat malitia ipsa
quæ eligeat bonum, sed potius quod habebat
in se malum. Sin autem idem ibi sit esse atque
malum, quonam pacto hoc bonum expetet?
An forsan videri poterit, si malum seipsum sen-
tiat amaturū esse seipsum? Sed profectò quo-
nam modo amari poterit ipsum non amabile?
D Non enim in eo ipso quòd propriū dicitur &
domesticum, rationem boni censuimus collo-
candam. Et de his quidem nunc ita sit dictum.

magis: & denique intellectus magis species est quam anima: certè ipsum bonū opposita quædam ipsi materiæ via procedit, eiq̃ue præcipuè conuenit, quod purgatum est, & à materia longè semotum, pro puritatis quidē gradibus vni cuique: maximum verò bonum ipsi congruit, à quo quicquid materiæ cogitari potest longè seiungitur. Atqui & ipsius boni natura omnē materiam fugiens: imò verò nec vsquam, nec vlla conditione propinquans, proculdubio in naturam aufugit specie omnino vacante: à qua prima species oritur. Sed de hoc in sequentibus pertractabitur.

Manifestiore soleamus voluptate moueri, dum extra perfectum corporis vel animi habitum positi restituimur in illum, quam vbi perfectum iam sumus habitum consequuti: ex quo patet voluptatē illam, quæ quasi motio quædam est, non esse finem perfectionis, naturæ. Cap. XXIX.

Nempe in habitu naturali statuq̃ vitæ perfectæ mobilis quidem voluptas illa desinit facta iam tranquillitas, & optima (vt ita dixerim) valetudo habitudoq̃ naturalis mobili voluptate constantior, verior, optabilior. Contra illos, qui opinantur nec sine voluptate, nec præter voluptatem aliquid esse bonum Plotinus asserit, esse, viuere, sentire, intelligere, & similia esse bona eligendaq̃, non eo duntaxat argumento, quod communiter cum voluptate quædam manifesta contingant: sed quoniam eorum opposita tanquam mala naturaliter sagiantur.

VERVM nisi voluptas sequatur bonum, fiat autem ante voluptatem aliquid, propter quod & voluptas soleat comitari, cur non bonum etiam tunc gratum amabileq̃: occurrat? Sed cum gratū lætūq̃ dixerimus, simul iam diximus voluptatem. at si existat quidē bonū existente vero, possibile sit non esse iucundū, quidnam dicemus? Sed forsan si ita sit, etiā præfente bono, qui sensum habet bonū, non agnoscat adesse. Fortè etiam nihil prohibet aliquē cognoscere quidē bonum: neq̃ tamen moueri aliter postquā illud habet, quod quidē maxime conuenit admodū tēperato, & nullius egeno. Quapropter nec primò exhilaratio conuenit, nō solū quia simplex est omnino, sed quoniam ipsa duntaxat adeptio, quæ indigentis est voluptate perfunditur. Sed hoc quidē tunc demū perspicuè apparebit, postquam reliqua omnia purgauerimus, sermonemq̃ illum nobis oppositū expulerim. Hic verò est qui dubitat, quidnā fructus accipiat, qui mentē habet ad cōparandā boni fortè, si nullo prorsus moueatur affectu dum hæc audit, propterea quod hæc re ipsa nequaquam percipiat, siue dum audit nomen, vel aliud quoduis eorum existimat singulatin, siue aliquid sensibile quærit, bonumq̃ue in diuitijs vel alijs, eiusmodi ponit. Aduersus hunc ergo dicendum est, quando hæc despicit, interea confiteri, positum esse aliquid apud se bonum, cum verò dubitet vbi potissimum, & quæ ratione sit positū, nimirum notioni illius apud se insit, hæc deinceps accommodare. Fieri namq̃ non potest, vt qui huius ipsius omnino imperitus est & ignarus, aliquando dicat: istud aut illud hoc ipsum esse non potest. Fortè etiā eiusmodi sermo ipsum bonum super mentem esse vaticinatur. Præterea si ad ipsum bonum vel ad illius proximum suspiciens non discernit, expedit saltem ex oppositis bonum excogitare: alioquin nec ignorantiam quidem malum esse fatebitur: quanquā omnes intelligere cupiunt, omnes intelligentia gloriantur. Testatur hoc & sensus, qui ad notitiā ac velut intelligentiā natura contēdunt. Si igitur intellectus pulchrū quiddam est atq̃ venerandū, maximè verò primus: dic agē, quid nā imagineris estimaturū, siquis

Α ἐπὶ μᾶλλον: καὶ νῦν ψυχῆς τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ προχωροῖ τῷ τῆς ψυχῆς ἐναντίῳ. καὶ οἷον καθαιρομένῳ καὶ ἀποτιθεμένῳ, κατὰ δυνάμιν μὲν ἐκάστῳ, τὸ δὲ μάλιστα πᾶσι, ὅτι ὕλης ἀποτιθεμένῳ. καὶ δὴ καὶ ἡ τῆς ἀγαθῆς φύσις, πᾶσαν ὕλην φυγῆσα: μᾶλλον δὲ ἑδραμῇ ἑδραμῶς πλεονέκτου γρομένη, ἀναπεφύγχα αὐτὴ εἰς πλεονέκτου φύσιν, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον εἶδος. Β ἀλλὰ περὶ τῆς, ὅς τινος.

Α Α' Λ' εἰ μὴ ἐποιτο ἡδονὴ τῷ ἀγαθῷ, γίνοιτο δὲ πρὸς τῆς ἡδονῆς τί, διὸ καὶ ἡ ἡδονή, διατὶ ἔκ ἀσπαστον. ἢ ἐπὶ ὄντες ἀσπαστον, ἡδονὴ δὲ ἡ δὴ εἰπομεν, ἀλλ' εἰ ὑπάρχει μὲν, ὑπάρξαντος δὲ, διωκτὴν μὴ ἀσπαστον εἶναι. ἀλλ' εἰ τῆτο, παρόντος τῆς ἀγαθῆς, αἰσθησὶν ἔχον, τὸ ἔχον, & γινώσκειται ὅτι, ἡ τὴν καλύπτει καὶ γινώσκων καὶ μὴ κινεῖσθαι, ἀλλ' ὡς μετὰ τὸ αὐτὸ ἔχειν. Β μᾶλλον αὖ, τῷ σῶφρονες ἔρω ὑπάρχον. καὶ μᾶλλον τὸ μὴ ἐνδεῖ. διὸ, & δὲ τῷ πρῶτῳ, & μόνον ὅτι ἀπλῆν, ἀλλ' ὅτι ἡ κτήσις δεηθέντος ἡδεῖα. ἀλλὰ καὶ τῆτι κατὰ φανερὸν εἶναι, τὴν ἄλλα ὅσα λοιπὰ πρὸς ἀνακαθηραμένοις, καὶ ἐκείνους τὸν ἀντίτυπον λόγον ἀπασαμένοις, εἰ δὲ ἔστω, ὅς ἀπορεῖ, τὴν αὐτὴν κατὰ τὸν ὄντα ἔχων εἰς ἀγαθὸν μοῖραν, & δὲ πλεονέκτου, ὅταν ταῦτα ἀκέρῃ, τῷ μὴ οὐκ εἶναι αὐτῶν ἴσχειν. Γ ἡ ὄνομα ἀκέρῃ, ἡ ἀλλότι ἐκαστον αὐτῶν ὑπολαμβάνων, ἡ αἰσθησὶν τῆς ζήτησιν, καὶ τὸ ἀγαθὸν * ἐν ζήτημασιν, ἡ τισὶ πλεονέκτου τιθέμενος. * ἐν ζήτημασιν πρὸς ὃν λεκτέον. ὡς ὅταν ταῦτα ἀτιμάζῃ, ὁμοιοῦς λογῇ τίθεσθαι αὐτῷ ἀγαθόν. ἀπορῶν δὲ ὅτι τῇ ἐννοίᾳ τῇ παρ' αὐτῶν ταῦτα ἐφαρμόζει. & ὅς εἰς λέγειν μὴ τῆτο παύσει ἀπειρον καὶ ἀνεόρητον ὄντα τῆτο. τὰχα δὲ καὶ τὸ ὑπὲρ νοῦ ἀπομαντῶνται. εἴπειτα δὲ εἰ τῷ ἀγαθῷ ἡ τῷ ἐγγύς τῆτο προσβάλλων ἀγνοεῖ, ἐκ τῶν ἀντικειμένων, εἰς ἐννοίαν ἵτω: ἢ & ἡ κακὸν πλεονέκτου ἀνοίαν θέσει, καὶ τὴν πᾶς αἰσθησὶν νοεῖν, & νοῶν, σεμνύνεται. μαρτυρεῖσι δὲ & αἱ αἰσθησὶς, εἰδήσεις εἶναι θέλεισθαι. εἰ δὴ νῦν τίμιον καὶ καλόν, καὶ νῦν ὁ πρῶτος μάλιστα, τὸ αὐτὸ φαντασθῆναι τις, εἰ τις δυνάμει τῆς τῆτο γνη-

τῷ καὶ πατέρει. τὸ δὲ εἶναι καὶ τὸ ζῆν ἀπρά-
ζον, ἀντιμεριτυρεῖ ἑαυτῷ, καὶ τῆς ἑαυτοῦ πα-
θεσι πασιν. εἰ δὲ τις δυσχεραίνει τὸ ζῆν ὡς θά-
νατος μέμικται, τὸ τοῦτον δυσχεραίνει, ὃ τὸ
ἀληθὲς ζῆν.

Finis intellectualis anima est expedita & summus actus intelligentiæ in ipsum vniuersi boni prorsus intentus.
Caput XXX.

Actus eiusmodi beatitudo est, etiam si nulla huic voluptas exterior adiungatur, neque tamen ipse est voluptatis
corpers. Ipsa enim expedita actionis integritas atque summitas est voluptas. Tunc verò maximè & simplex vnumq;
existit: gaudet verò seipsa penitus ex superiori lumine iam formata. Profectò sicut summitas luminis circa speculū
concauum iam est calor, ita summitas essendi iam est vita. Similiter viuendi sensus, sentiendi imaginatio, imaginā-
di ratio, rationis intelligentia, intelligentiæ gaudium, gaudij bonum: nempe ad supremum vniuersi gradum, non
per diuisionem, sed per vniionem ascenditur paulatim. Iam verò sicut elementa eodem naturæ nixu quod sibi consen-
taneū est petunt atq; fruuntur: ita mens eodē actu, quādo summus est, vergit in finē ultimū tanquā verum, & fruī-
tur tanquam bono. Sed de fine & intelligentiā & voluptate in Commentarijs Philæbilatius disputamus.

Α ΛΛΑ' εἰ δὲ τῷ ἀγαθῷ τῷ ἡδονῇ με-
μιχθαι, καὶ μὴ τέλειον εἶναι τὸ ζῆν. εἴ τις τὰ θεία
θεῶν, καὶ μάλιστ' αὐτῶν τέτων δεχθῇ, νυνὶ
δὲ ἐν φαντασματικῇ ἀγαθῇ πάντως προσή-
κει. τὸ μὲν οὖν οἰεῖσθαι τὸ ἀγαθὸν ἐκ τῆς νῦν
ὑποκειμένης, ἐκ τῆς πάσης τῆς ψυχῆς, ὅτι
γίνεται ἐκ τῆς φρονέειν. ὃ τὸ τέλος. ὃ δ' αὖτὸ τὸ
ἀγαθὸν τὸ σωματικότερον εἶναι πῆναι. ἀλλὰ
νῦν αὖ εἴη τὸ ἀγαθὸν, ἡμεῖς δὲ χαίροντες τῷ
ἀγαθῷ ἔχον καὶ εἴη αὐτῇ τῆς δόξας, περὶ
ἀγαθῆς. ἐτέρω δὲ εἴη αὐτῇ παρὰ ταῦτα, ἡ μίχα-
σα ὡς νῦν τῷ ἡδονῇ, ὡς ἐν τῇ ἀμφοῖν ὑπο-
κειμένη τῷ εἶναι τίθεται, εἶναι, ἢ ἡμεῖς τὸν
τοῦτον νῦν κτησάμενοι ἢ κτερόντες, τὸ ἀγαθὸν
χωμεν. τὸ γὰρ ἔρημον ἐμόνον, ὅτε ἡμεῖς, ὅτε
αἰρετὸν εἶναι διωκτὸν, ὡς ἀγαθόν. πῶς αὖ οὖν
μιχθῆναι νῦν ἡδονῇ, * εἰς μίαν φύσιν συντίλει-
αν. ὅτι μὲν οὖν τῷ σώματος ἡδονῇ ἐκ αὐτῆς
οἰηθῆναι, νῦν διωκτὸν εἶναι μίγνυσθαι, παντὶ δὲ
πᾶσι δὴλον. ἀλλ' ὅτι οἱ χαρὰν ψυχῆς ἀνά-
λογοι ἡδονῇ. ἀλλ' ἐπειδὴ πάσης ἐνεργείας, καὶ
διαφέρεται δὲ καὶ ζωῇ, ἐπεὶ οἱ δὲ οἷον τὸ ἐπιθεὸν
καὶ συνάγειν. καθὼς, τῇ μὲν ἐστὶ κατὰ φύσιν ἔσθῃ
τὸ ἐμποδίζον, καὶ τοῖς τῶν ἐναντίων παρεμειν-
μένον, ὅ ἐκ τῆς ζωῆς ἑαυτοῦ εἶναι τῇ δὲ κα-
θερὸν, ἐκείνου τὸ ἐνεργῆσαι. καὶ ἡ ζωὴ ἐν
διαφέσει σφαιρῶν, τῷ πάλαι τῶν νῦν κατὰ
εἶσιν ἀσμενιστὶ ἐκ αἰρετῶν τῶν εἶναι πῆ-
μενοι, ἡδονῇ μεμιχθαι λέγουσιν, ὅποια οἰκεί-
ας προσηγορίας. οἷα πᾶσι ἐκ τῶν ἄλλων ὀνόμα-
τα παρ' ἡμῖν ἀρὰ πάμενα μεταφέροντες. τὸ
μεθυθεῖς, ἐπὶ τῇ νέκταρος, καὶ ἐπὶ δαίταν, καὶ ἐπὶ
ἐρίσιν, καὶ τὸ μέδυσσε δὲ πατὴρ, οἱ ποιεῖται, καὶ
ἄλλα πᾶντα μυρία. * ἐστὶ γὰρ καὶ τὸ ἀσμενὸν
ὅλως ἐκεῖ. καὶ τὸ ἀρὰ πῆναι, καὶ τὸ πο-
θεῖν, ὅ ἐκ γινόμενον. ὃ δ' ἐν κινήσει. αἰ-
τιον δὲ τὸ ἐπιζῶσαν αὐτὰ καὶ ἐπιλάμ-
ψαν, καὶ σφαιρῶν. διὸ καὶ ἀλήθειαν
dem causa est, quod colorat ipsa & illustrat atque serenat. Quamobrem Plato veritatem adhibet

A genitorē patrēq; mentis inspicere possit: Pro-
inde qui esse & viuere verbis spernit, ipse inte-
rim contrā testatur, & omnes verbis habet re-
pugnantes affectus. Quod si quis grauiter ferat
vitam, is certè non veram vitam, sed illam pos-
tius quæ morti miscetur respicere iudicatur.

A POST hæc, vtrū voluptatē bono oportet
at esse permiscā, alioquin imperfecta sit vita, e-
tiā si quis diuina eorūq; principū speculetur;
attingentes bonum animo inuestigare debet-
mus. Iam verò vbi Plato bonum cōponere vi-
detur ex intellectu tanquā subiecto, atq; ex af-
fectione quadā animæ, quæ intelligentiā se-
quitur, ibi certè neq; finē neq; bonū ipsum cō-
positum esse asserit, sed illic ipse intellectus est
bonū, nos autē huius boni possessione gaudē-
mus. atq; hæc vna de bono opinio est. Alterā
verò opinio vel expositio est illa, quæ sic admis-
cet intellectui voluptatē, vt vnū aliquid ex vs-
trisq; subiectū ponat, vt nos intellectu eiusmodi
cōparantes, sine cernētes, bonū iam habea-
mus: quippe cū desertum aliquid atq; solū nec
quæ fieri possit, neq; si possit tanquā bonū nō-
bis sit exoptandū. Sed quærendū est, quā con-
ditione potissimū intellectus voluptati in vnā
naturæ conspirationē perfectionemq; cōmis-
nem permisceatur. Constat proculdubio cor-
poris voluptatē menti permisceri non posse:
quinetiam neq; lætitiā vllam animi cum vol-
uptate corporis congruentem. Sed profectò
quālibet actionem, affectionem, vitam sequi o-
portet & pariter comitari, quasi aliquid super-
fufum, dum videlicet alicui quidem actui natu-
raliter contendenti obstat impedimentum, &
contrarij aliquid admiscetur, quod quidem nō
permittit vitam sui iuris existere. Alicui verò
actionis ipse tenor purus sincerusq; procedit,
vitaq; viget affectione serena. Hanc ob causam
qui talem mentis habitum esse libentissimum
& optatissimum arbitrantur, illum interea di-
cūt cum voluptate misceri: idq; appellationis
propriè defectu afferre videntur, quemadmo-
dum faciunt & qui alia quoque nomina nobis
amata transferunt ad diuina. Quare illud est:
Intellectus nectare ebrius. Item: Ad conui-
uium itur & pabulum. Rursus apud poetās
Iupiter ipse subricit: similiaque permulta.
Est enim illic reuera vitæ fors libentissimā
amabilissimāque, & maximè omnium exor-
pranda. Conditioque eiusmodi neque sit
aliquando, neque in motu versatur: cuius qui-
bus

* εἰς μίαν συν-
τίλειαν φύ-
σιν

* ἐστὶ γὰρ
τὸ ἀσμενὸν
ὅλως ἐκεῖ

mistioni, præponitq; misturæ moderatorē. Ait etiam, contemperationem & pulchritudinem in mistura in pulchrum inde procedere. Itaq; secundum hoc, nos in hoc ponimus portiones. Hoc autem est reuera nobis amandum, est & consequendum, quatenus ad id, quod in nobis est optimum, nolmet pro viribus reuocamus. Hoc itaque contemperatum & pulchrum, & speciem ita compositam, constat esse vitam perspicuam, intellectualemque & pulchram.

Ipsū bonum vniuersi principium non solum mentem animatq; procreat, sed etiam radio bis infuso velut amatorio quodam hamo assidue reuocat ad seipsum: vbi radium tum in anima, tum in mente, tandem in lumen vitale gratiosumque conuertit: atque hæc vtrobiq; est ipsa felicitas. Cap. XXXI.

Anima non solum per amorem diuinitus infusum, verum etiam per rationem ad supernam pulchritudinem prokocatur. Quādo videlicet argumētatur, corporeā pulchritudinē tanquā in deformitate distantia mobilitate positam necessario imperfectam esse: ideoq; ab incorporea proficisci. Sic anima tandem diuina mente formatur: vnde mox partem diuinæ videntis agnoscit.

CVM igitur omnia ex illo facta sint pulchra, quod est ante oīa, & inde cūcta refulgeāt: intellectus qdē intellectualis actionis fulgorē illinc adeptus sit, quo deinceps naturā, pferēs illustrauit, anima verò vim inde accipiat ad viuendum, plurima videlicet vita in eā exuberāte, nimirū & intellectus illuc, ptinus erectus est, atq; permāsit: satis sibi factū putās, dum illi propius adstat, & anima illuc cōuerfa, quæcūq; potest cū primū agnouit, atq; perspexit, admodū spectaculo gaudet: & quatenus vidēdi cōpos est, pstinus obstupescit. Videt aurē velut inde pulsata, atq; illius aliquid in se habēs, velut sui cōscia simul in seipsa persentit. Atqui quodammodo iam affecta desiderare cōpit, instar eorū, qui ex quadā rei amādæ imagine incitātur ad ipsius rei spectaculū exoptādū. Quēadmodū verò apud nos amatores se ad amati similitudinē cōfigurat, tū corpora cōcinniora, tū elegantiores animos pro amati similitudine studiosē reddētes, vt quoad fieri potest amati tēperantia aljsq; virtutib. nihilo inferiores euadāt, alioquin ab amatis virtute prāditis prorsus cōtēnerentur, atq; ij sunt ex amantiū numero, qui amati familiaritate frui quādoq; possunt. Eodē pacto & anima amat quidē ipsum bonū, sed ab ipso eodem statim ab initio prouocata est ad amādum. Et profectō quæcūq; prōptū habet amorē, nequaquā expectat, vt ex his, quæ apud nos pulchra sunt, in ipsius boni memoriā reuocetur: sed amorē in se habēs, etiā si quod habet ignorer, assidue quæritat, volēs q; ad illud accedere, nostra hæc omnia despiciat: nepe cōsiderās, q in hoc mūdo pulchra vidētur, nō iniuria despiciat, cū ea in carne corporeq; iacētia videat, presentiq; subiecto locoq; polluta, dimētionibus quoque dispersa: quæ profectō etsi pulchra dicūtur, nō tamē ipsa, vera sunt pulchra. Nefas enī est opinari ipsa, quæ reuera pulchra sunt, seipsa qualia sunt in corporū lutū immergere, & facere dare seipsa, atq; disperdere. Iā verò quādo quæ apud nos pulchra putātur, cōsiderat in ppetuo fluxu versari, deprehēdit omnino, hæc quod in eis emicat, aliudē nascisci. Post hæc illud prorsus attollitur, potēs videlicet quod amat denique cōsequi, neq; prius desistit, quā assequatur, nisi forte quis illi extirpet amorē: vbi tandē & omnia pulchra & verē existētia cernit, & impleta entis ipsius vita valde corroboratur: fitq; & ipsa ipsum uerē ens, habitatq; ibidē verē cōprehendens, & proximē habitās, quod iamdiu quærit, perspicuē sentit.

A τῷ μίγματι πρὸς τήθει. Ἐπὶ μέτρησόν, πρὸς αὐτὴν ποιῶν, καὶ ἡ συμμετρία, καὶ τὸ κάλλος ἐπὶ τῷ μίγματι, ἐκείθεν φησὶν εἰς τὸ καλὸν ἐλθῶν. ὡς πεκατὰ τὰς αὐτῆς καὶ ἐν τῷ μοίρας. τὸ δὲ ὄντως ὀρεκτὸν ἡμῖν, ἄλλως μὲν ἡμῖς αὐτοῖς, εἰς τὸ ἐλπίσαν αὐτῶν, ἀνάγοντες αὐτοῖς ἴστω δὴ τὸ σύμμετρον καὶ καλὸν καὶ εἶδος σωβερνόν, καὶ ζῶν ἐναργὲς καὶ νοερὸν, ἔκαλλόν.

A' Λ' ἐπεὶ ἐκαλλώθη τὰ πάντα ἐκείνῳ τῷ πρὸς τῶν καὶ φῶς ἔχει, νῦν μὲν, τὸ τῆς ενεργείας τῆς νοερᾶς φέγγος, ὡς τὴν φύσιν ἐξέλαμψε. ψυχὴ δὲ διώαμιν ἔχειν εἰς τὸ ζῆν, ζωῆς πλείονος εἰς αὐτὴν ἐλθέσης. ἡρθῃ μὲν οὐκ ἐκεί, καὶ ἐμείνεν ἀγαπήσας, τί περὶ ἐκείνον εἶναι. ἐπιστραφεῖσα δὲ καὶ ψυχὴ ἡ διωχθεῖσα, ὡς ἐγγὺς καὶ ἡδὲν, ἡδῆ τε τῇ θεᾷ, καὶ ὅσον ἰάπην ἰδέν, ἐξ ἐπλάγῃ, εἶδε ὅτιον πληγῆσα, καὶ ἐν αὐτῇ ἐχασάμην αὐτῇ, φωνήσασθαι.

καὶ διαπθεῖσα, ἐχέμετο ἐν πόθῳ. ὡς περ οἱ ἐν τῷ εἰδῶ τῷ ἐρασμῷ κινεμένοι, εἰς τὸ αὐτὸ ἰδέν ἐθέλιν τὸ ἐρώμενον. ὡς περ δὲ ἐν ταῖς ἀρχματίζοντα εἰς ὁμοιότητα τῷ ἐρασμῷ οἷον αὐτῶσι. καὶ τὰ σώματα διπρεπέστερα καὶ τὰς ψυχὰς ἀγοντες εἰς ὁμοιότητα, ὡς μὴ λήπεισθαι κατὰ διώαμιν ἐθέλιν, τῇ τῷ ἐρώμενῳ σωφροσύνῃ τε καὶ δεξιᾷ τῇ ἀλλῇ. διὰ βλητοὶ αὐτῶν τοῖς ἐρώμενοις τοῖς πύθις, καὶ ὅτι οἱ εἰς οἱ σωαῖναι διώαμενοι, τῶν τὸν πρὸ πον. καὶ ψυχὴ μὲν ἐρᾷ ἐκείνῳ, ὑπ' αὐτῆς ἐξ ἐχῆς εἰς τὸ ἐρᾶν κινεθεῖσα, καὶ πρόχειρον ἐχασα τὸν ἐρωτᾶ. ὑπόμνησιν ἔ περιμένει τῶν καλῶν τῶν τῇδε. ἐχασα δὲ τὸν ἐρωτᾶ, καὶ αὐτῇ γὰρ ἔχει, ζητᾷ αἰεὶ. καὶ πρὸς ἐκείνῳ φερεδῶν ἡλυσσα, ὑπεροφίαν τῶν τῇδε ἔχει. Ἐἰδὲ

σα τὰ ἐν τῷδε τῷ παντὶ καλὰ. ὑπεροφίαν ἔχει πρὸς αὐτὰ, ὅτι ἐν σαρκὶ καὶ σώμασιν ὀρεᾷ αὐτὰ ὄντα, καὶ μαινώμενα ἢ πράσῃ οἰκήσει. Ἐπὶς μεγέθεσι διελημμένα, καὶ ἐκ αὐτὰ τὰ καλὰ ὄντα, μὴ γὰρ αὐτῶν πλῆσσαι ἐκείνῳ οἶα εἶναι, εἰς ὁρβορον σωμάτων ἐμβῆναι, καὶ ρυπαῖαι ἐαυτῇ ἀφανίσαι. ὅταν ὅ καὶ παραρρέοντα ἰδῇ, ἡδὲ παντὶ ὡς γινώσκει, ὅτι ἄλλοθεν ἔχει ὅ ἢ αὐτοῖς ἐπιθετόν. εἶπα ἐκεῖ φέρεται δαὴν ἀνδρεῖν, ἔπερ ἐρᾷ ἔσας, καὶ ἐκ αὐτῶν πρὶν ἐλθεῖν δόξαται, εἰ μὴ πᾶς αὐτῆς καὶ τὸν ἐρωτᾶ ἐξέλαι. ἐνθα δὲ εἶδε μὲν καλὰ πάντα καὶ ἀληθῆ ὄντα. Ἐπερ ῥώδῃ πλέον τῆς ἴσῃ ὄντος ζωῆς πληρωθεῖσα, καὶ ὅπως ὄν ἐαυτῇ χρομένη, ἔσῳ ἐστὶν ὄντως λαβῶσα, ἐγγὺς ἔσας αἰσθάνεται ἔπάλαι ζητᾷ.

D σα τὰ ἐν τῷδε τῷ παντὶ καλὰ. ὑπεροφίαν ἔχει πρὸς αὐτὰ, ὅτι ἐν σαρκὶ καὶ σώμασιν ὀρεᾷ αὐτὰ ὄντα, καὶ μαινώμενα ἢ πράσῃ οἰκήσει. Ἐπὶς μεγέθεσι διελημμένα, καὶ ἐκ αὐτὰ τὰ καλὰ ὄντα, μὴ γὰρ αὐτῶν πλῆσσαι ἐκείνῳ οἶα εἶναι, εἰς ὁρβορον σωμάτων ἐμβῆναι, καὶ ρυπαῖαι ἐαυτῇ ἀφανίσαι. ὅταν ὅ καὶ παραρρέοντα ἰδῇ, ἡδὲ παντὶ ὡς γινώσκει, ὅτι ἄλλοθεν ἔχει ὅ ἢ αὐτοῖς ἐπιθετόν. εἶπα ἐκεῖ φέρεται δαὴν ἀνδρεῖν, ἔπερ ἐρᾷ ἔσας, καὶ ἐκ αὐτῶν πρὶν ἐλθεῖν δόξαται, εἰ μὴ πᾶς αὐτῆς καὶ τὸν ἐρωτᾶ ἐξέλαι. ἐνθα δὲ εἶδε μὲν καλὰ πάντα καὶ ἀληθῆ ὄντα. Ἐπερ ῥώδῃ πλέον τῆς ἴσῃ ὄντος ζωῆς πληρωθεῖσα, καὶ ὅπως ὄν ἐαυτῇ χρομένη, ἔσῳ ἐστὶν ὄντως λαβῶσα, ἐγγὺς ἔσας αἰσθάνεται ἔπάλαι ζητᾷ.

E τῶν ἐπιθετόν. εἶπα ἐκεῖ φέρεται δαὴν ἀνδρεῖν, ἔπερ ἐρᾷ ἔσας, καὶ ἐκ αὐτῶν πρὶν ἐλθεῖν δόξαται, εἰ μὴ πᾶς αὐτῆς καὶ τὸν ἐρωτᾶ ἐξέλαι. ἐνθα δὲ εἶδε μὲν καλὰ πάντα καὶ ἀληθῆ ὄντα. Ἐπερ ῥώδῃ πλέον τῆς ἴσῃ ὄντος ζωῆς πληρωθεῖσα, καὶ ὅπως ὄν ἐαυτῇ χρομένη, ἔσῳ ἐστὶν ὄντως λαβῶσα, ἐγγὺς ἔσας αἰσθάνεται ἔπάλαι ζητᾷ.

Quicquid est in mundo intelligibili species quædā est: & ipse totus est species constans ex speciebus. Species autē unaquæque est aliquid intelligentia definitum. Unde & altera ab altera planē distinguitur. Vniuersa rursus species cōstans ex definitis, est deniq; definita. Item in multitudine specierum vnus illic pulchritudinis splendor emicat.

Caput XXXII.

Oportet igitur & super definitam illius mundi naturā peruenire ad ipsam incōparabilis virtutis immēsitatē, & a pulchritudine quæ splendor quidā est in multis, quasi stellis ascendere ad simplicē ipsius boni lucē, velut Solis. Quæ quāuis species nulla sit, est tamen ipsa pulchritudinis pulchritudo. Et quoniā bonitas pulchritudoq; infinita est, infinitum propinquantibus accendit amorem. Hinc argumentari possumus, animarum beatitudinem sempiternam.

* οὐδ' οὐδ' ὁ
ποιήσας τὰς
σοῦτος κάλ-
λος

* ΠΟΤ' οὐδ' ὁ ποιήσας αἰδ' ἀνέται τὸ τὸ
σῆτον κάλλος, καὶ τὴν τοσαύτην ζωὴν, καὶ ἡννή-
σας ἑσάν; ὁρᾷς τί ἐπ' αὐτοῖς ἀπασὶ ποικίλοις
ἔστιν εἰδ' ἐστὶ κάλλος; καλὸν μὲν, ὡς δ' ἔμενεν. ἀλλ'
ἐν καλῷ ὄντι, δ' εἰς ἐλπίαν ὅθεν αὐτὰ καὶ ὅθεν κα-
λὰ. δ' εἰ δ' αὐτὸν εἶναι, τῶν μὴ δ' ἐν. τί γὰρ αὐ-
τῶν ἔστι, μέρος τι ἔστι. καὶ τίνυν αὐτὸν τὴν αὐτῇ
μορφῇ ἔδ' ἐστὶς δυνάμεις. καὶ δ' αὐτὸν πᾶσαι αἰ-
γήμεν ἡμεναι καὶ ἔσται ἐν αὐτῷ. ἀλλὰ δ' εἰ ὑπὲρ
πᾶσας εἶναι δυνάμεις, καὶ ὑπὲρ πᾶσας μορ-
φᾶς, δ' ἐστὶ δ' ἐπὶ τὸ ἀνείδειν, καὶ τὸ μορφῆς δ' ἐοί-
κον, ἀλλ' ἀφ' ἧς πᾶσαι μορφῇ νοεῖται. τὸ γὰρ ἡν-
μενον εἰπερ εἰγίετο, εἰδ' ἐν γενέσθαι τι. καὶ μορ-
φῇ ἰδίαν ἔχον. ὁ δ' ἐμὴ δ' ἐστὶς ἐποίησε, τίς αὐ-
τοῖς ποιεῖται. καὶ δ' ἐν τῶν ὄντων, ἐπὶ πάντα, καὶ
δ' ἐν μὲν, ὅτι ὑπερβαίνει τὰ ὄντα. πάντα δ' ἐπὶ αὐ-
τῷ, πάντα δ' ἐπὶ ποιεῖν δυνάμενον. τί αὐτὸν μέγεθος
ἔχει; ἢ ἀπειρον αὐτὸν εἴη. ἀλλ' εἰ ἀπειρος, μέγεθος
αὐτὸν ἔχει. καὶ δ' ἐν μὲν μέγεθος ἐν τοῖς ὑσάπαις. καὶ
δ' εἰ καὶ τῶν ποιεῖται, αὐτὸν μὴ ἔχειν. τότε τῆς
ἑσάν; μέγεθος, καὶ ποσόν. ἔχει δ' αὐτὸν καὶ ἄλλοτι μεί-
αὐτὸν τὸ μέγεθος. τὸ δ' ἐμὴ αὐτῷ, τὸ μὴ δ' ἐν
αὐτῷ εἶναι δυνάτω πρὸν, παρὶς ὅθεν αὐτὸν μὴ
δ' ἐν δυνάτω. τί γὰρ τῶν αὐτῷ εἰς ἴσον * αὐτὸν
ἐλθοι, μὴ δ' ἐν αὐτὸν ἔχον. τότε εἰς αὐτὸν καὶ εἰς
πάντα, καὶ μέτρον αὐτῷ δίδωσιν, καὶ δ' αὐτὸν ἀμετρί-
αν. πρὸς γὰρ αὐτὸν τὰ ἄλλα μετρήσειεν, καὶ τίνυν αὐ-
τῷ δ' ἐμὴ. καὶ μὲν ὅτι αὐτὸν ποθεῖν ὄντος, μὴ τι
χῆμα μὴ τι μορφῇ ἔχεις λαβῆν, ποθεῖν ὅθεν
τὸν καὶ ἐρασμιώτατον αὐτὸν εἴη. καὶ ὅθεν αὐτὸν ἀμετρί-
αν καὶ γὰρ ὡρίσται ἐνταῦθα ὅθεν. ὅτι μὴ δ' ἐν
ἐρασμιώτατον. ἀλλ' ἀπειρος αὐτὸν εἴη ὅθεν ὅθεν ὡς-
τι καὶ τὸ κάλλος αὐτῷ, ἄλλον τρόπον, καὶ κάλλος,
ὑπὲρ κάλλος. καὶ δ' ἐν γὰρ ὄν, τί κάλλος. ἐρασμιώτατον
ὄν, τὸ ἡννῶν αὐτὸν εἴη τὸ κάλλος. δυνάμεις οὐκ
παντὸς καλῶς, αἰθὺς ἐστὶ * κάλλος καλλοποιόν.
καὶ γὰρ ἡννῶν αὐτὸ * καὶ κάλλιον καὶ ποιεῖ τῇ παρ'
αὐτῷ περὶ ἑσάν; τῷ κάλλος. ὡς τι δ' ἐμὴ καλ-
λος, ἐπεὶ καλῶς. καὶ δ' ἐμὴ καλῶς δ' ἐμὴ.
ἐκείνο μὲν καλὸν ποιεῖ, καὶ δ' ἐμὴ. καὶ καλὸν ποιεῖ
ἐκ ἐν μορφῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἡννῶν,
sa super pulchritudinē pulchritudo. Cum enim nullū sit entium, quonā pacto esse potest aliqua pul-
chritudo? Cum vero amabile sit, nimirū est pulchritudinis auctor. Est itaq; pulchritudinis vniuer-
se potestas ac flos ipse, pulchrā efficiēs pulchritudinē: eā nāq; generat, & genitā suę pulchritudinis
abundātia efficit pulchriorē: quā obre pulchritudinis principiū est & finis. Cumq; sit principiū pul-
chritudinis, illud quod est cuius principiū est efficit pulchrū: pulchrū verò facit non in forma, sed ipsum

A HIC iam fas est quærere hunc in modum.
Agē dic anima, vbi nam ille sit qui tam ingentē
pulchritudinem procreauit, qui tam excellen-
tem progeniuit vitam, qui primam fecit essen-
tiā? Cernis ὁ anima ipsam in omnibus & varijs
speciebus pulchritudinem coruscantem? Pul-
chrum quidem est ibi consistere. Sed opere pre-
tium est animum in pulchro iam existentem,
vnde nam hæc sint, & vnde pulchra fiant, inue-
stigare. Oportet sane ipsum pulchrorū omniū
B auctore, eorū nullū penitus esse: alioquin siquid
eorū sit, pars tantū quædā erit. Igitur neq; for-
ma quædā talis est, neq; potentia quædā. Neq;
rursus est cunctæ quæ ibi fiunt existentq; for-
mæ atq; potentia: sed oportet super omnes ex-
tare potentias atq; formas. Est ergo principiū
ipsum specie vacans, non ita quidē vt indigeat
forma, sed potius, a quo omnis forma intelle-
ctualis exoritur. Quod enim factū est si modō
fiebatur, oportuit aliquid effici: ideoq; propriam
C accepit formā: quod autē a nullo factum est, ni-
mirum neq; factum est aliquid. Hoc igitur nul-
lum entium est, & entia cuncta: nullum quidē
quoniam posteriora hoc entia sunt: cuncta ve-
rò quoniā ex ipso nascuntur. Cum verò facere om-
nia possit, quā in se habeat magnitudinē? An
forsan erit immensum? Verū si immensum,
magnitudinē habet nullam. Magnitudo enim
in rebus solū postremis habet locum. Iam verò
oportet ipsum magnitudinis effectore nō esse
D participē magnitudinis. Quinetiā ipsa quæ di-
ci solet essentia magnitudo, non est quantitas
vlla. Habere proculdubio potest, quod possit il-
lud est, magnitudinem. Magnitudo verò illius
est, nihil eo potentius esse, nihil æquari posse
cū illo. quo enim ex suis illi æquari quis pos-
sit, cum nihil possideat idem? Preterea quod di-
ci solet, Deum per omnia secula perq; vniuer-
sum vbiq; regnare, neq; significat in Deo men-
suram, neq; vastam rursus immensitatem: alio-
E quin quonā pacto aliqua metiretur? Neque
igitur figuram rursus in eo vllā fingere decet.
Proinde res illa desiderabilis, cuius neq; figu-
rā, neq; formam accipere vllam potes, summos
pere desideranda est & amanda, immensusque
illius est amor. Neq; enim hic finitus est amor,
quando neq; amatū quidē ipsum est finitū: sed
amor huius est infinitus. Quapropter & pul-
chritudo eius alia ratione se habet. Est enim ip-
sa

quoque factum illic est non formatum, & alio quodam pacto consistit in forma. Quæ enim hoc ipsum quod est duntaxat existit forma, sed et in alio. quæ quidem si sedeat in seipsa aliquid sine forma censetur. Quod igitur est pulchritudinis particeps, formatum est: non autem ipsa pulchritudo formatur.

Pulchritudo ipsius boni specie vniuersa superior est: pulchritudo intelligibilis mundi est species vniuersa: itemque pura, quoniam nihil ibi est in forme: nihil ita formatum, quin ipsum sit & forma. Pulchritudo mundi corporei est inferior vera specie, quoniam ex forma simul atque informi, ac etiam deformatate componitur.

Caput XXXIII.

Omniiformis illa diuini mundi formositas, & si quam plurimum admiranda, tamen definitum quiddam est: nec amanda summopere, sed ipsa bonitas melior omniiforma. Nam & in mundo diuino quamuis vnumquodque sit forma quædam, est tamen aliquid ibi ad aliud comparatum quasi materia. Vnde & hoc & illud est aliquid definitum. Pulchritudo igitur in mundo diuino tanquam ipsius boni splendor animam illic admirandam per amorem clam reuocat ad ipsum bonum: pulchritudo similiter in anima tanquam splendor intelligentie per amorem ad amandū intellectum latenter inuitat. Pulchritudo in corpore velut pulchritudinis animalis imago ad desiderandam incorpoream pulchritudinem adhortatur.

QUANDO igitur pulchritudo dicitur, procul à tali quadam forma nobis est fugiendum, neque ponenda nobis est ante oculos, ne ab ipso reuera pulchro in aliquid, quod exigua participatione pulchrum dicitur, corruamus: nempe species nō formata reuera pulchra est: si modò sit species. Et profectò quatenus à materia segregando in formam omnem progresseris, velut ad ipsam in ratione seminaria formā, in qua differre aliud ab alio dicimus: quæ admodum iustitia & temperantia inter se distinguuntur, quoniam intellectus propriū quid in his intelligit: profectò etsi illic omnia pulchra sunt, tamen ex eo quod proprium aliquid designatur, quodammodo diminuta deprehendes, etiam si cuncta simul quæ in mundo intelligibili sunt comprehenderis: nempe si vnumquodque singulatim illic acceperis, formam vnā intelligibilem habere videbis: si cūcta simul, velut formam quandā varietate discretam. Iam verò si huc vsque processeris, considerare te vltius oportebit, quale potissimū illud excogitandum sit, quod sanè hoc ipso superius est vndique pulchro & omniiformi varietate distincto, ipsum tamen nulla varietate discretum: quod animus quidem appetit, neque tamen cur tale quiddam appetat vnquam exprimit. Ratio verò dicat hoc esse reuera nobis amandum: si quidem in eo gradu, qui omnem speciem supereminet ipsius optimi maximeque amandi natura consistit. Quamobrem quodcunque in speciem referens monstraues animo, in hoc ipso aliud quiddam semper quod formauerit expetit. Docet itaque ratio quod formam habet, ipsamque formam speciemque esse aliquid mensuratum: id verò nec vniuersum esse, neque per se sufficiens, neque suapte natura pulchrum, sed & hoc esse permittum. Oportet igitur hæc quidem esse pulchra, sed mensurata: ipsum verò quod reuera pulchrum, vel potius superpulchrum nullius mensuræ limite circumscribi. si ita se habet, certè nec esse formatum: item nec esse speciem. Quod igitur primò est amabile, primumque existit, omnem prorsus speciem supereminet, pulchrique intelligibilis illic pulchritudo decorque extat, ipsa boni natura. Testantur hoc amantium passiones. Quandiu enim circa figuram oculis manifestam duntaxat quis intuendo versatur, nondum amore corripitur: sed quum primum animus ab illa se reuocans, figuram in seipso concipit non vltra visibilem, neque diuiduam, amor protinus oritur.

Amatum

A ἄμορφον. ἄλλον δὲ τρόπον, ἐν μορφῇ, ἢ γὰρ λεγόμενη αὐτὸ τὸ τοιοῦτον μορφή, ἐν ἄλλῳ. ἐφ' αὐτῆς δὲ ἔσται, ἄμορφον. τὸ οὖν μετέχον κάλλους, μεμóρφωται, & τὸ κάλλος.

Amatum ipsa pulchritudo formatur.

A ΔΙΟ' καὶ ὅταν κάλλος λέγεται, φερέται μᾶλλον διὰ μορφῆς τῆς αὐτῆς. ἀλλ' ἔτι πρό οὐμάτων ποιητέον, ἵνα μὴ ἐκπέσης τὸ κάλλος, αἷς τὸ ἀμυδρὰ μετοχήν καλὸν λεγόμενον. τὸ δὲ ἄμορφον εἶδος καλὸν, ἢ περ εἶδος ἐστίν. καὶ ὅσων αὐτὸ ἀποσυλησὺς * εἴης πᾶσαι μορφῆς, οἷον καὶ τὴν ἐν λόγῳ ἢ διαφέρειν ἄλλο ἄλλῃ λέγμεν, ὡς δι' αἰσθητικῶν & σωφροσύνης ἀλλήλων ἐπὶ τὰ καὶ καλὰ ὄντα. ἐπειδὴ ὁ νῦν ἰδὼν πᾶσι νοεῖ, ἡ ἀλήθεια καὶ ὁ μὲν πάντα λάβῃ ὅσα ἐν τῷ νοητῷ, καὶ ἕκαστον μίαν μορφήν νοητικῶς ἔχει. ὁ μὲν δὲ πᾶσι οἷον ποικίλῃ τινὰ, ἐτι ἐν δέήσει, οἷον * δὴ θεάσασθαι ὅν, * δὲ

ὑπὲρ ἐκείνου τὸ πάγκαλον καὶ ποικίλον & ποικίλον. ὃ ὁρᾷται μὲν ψυχῇ, καὶ λέγεται διατί τοιοῦτον ποθεῖ. ὁ δὲ λόγος λέγει, ὅτι τὸ ὄντως, ἢ περ ἐν τῷ παύσει ἀνείδω ἢ τῷ ἀρίστῳ φύσις, καὶ ἡ τῆς ἐρασμωτάτης, * δὴ οὖν, αἷς εἶδος ἀνάγων τῇ ψυχῇ δακτύλῳ, ἐπὶ τῷ ἄλλο τὸ μορφῶσαι ζητεῖ. λέγει δὲ ὁ λόγος, ὅτι τὸ μορφήν ἔχον, καὶ ἡ μορφή, καὶ τὸ εἶδος μεμετρημένον πᾶν, τὸ δὲ ἔτι πᾶν ἔσθ' αὐτῶν. καὶ δὲ παρ' αὐτῶν καλὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ μεμικταί. δὲ τίνω, ταῦτα μὲν καλὰ, τὸ δὲ ὄντως ἢ τὸ ὑπὲρ καλὸν μὴ μεμετρημένον. αἷς δὲ τῷ μὴ μεμóρφωται, μὴ δὲ εἶδος εἶναι. ἀνείδω ὅν ἀρὰ τὸ πρῶτον καὶ πρῶτον, καὶ ἡ καλλω- νὴ ἐκείνῃ, νοητῶν ἀρὰ δὲ φύσις. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ τῶν * δέξεται πᾶθος, ὡς ἔως ἐστὶν ἐν ἐκείνῳ τῷ * τὸ αἰσθητὸν ἔχοντι, ὃ πᾶς ἐρᾷ. ὅταν δὲ αὐτὸ ἐκείνῳ αὐτὸς ἐν αὐτῷ ἐκ αἰσθητὸν ἡμῶν ση τύπον ἐν ἀμείρει ψυχῇ, τότε ἐρῶς φύεται.

C Φύσις, καὶ ἡ τῆς ἐρασμωτάτης, * δὴ οὖν, αἷς εἶδος ἀνάγων τῇ ψυχῇ δακτύλῳ, ἐπὶ τῷ ἄλλο τὸ μορφῶσαι ζητεῖ. λέγει δὲ ὁ λόγος, ὅτι τὸ μορφήν ἔχον, καὶ ἡ μορφή, καὶ τὸ εἶδος μεμετρημένον πᾶν, τὸ δὲ ἔτι πᾶν ἔσθ' αὐτῶν. καὶ δὲ παρ' αὐτῶν καλὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ μεμικταί. δὲ τίνω, ταῦτα μὲν καλὰ, τὸ δὲ ὄντως ἢ τὸ ὑπὲρ καλὸν μὴ μεμετρημένον. αἷς δὲ τῷ μὴ μεμóρφωται, μὴ δὲ εἶδος εἶναι. ἀνείδω ὅν ἀρὰ τὸ πρῶτον καὶ πρῶτον, καὶ ἡ καλλω- νὴ ἐκείνῃ, νοητῶν ἀρὰ δὲ φύσις. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ τῶν * δέξεται πᾶθος, ὡς ἔως ἐστὶν ἐν ἐκείνῳ τῷ * τὸ αἰσθητὸν ἔχοντι, ὃ πᾶς ἐρᾷ. ὅταν δὲ αὐτὸ ἐκείνῳ αὐτὸς ἐν αὐτῷ ἐκ αἰσθητὸν ἡμῶν ση τύπον ἐν ἀμείρει ψυχῇ, τότε ἐρῶς φύεται.

D ὅν ἀρὰ τὸ πρῶτον καὶ πρῶτον, καὶ ἡ καλλω- νὴ ἐκείνῃ, νοητῶν ἀρὰ δὲ φύσις. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ τῶν * δέξεται πᾶθος, ὡς ἔως ἐστὶν ἐν ἐκείνῳ τῷ * τὸ αἰσθητὸν ἔχοντι, ὃ πᾶς ἐρᾷ. ὅταν δὲ αὐτὸ ἐκείνῳ αὐτὸς ἐν αὐτῷ ἐκ αἰσθητὸν ἡμῶν ση τύπον ἐν ἀμείρει ψυχῇ, τότε ἐρῶς φύεται.

* ἐρῶς αὐτῶν
* τὸν αἰσθητὸν

Ἐλέπειν δὲ ζητεῖ τὸ ἐρώμενον, ἢ ἐκείνο ἐπάρ-
 * σῶνται *
 * κείνου
 διοι μαραινόμενον. εἰ δὲ * συνθεσιν λάβοι ὡς
 δὲ μεταβαίνειν, ἐπὶ τὸ ἀμορφώτερον, * ἐκεί-
 νο αὐτὸ ἐρέγοιτο, καὶ γὰρ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἐπαθεῖν, ἐκ
 σέλαος ἀμυδρῆ, ἔρως φῶτος μεγάλῃ. τὸ γὰρ
 ἔχνος τῆ ἀμορφῆ μορφῇ. τῆτο γοῦν γεννᾷ
 τὴν μορφὴν, ἢ ἡ μορφὴ τῆτο, καὶ γεννᾷ, ὅταν
 ὕλη προσέλθοι, ἢ ὕλη, πορρότατα ἐξ ἀνάγκης,
 ὅτι μηδὲ τῶν ὑστέρων μορφῶν, παρ' αὐ-
 τῆς πινάχει. εἰ οὖν ἐράσμιον μὲν, ἢ ὕλη,
 ἀλλὰ τὸ εἶδοποιεῖν διὰ τὸ εἶδος. τὸ δὲ ἐπὶ
 τῇ ὕλῃ εἶδος παρὰ ψυχῆς, ψυχὴ δὲ μᾶλλον
 εἶδος, καὶ μᾶλλον ἐράσμιον: ἔνδε μᾶλλον ταύ-
 τῆς εἶδος, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἐρασμιώτερον, ἀνείδε.
 ἐν δὲ τῇ καλῇ τίθεται φύσιν τῶν πρώτων.
 anima, species, magisq; amabilis: proculdubio primam ipsam pulchri naturā oportet super omnes
 formae limites constituere.

Quam pulchritudo quaelibet, à quocunque ametur, semper appetatur sub ratione boni, necessarium est ipsum bo-
 num esse pulchritudinis principium et amoris. Cap. XXXVIII.

Bonum igitur ipsum semper ubique praesens, cum primum illuxerit animo iam sereno, mirificum accendit amo-
 rem: quando videlicet animus formas omnes intentionesque non solum imaginabiles, sed etiam intellectuales exco-
 erit: tunc per amorem infiniti boni infinitum unā cum bono mirabiliter copulatur, gaudio illinc ineffabili plenus.
 Quod quidem non solum post vitam praesentem, verum etiam in hac vita consequi quandoque potest.

ΚΑΓ' ἔκ ἐπὶ θαυμάστομεν τὸ τῆς δεινῆς
 πόθους παρέχον, εἰ πάντῃ ἀπὸ λαντα καὶ μορ-
 φῆς νοητῆς. ἐπὶ καὶ ψυχὴ ὅταν αὐτῆς ἐρωτα
 σῶντον λάβῃ, δοτιτίεται πᾶσαν, ἣν ἔχει
 μορφῇ καὶ εἰς αὐτὴν νοητῆς ἢ ἐν αὐτῇ. ἔγὰρ
 ἐστὶν ἐχοντάτι ἄλλο καὶ ἐνεργουῦντα περὶ αὐ-
 τὸ, ἔτε ἰδὲν, ἔτε ἰναρμωδῆναι, ἀλλὰ δὲ μήτε
 κακὸν μήτε αὐτὰραθὸν ἔδεν, ἀλλὰ πρόχειρον
 ἔχειν, ἵνα δὲ ζηταί μόνον ὅταν δὲ τῆς δι-
 τυχήσῃ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καὶ πρὸς αὐτὴν, μᾶλλον
 δὲ παρὸν φανῇ ὅταν ἐκείνη ἐκδόσῃ τῶν πα-
 ρόντων, καὶ παρασκευάσασα αὐτὴν ὡς ὅτι
 μάλιστα καλλῶ, καὶ εἰς ὁμοιότητα ἐλθῶσα. ἡ
 δὲ παρασκευὴ καὶ ἡ κόσμησις, δὴλη πᾶσι
 παρασκευαζομένοις. ἰδῶσα δὲ ἐν αὐτῇ ἐξαι-
 φνης φανέντα, μεταξὺ γὰρ ἔδεν. ἔδ' ἐπὶ δ' οὐ,
 ἀλλ' ἐν ἀμφῶ. ἔγδ' αὖ διακρίνας ἐπὶ, ἔως
 πάρεστι. μίμησις γὰρ τῆτο ἔοι ἐνταῦθα ἐρασμῶ
 καὶ ἐρώμενοι συγκρίναι θέλοντες, ἔγδ' ἐπὶ σώμα-
 τος ἐπὶ αἰσθάνεται, ὅτι ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἔτε ἐαυτῶν
 ἀλλ' ὅτι λέγει ἔκ ἀνθρώπων, ἔζωον, ἔκδ' ἐπὶ
 πᾶν. ἀνώμαλον γὰρ ἡ τῆτων πῶς θεῶ καὶ ἔδ' ἐ
 χολῶν αἶγι πρὸς αὐτὰ, ἔτε θέλει, ἀλλὰ καὶ αὐ-
 τὸ ζητήσασα, ἐκείνο παρόντι ἀπαντᾷ. * κα-
 κῆνο ἀν' αὐτῆς βλέπει. τί συῶσα βλέπει, καὶ
 ἡ γὰρ χολάζει ὁρᾷ. ἐνθα δὲ, ἔδ' ἐν παλῶν ἀν-
 τιῶτα ἀλλάξαι. ἔδ' εἰς αὐτῇ πᾶν τὸν ἐ-
 ραυὸν ἐπιρέποι, ὡς ἔκ οὗτος ἀλλὰ εἰ ἀμείνωνος

* καὶ κείνου
 τῆς

ipsum studiosè quaesiverit, illi praesenti se prorsus insinuat, illudque pro seipso iam cernit, neque
 tantum ei uacat, ut hunc agnoscatur. Quo quidem in statu nullis thesauris praesentē the-
 sarum commutabit: neque etiā si quis caelum totū largiatur: quippe cū cognoscat nihil esse presta-

A Amatū tamen adhuc intueri desiderat, ut quod
 in amante arefcit, amati iugiter irrigetur aspe-
 ctu. Sin autem animaduertat transcendendum
 esse ad aliquid à forma remotius, illud mani-
 festius exoptabit. Etenim quod ab initio pas-
 sus est, id certè est quiddam ex tenui quodam
 lumine incitatus ingentis luminis amor. For-
 ma nanque rei cuiusdam (ut ita loquar) infor-
 mis, vestigium est: quæ quidem gignit formam,
 interim ipsa non forma gignit, inquam, formā;
 quando materia iam propinquat. Materia ve-
 rò suapte natura necessariò remotissima est:
 quippe quum ne postremarum quidem forma-
 rum ullam ex seipso possideat. Quamobrem si
 amabile nobis est, nō quidē materia, sed quod
 specie formatum est: species autem in materia
 fit ab anima, anima verò magis species est ma-
 gisque amanda. Itē intellectus magis est quā a-
 giē ad ea cōuertat, neque velit habere: verum cū

A QVVM ita se res habeat, haudquaquā ad-
 miraturi sumus ulterius, quod acerrimos amo-
 ris stimulos incitat, procul ab omni forma etiā
 intelligibili esse semotum. Quandoquidem &
 anima cum ardenti illius flagrat amore, quam-
 cunque formam habet in se, deponit, etiam si
 qua intelligibilis ipsius in ea sit forma. Fieri nā-
 que non potest, ut qui aliud quodvis habet, vel
 circa aliud agit, aut videat illud, aut congruat
 cum illo, atque copuletur: sed oportet neque
 mali, neque boni aliud quicquam in promptu
 habere, ut quandoque capiat sola solum. Post-
 quam verò id anima feliciter consequuta fue-
 rit, idq; ad eam accesserit: imò verò iam prae-
 sens nuper illuxerit, quādo videlicet illa seip-
 sam à cæteris praesentibus reuocauerit prae-
 ras, si ipsam interea ut pulcherrima fiat, similis
 que euadat, apparatus autē eius atq; ornatus
 illius qui se ritē preparat duntaxat est cognitus:
 postquam, inquam, ita se animus comparaue-
 rit, cernit in se deum ipsum subito coruscan-
 tem: nihil enim interuenit medium. neque
 ibi duo quaedam discernentur ulterius, sed am-
 bo iam vnum: neque enim quandiu adest dis-
 cernere licet. Id autem apud nos imitari solēt
 amantes & amati mutuo redamantes, qui con-
 flari nituntur in vnum. Iam verò animus ita
 defixus in Deū corpus suū nō sentit ulterius,
 neq; se esse animaduertit in corpore, neq; seip-
 sum aliud quiddā esse, pronūciat, nō hominē, nō
 animal, non ens, non vniuersum. Hōiū nanq;
 prospectus inaequalis quodāmodo est, atq; dis-
 tractus. Neq; tantum animus tunc habet oclis, ut
 aciē ad ea cōuertat, neq; velit habere: verum cū

tius, nihil melius: nempe nec superius ascende-
re potest. Cetera verò contueri nihil aliud esset
quàm descendere, quamvis & illa sint excelsa,
& animus ipse sublimis. Tunc demum animus
iudicium omnino verum assequitur: tunc prorsus
agnoscit hoc ipsum esse quod olim totis vi-
ribus affectabat: tunc proculdubio asserit nihil
esse præstātius. Nulla enim est ibi fallacia: alio-
quin in aliquid veritate verius licebit incidere.
Quod igitur tunc dicit animus, ipse iam illud
existit, dicitque posterius, dicitque silendo.
Cumque beata iam suauitate sit affectus quod
optimè sit affectus, minimè fallitur. Non enim
hoc ait quasi corpore titillāte, sed iam illud esse
ctus quod & quondam, quando felix existeret.
Tum verò cætera prorsus omnia quibus dele-
ctari antea consueuerat, quando potentia opi-
bus, ornamentis, formis, doctrinis oblectaba-
tur, agnoscit iam penitus contemnenda. Quod
quidē non facillè tunc deprehendere poterat,
quando nondum meliora fuerat consequutus.
Præterea nihil timet aduersi. dum vel copula-
tur illi, vel aspicit illud. Denique si contigerit alia circa animum omnia destrui, hoc ipsum libentius
approbabit, ut solum sit penes ipsum, eo usque iam affectionis prosperè suauis, processit.

*Ipsum bonum ita est ab omni multiplicis mobilitatis, suspitione semotum, ut anima illo fruens intelli-
gentiam exuere compellatur, quodammodo actioni cuidam multiplici mobili, consimilem. Cap. XXXV.*

*In hac autem fruitione idem ipse Deus est lumen quod intuetur animus, et per quod intuetur: euaditque ibi visio
ipsa luminis ipsum lumen. Est autē in intellectu primo intuitus atque contuitus: ille directus, in Deum inde forma-
tur, sitque, mox nature sue sic iam formatae contuitus. Illo supra se ipsum Deo fruitur: hoc autem seipso potitur. In
anima quoque est vnitas intellectu superior, per quam Deo fruitur visione quadam intelligentiam superante.*

A DEO verò tunc ad votum affectus est
animus, ut intelligentiam quoque: nihil pendat,
quodue prius eam admiratus fuerit, iam mini-
mè probet: quippe cum intelligentiā esse motio-
nem quandam planè cognoscat, ipse verò mo-
ueri non optet. Atqui neque etiā illum esse pro-
nuntiat intellectum, quē cernit, quāuis animus
ipse intellectus iam factus intueatur: utpote in
tellectu penitus occupatus, in locoque: intelli-
gibili constitutus: at verò positus quidem in ipso
& circa ipsum habens intelligibile nimirum
intelligat. Postquam verò Deum illum vidit,
omnia prorsus obmittit: perinde ac si quis do-
mum ingressus variè admodum exornatam,
singula intus ornamenta consideret, & prius-
quam dominum eius viderit, admiretur. At
postquam inspexerit dominum imaginum il-
larum pulchritudinem admodum superantē:
utpote qui non velut imago quædam pulchra,
sed reuera pulcher occurrat, ideoque supra mo-
dum hunc admiretur, illisque demissis, solum
in posterum contempletur, attentiusque ocu-
lis in eum defixis inspicens, haud ulterius ip-
sa videndi continuitate ipsum propriè visibile
videat, sed visionem misceat cum visibili, adeo
ut in ipso quod prius erat visibile ipsa
iam visio fiat, cætera verò spectacula eum
interea lateant. Forfan verò similitudo hæ ana-
logiam proportionemque seruaret, si quidem ille qui contemplātori domus occurrit non homo,
sed Deus quidē foret: & hic quidē non aspectui patēs, sed contemplantis mentem penitus implens.

Existimandum

A ἔδ' ἔ μᾶλλον ἀγαθόν: ἢ περὶ ἀνωτέρω τρέχει, πᾶσι
τά τε πάντα καπιέσσης, καὶ ἡ ἀνω. ὥς τε
τότε ἔχει καὶ τὸ κρίνειν καλῶς, καὶ γινώσκειν
ὅτι τὸ ἐστίν, * ἔ ἐφίεται, καὶ τίθεσθαι, ὅτι μη-
δὲν ἐστὶ κρείττον αὐτῶν. ἔ γὰρ ἐστὶν ἀπάτη ἐκεῖ. ἡ
πρὸς αὐτῶν ἀληθὺς ἀληθέστερον τύχοι. ὁ οὐδὲ λέ-
γοι, ἐκείνόν ἐστι, καὶ ὑστερον λέγει, καὶ σιωπῶσα
δὲ λέγει, καὶ ὁ παθεῖσα ἔ ψεύδεται, ὅτι δ-
παθεῖ. * ἔ δ' ἔ γὰρ μαλιζομένη λέγει τὰ σώμα-
τα, ἀλλὰ τὰ τοῦ ἡρομένη, ὁ πάλας ὅτε δὲ τύχει, γαλιζομένη
ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα οἷς πρὶν ἦδετο. δρ-
χαῖς, ἡ δ' ἡρώμεσιν, ἡ πλέρις, ἡ κάλλεσιν, ἡ ἐ-
πισήμας, ταῦτα ὑπεριδῶσα λέγει. ἔκ αὐτῶν
σα, μὴ κρείττοις σωτηρίας τῶν. * ἔ δ' ἔ φο-
βῆται μή τι πάθῃ μετ' ἐκείνης ἔσα. ἔ δ' ὅλως
ιδῶσα, εἰ δὲ ἔ τὰ ἄλλα περὶ αὐτῶν φθέρουσιν
δὲ μάλα ἐβλάται, ἵνα πρὸς * τῶν ἡ μόν-
ον, εἰς τόσον ἡκεῖ δὲ παθείας.

A Τ' ΟΤΩ δ' ἐδ' ἀκαίρως τὸ τε, ὥς καὶ * τῶ νο-
εῖν καταφορῶν, ὁ πὶν ἄλλον χρόνον ἡσυχάζει.
ὅτι τὸ νοεῖν, κίνησις τις ἦν. αὐτῇ δ' ἔκ κινήσεως ἡ
λα, καὶ γὰρ ἔ δ' ἐκείνόν φησιν ὅν ὁρᾷ καίτοι ὥς
ἡρομένης, αὐτῇ θεωρεῖ. οἷον νοῶν ἔσας καὶ ἐν τῷ
τόπῳ τῷ νοητῷ ἡρομένη. ἀλλὰ ἡρομένη μὲν
ἐν αὐτῇ, ἔ περὶ αὐτὸν ἔχουσα, τὸν νοητὸν νοεῖ. ἐ-
πὶ δ' ἐκείνῳ ἰδοῖν θεόν, πάντα ἡδὲ ἀφί-
σιν, οἷον εἰς εἰσελθὼν εἰς οἶκον ποικίλον καὶ
ἐλὼ καλὸν θεωροῖ ἐνδὸν ἐκαστοῦ ποικιλμά-
των καὶ θαυμάζοι, πρὶν ἰδεῖν τὸν τῶ οἴκου δεσπό-
την. ἰδὼν δ' ἐκείνον καὶ ἀγαθῆς ἔ κατὰ τὴν
τῶν ἀγαλμάτων φύσιν ὄντα, ἀλλὰ ἀξίον τῆς
ὄντως θεᾶς, ἀφ' οὗ ἐκείνα, τῶν μόνον τῶ λοι-
πῶ βλέπει. εἴτα ἐλέπων καὶ μὴ ἀφαιρῶν τὸ ὄρα-
μα, μηκέτι ὄραμα βλέπει τῶ συνεχεῖς θεᾶς.
ἀλλὰ τὴν ὅψιν αὐτῇ συνεχεῖς αἰσθῆσι τῶ θεᾶ-
ματι. ὥς τε ἐν αὐτῇ ἡδὲ τὸ ὄρατὸν πρότερον ὅ-
ψιν γεγονέναι. τῶν δ' ἄλλων πάντων ἐπὶ ἀθοι-
τε θεαμάτων, καὶ τὰς αὐτῶν σώζοι τὸ ἀνάλογον ἡ
εἰκῶν, εἰ μὴ ἀνθρώπος εἴη ὁ ἐπιστὰς τῶ τῶ οἴ-
κου θεωμένων. ἀλλὰ τις θεός, καὶ ἔσος ἔ καὶ ὅψιν
φανείας, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἐμπλήσας τῶ θεωμέ-

νῆ. καὶ τὸν νοῦν πίνυν τὴν μὲν ἔχειν διώαμιν
εἰς τὸ νοεῖν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ βλέπειν, τὴν δὲ καὶ πεί-
κειν αὐτὰ ἐπιβολῇ τῆς καὶ παραδοχῆς, καὶ
ἢ καὶ πρότερον ἑώρα μόνον, καὶ ὁρῶν, ὕπερον
καὶ νῦν ἔχει. * καὶ ἐνεστὶ καὶ ἐστὶν ἐκείνη μὲν ἡ
θεα νῦν ἐμφρονος, αὐτὴ δὲ νῦν ἑρῶν. ὅταν α-
φρων γένηται μεθυθεῖς, καὶ νεκτερός, ὅτε ἑρῶν
γίνεται, ἀπλωθεῖς εἰς διπαλῆς τῷ κόρῳ, καὶ
ἐστὶν αὐτῷ μεθύειν βλέπον, * ἢ σεμνόπρεπον εἶναι
τοιαύτης μέθης, παρὰ μέρος δὲ ὁ νῦν ἐκείνης,
ἀλλὰ, τὰ δὲ ἄλλο τε, ἀλλὰ ὁρᾷ, ἢ ἔ. ὁ δὲ λόγος
διδάσκων, γινόμενα ποιεῖ. τὸ δὲ ἔχει, τὸ νοεῖν
αὐτὸ. ἔχει δὲ καὶ τὸ μὴ νοεῖν, ἀλλὰ ἄλλως ἐκείνον
βλέπειν. καὶ γὰρ ὁρῶν ἐκείνον, ἔχει γυνήμα, καὶ
συνῆδεται, καὶ τῶν γινόμενων ἐνόντων, καὶ
ταῦτα μὲν ὁρῶν, λέγεται νοεῖν. ἐκείνο δὲ, ἢ δυ-
νάμει ἐμμελε νοεῖν, ἢ δὲ ψυχῇ οἷον συγχέασα
καὶ ἀφασίσασα, μένοντα τὸν ἐν αὐτῇ νῦν, μάλ-
λον δὲ αὐτῆς ὁ νῦν ὁρᾷ πρῶτος. ἐρχεται δὲ ἡ
θεα καὶ εἰς αὐτὴν, καὶ τὰ δύο ἐν γίνεται. ἐκτα-
θέν δὲ τὸ ἀραθὸν ἐπ' αὐτοῖς καὶ συναρμολογῶν
τῇ ἀμφοτέρων συστάσει, ἐπιδραμὸν καὶ ἐνῶ-
σαν τὰ δύο, ἔπεισιν αὐτοῖς μακαρίαν διδῆς
αἰσθησιν ἐν θεῷ. τοσῶτον ἄρας, ὥς τε μή τε ἐν
τόπῳ εἶναι, μή τε ἐν τῷ ἄλλῳ, ἐν οἷς πέφυκεν,
ἀλλ' ἐν ἄλλῳ εἶναι, καὶ δὲ γὰρ αὐτὸς πᾶς. ὁ δὲ νοη-
τὸς, τόπος ἐν αὐτῷ, αὐτὸς δὲ, καὶ ἐν ἄλλῳ. διὸ
καὶ κινεῖται ἡ ψυχὴ τότε, ὅτι μὴ δ' ἐκείνο, καὶ
δὲ ψυχῇ ρίνω, ὅτι μὴ δὲ ἐκείνο, ἀλλὰ ὑ-
πὲρ τὸ ζῆν. καὶ δὲ νῦν, ὅτι μὴ δὲ νοεῖ. ὁμοῦ δὲ
γὰρ δᾷ. νοεῖ δὲ καὶ ἐκείνο, ὅτι καὶ δὲ νοεῖ.

in eo, ipse verò in nullo prorsus existit. Quamobrem neq; tunc mouetur anima, quoniam nec ille mouetur: neq; igitur est anima propriè, cum neque propriè viuat: quoniam nec ille propriè uiuit, sed viuendi munus excedit: sed neq; etiam est intellectus, quoniam nec intelligit. Assimilari nanq; oportet, intelligit autem non illum, quoniam nec intelligit quidem.

Scala per quam ascenditur ad principium, septem gradus habet: primus est purgatio animi: secundus, cognitio operum diuinorum singulatim comparata: tertius contemplatio ordinis, quo opera inferiora reducuntur ad superiora gradatim: quartus, comparatio quædam proportionalis ex ordine huiusmodi ad diuinum ordinem sese conferens: quintus, negatio per quam cuncta que concipis separe a principio: sextus, supplex ad Deum oratio, ut ipse intellectualis mundi pater te reddat mundum intellectualem actum: ens enim potentia mundus hic ab initio: septimus, ut quum ipse intellectualis mundus euaseris, ulterius amore boni concitus ex statu intellectuali transformeris in bonum superius intellectu.

Cap. XXXVI.

Cum bonum sit longè superius intellectu, et iccirco fructus eius non rectè dicatur intelligentia, uidetur neq; cognitio nominanda. Est enim naturalior et optabilior quàm cognitio. Appellamus tamen utcumque possumus tum visionem propter lucem et puritatem, tum tactum propter maximam vnionem. Appellatur et gustus propter suauitatem: illic penitus infusam animo, nutriendam, salubriter et mirabiliter in melius transformantem.

ΤΑ μὲν γὰρ ἄλλα δῆλα. εἴρηται δὲ καὶ
περὶ ταῦτα: ἀλλ' ὅμως καὶ νῦν ἐπ' ὀλίγον λεκ-
τέον. δεχομένοις μὲν ἐκείθεν διαλογισμῶν
δὲ προϊῶσιν * ἐστὶ μὲν ἀραθὲς ἀπὸ γνῶσις
εἴτε ἐπαφῇ, μέγιστον, καὶ μέγιστον φησι
τῶν εἶναι μάθημα, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸ ἰδεῖν
μάθημα λέγων, ἀλλὰ περὶ αὐτῶν μαθεῖν
τι πρότερον. διδάσκουσι μὲν οὖν ἀναλογίαι

* ἐστὶ μὲν γὰρ
ἡ τοῦ ἀγαθοῦ

A Existimandum est igitur, intellectum geminā vim habere: alteram quidem ad intelligendum per quam interna sibi conspiciat: alteram verò qua superiora suspiciat iactu quodam intuen- di & perceptione quadam: quo quidem intui- tu, atq; acceptione prius etiam videbat solūm, videndoq; accepit posterius intellectum, v- numq; existit. Atqui illa quidem sanæ mentis visio est: hæc autem ipsa mens est amans. Quā- do enim insanit nectare penitus ebria, tunc a-
B more corripitur, seipsam in affectionem suauitatemq; beatam saturitate diffundens. Et pro- fecto huic satius est ebrietate hac occupari, quàm procul ab eiusmodi potu sobrie viuere. Sed nunquid mens illa vicissim alia prius, alia posterius contemplatur: nequaquam: quāuis disputatio docendi gratia introducat eam quasi alternis vicibus contemplantem. Intelle- ctus autem ipse semper exercet actum, quo & intelligit propriè: & rursus propriè non intel-
C lit, sed alia quadam Deum inspicit ratione. Nempe dum cerneret Deum inde factus in se ipso concepit, eosq; iam genitos insitus per- sensit, ac dum hos cōtuetur, intelligere dicitur: Deum verò ea suspexit potentia, qua deinceps intellectus erat. Proinde anima intellectum in ipsa manentem quasi confundens ac delens su- spicit Deum: imò verò intellectus ipsius inspi- cit primus, sed visio in eam quoq; traducitur: duoque ibi vnum fiunt. Ipsum verò bonū per
D hæc se propagans, horumq; constitutioni ap- plicans semetipsum, superuolat eis, & duo cō- iungens in vnū, imminet ipsis, felicem sensum largiens contemplationemq; beatam. Præte- rea vsque adeo hæc attollit, vt neque amplius sint in locò, neq; in quouis alio, quacunque cō- ditione aliud esse possit in alio. neque enim est ipse Deus alicui. Locus autem intelligibilis est

A CAETERA quidem perspicua sunt. Dis- ctum verò de hoc etiam est non nihil: verum ta- men nunc rursus non nihil addendum, exordi- endo quidem inde, per argumentationes autē p- grediēdo. Est enim ipsius boni siue cognitio siue tactus aliquid proculdubio maximum: cu- ius disciplinam Plato maximā appellauit, non appellans quidem disciplinā ibi boni ipsius in- tuitū, sed notitiā quādā hūc intuitū præceden- tē. Docet itaq; nos hoc analogiæ, id est propor-

Pp 4

tionum convenientiæ quædam: item negationes: rursus eorum quæ fiunt ab ipso cognitio: denique ascensus quidam ritè gradibus procedentes. Peruenimus autem ad ipsum purgationibus, precibus, cultu animum exornante, ascensu ad intelligibilem mundum, ibidem perseverantia, dum videlicet illius mundi dapibus animus vescitur, quicunque spectatur simul spectaculumque euadit, tum ipse sui ipsius, tum etiam aliorum: factusque essentia & intellectus & animal vniuersum non vterius ipsum extrinsecus aspicit, sed id denique factus iam summo propinquat. Quod quidem summum illic est proculdubio proximum per totum prorsus intelligibilem mundum supernè coruscans: vbi certè dimissis omnibus disciplinis animus humilisque perductus & collocatus in pulchro, usque ad illud in quo est intelligit hactenus: eductus autem inde quasi vnda quadam intellectus eiusdem, altiusque ab ipso velut tumefcente & exundante sublatus nesciens quomodo subito perspicit. Sed ipse intuitus oculos lumine cōplēs nō efficit quidē, vt per illud interim aliud videatur: imò lūmē ipsum idē est penitus quod videtur. Non enim est in illo hoc quidem visibile, hoc autem eius lumen, neque intellectus & intellectum: sed viget ibi lex hæc in sequentibus generans, concedensque apud se permanere. Ipsa tamen solum lux existit generans intellectum, nec extinguitur generando: sed dum ipsa permanet, sequitur aliud ex eo quod ipsa conficit. Nisi enim sic illa confisteret, inde aliud non subsisteret.

Cum Plotinus semel intelligentiam definierit, actum reflexum essentiae viue dependentis à bono, conati eiusmodi querentis se simul atque causam, viuentisque tum partes secum suas, tum seipsam cause merito negat principium eiusmodi intelligentiæ adminiculis indigere. Cap. XXXVII.

Videtur quidem sicut se habet visus ad lumen, sic ad boni lucem intelligentia se habere, similiterque distinguuntur: verumtamen multo magis à bono differt intelligentia, quam visus à lumine: siquidem altitudine latitudineque maiore bonum transgressio videtur intelligentiam, quam lumen visum. Cum igitur boni ipsius intelligentiæ rationes adeo distinctæ sint, ideoque naturæ sint duæ, iure cum bonum primum dixeris, vt conserues ipsum simplex, subiecta efficiens, noli intelligentiæ adhibere, quæ quidē essentiam vitamque sequitur: bonum verò excedit, utranque. Esse enim atque vivere ratione & gratia boni duntaxat optatur. Neque tamen demens Deus est mente præstantior: neque quicquam latet eum, per quem omnia patent.

QUICVNQUE igitur disputationibus suis intelligentiam summo rerū principio tradiderunt, minorum quidem eorumque quæ ab eo proficiuntur cognitionem penitus abstulerunt. Quanquam & hoc nonnullis videtur absurdum, Deum alia nullo modo cognoscere. Verum illi quidem cum nihil eo præstantius inuenirent, cognitionem illi sui ipsius attribuerunt: perinde ac si illud ex ipso intelligentiæ munere venerabilius sit futurum, ipsumque intelligentiæ munus præstantius sit quam principium, dum hoc ipsum quod est duntaxat existit: quasi illud non dignitatem omnem præstet intelligentiæ, sed accipiat. Proinde querendum est, quo nam potius ipse Deus suam habeat dignitatem: intelligentia ne, an se ipso. Si per intelligentiam comparat dignitatem, certè se ipso aut nullo modo, aut certè minus est venerandum: sin autem se ipso suam possidet dignitatem, certè antè intelligentiam est perfectus, nec fit perfectus intelligendo. Ac si quis dixerit, quoniam Deus non potenti a est, sed actus, iccirco eum intelligere oportere, ita protinus distinguemus. Aut Deus essentia est semper intelligens, aut actus tantum intelligendi. Si essentia semper intelligens,

Α πὴ καὶ ἀφαιρέσεις, καὶ γνώσεις τῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ ἀναβασμοί πινες. πορεύσεις ἢ καθάρσεις πρὸς αὐτὸ * καὶ ἀρεταὶ καὶ κοσμήσεις, καὶ τῶ νοητῆς ἐπιβάσεις, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἰδρύσεις, καὶ τῶν ἐκτὸς ἐπιάσεις. ὅς τις ἡγήται ὁμῶς θεατῆς, πὴ καὶ θεάματα αὐτὸς αὐτῇ καὶ τῶν ἄλλων, καὶ ἡυόμενος ἕσσια, καὶ νῆς, καὶ ζῶον παντελές, μηκέτι ἐξωθεν αὐτὸ ἐλέποι. τῷ δ' ἐγεγόμενος, ἐγγύς ἐστι, καὶ τὸ ἐφεξῆς ἐκείνο καὶ πλησίον, αὐτὴ ἡ δὴ Β ἐπὶ παντὶ τῷ νοητῷ ἐπιστῆλον. ἐνθα δὴ εἰσάσας πῆς πᾶν μάθημα, καὶ μετρί τῆ παιδαγωγῆ θείας, καὶ ἐν καλῷ ἰδρυθῆς, ἐν ᾧ μὲν ἐστὶ μετρί τῆς νοῆς. ἐξενέχθης δὲ τῷ αὐτῷ τῆς νοῆς οἶον κύματι, καὶ ὑψὲς ὑπ' αὐτῆς οἶον οἰκίσαντος θεοῦ εἰσεῖδεν ἐξ αἰφνης. καὶ ἰδὼν ὅπως, ἀλλ' ἢ θεὰ πληροῦσι φωτὸς τὰ ὅμματα, καὶ αὐτῆς πεποίηκεν ἄλλο ὄραν ἀλλ' αὐτὸ τὸ φῶς τὸ ὀρεγμα ἦν. καὶ γὰρ ἦν ἐν ἐκείνῳ, τὸ μὲν ὁρώμενος. τὸ δ' ἐφ' ᾧ αὐτῆς, καὶ δ' ἐν νῆς, καὶ νοούμενον, ἀλλ' αὐτῇ ἡνωσά ταῦτα εἰς ὕψερν, καὶ ἀφῆσα εἶναι παρ' αὐτῶ. αὐτὸς ἢ αὐτῇ μόνον ἡνωσά νοῦν, καὶ σβέσαι αὐτῆς ἐν τῷ ἡνωσά. ἀλλὰ μένει σα μὲν αὐτῇ. ἡυόμενος δ' ἐκείνῃ, τῷ τῆς εἰναί. καὶ γὰρ μὴ τῶ τοῦ τῆς ἦν, καὶ αὐτῇ τῆς ἐκείνῳ.

Α Οἱ μὲν οὐ νόησιν αὐτῷ δοῦντες τῷ λόγῳ, τῶν μὲν ἐλαττόνων καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐδοσαν. καίτοι καὶ τῶ τοῦ ἀποπον, τὰ ἄλλα καὶ φασί πινες μὴ εἰδέναι. ἀλλ' οὐκ ἐκείνοι, ἀλλ' ὁ πρῶτον ἐχ' ὁρώμενος, πῶ νόησιν αὐτῷ αὐτῆς εἶναι ἐδοσαν. ὥσπερ τῇ νοήσει σεμνοτέρῃ καὶ αὐτῆς ἐσομένῃ, ἐξ νοῆν κρείττονος ἢ καὶ αὐτῆς ὅτι ἐστὶν ὄντος, ἀλλ' ὅτι αὐτῆς σεμνύνοντος πῶ νόησιν. ν. πίνε γὰρ τὸ τίμιον ἐξεί τῇ νοήσει, ἢ αὐτῷ. εἰ μὲν γὰρ τῇ νοήσει, αὐτῷ καὶ τίμιον, ἢ ἡτίον. εἰ δ' αὖ αὐτῷ, * πρὸς τῆς νοήσεως ἐστὶ τέλος. καὶ ἐπὶ τῇ νοή- * πρὸ τῆς νοήσεως σαι πλησμένος. εἰ δ' ὅτι ἐνεργεῖα ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι δυνάμεις, εἰ νοῆν. εἰ μὲν ἕσσια ἐστὶν αἱ νοήσεις,

καὶ τὰ τῶ ἐνεργεῖαν λέγουσι, δι' οὗ ὁμως λεγουσιν ἅ-
πλῳ ὅτι καὶ τῶ νόησιν. καὶ ἔχ' ἀπλουῶ λέ-
γουσιν, ἀλλὰ πῖ ἔπεραν προσέθεασιν αὐτῶ, ὥσ-
περ ὀφθαλμοῖς, τὸ ἔρῶν κατ' ἐνεργεῖαν, καὶ
ἀνὰ βλέπωσιν * εἰ δ' ἐνεργεῖα λέγουσιν, ὅτι ἐ-
νεργεῖα ἐστὶ καὶ νόησις. καὶ αὐτὸ ὅτι νόησις νοοῦ ὥσ-
περ ἔδ' ἐκίνησις, κοινοῖτο αὐτ. τί οὖν * εἰ καὶ αὐτῶ
λεγετε ὅτι καὶ ἐνεργεῖαν εἶναι ἐκείνα, ἀλλὰ
πολλὰ ταῦτα ὁμολογοῦμεν εἶναι, καὶ ταῦτα
ἔπερα. τὸ δὲ πρῶτον, ἀπλουῶ, καὶ τὸ ἐξ ἄλλ' ε,
δίδομεν νοῦν καὶ οἷον ζητῶν αὐτῶ τῶ ὅτι καὶ
καὶ αὐτὸ, καὶ τὸ ποιῆσαι αὐτὸ. καὶ ἐπιστραφέν
ἐν τῇ θεᾷ καὶ γνωρίσαν, νοῦν ἤδη δικαίως εἶ-
ναι. τὸ δὲ μῆτε γινώμενον μῆτε ἔχον πρὸ αὐ-
τῶ, ἀλλὰ ἀνὰ ὅ ἐστι, τίς αἰτία τῶ νοῦν ἐξεί. διό-
περ νοῦν φησιν ὁ πλάτων εἶναι ὁρῶν. νῦν
μὲν γὰρ μὴ νοῦν, ἀνόητος. ὡ γὰρ ἡ φύσις ἔχει τὸ
νοῦν, εἰ μὴ τῶ πρᾶτοι, ἀνόητον. ὡ δὲ μὴ δὲν ἔρ-
γον ἐστὶ, τί αὐτῶ τίς ἔργον προσάγων, κα-
ταξέρησιν αὐτῶ. κατηγορεῖ τῶ, ὅτι μὴ πρᾶ-
ται· οἷον εἰ ἀνίστατον αὐτόν π' εἰλεῖ. μὴ δὲν δὲ
ἔργον εἶναι αὐτῶ, ὅτι μὴ δὲν ἐπιβάλλει αὐτῶ
ποιεῖν. δεῖ καὶ γὰρ αὐτὸς, καὶ ἔδ' ἐν δει' ζητῶν παρ'
αὐτόν ὑπὲρ τὰ πάντα ὄντα. δεῖ καὶ γὰρ αὐτῶ
τοῖς ἄλλοις ὡν αὐτὸς ὁ ἐστίν.

pedir: sufficit enim ipse, neq; huic ultra se aliud est querendū, super omnia existenti. Sufficit enim tum sibi, tum alijs: dum ipse hoc ipsum quod est, existit.

Cum ipsa essentia. ratio & alia sit, & inferior quam ratio boni, non rectè prædicatur esse de bono. Et si bonū ob summam simplicitatem nihil de se quasi intrinsecus loquendo componit, non tamen sibi met obscurum est & incertum. Ipsum siquidem certitudinis est origo paterq; luminum. Gap. XXXVIII.

ΕΣΤΙ δὲ, ἡ δὲ τὸ ἐστίν, ἡ δὲν γὰρ ἡ δὲ τῶ-
ν δῆται ἐπὶ ἡ δὲ τὸ ἀγαθὸς ἐστὶ κατὰ τῶν,
ἀλλὰ καθ' ἡ τὸ ἐστὶ τὸδε ἐστίν, ἡ ὡς κατ' ἄλλῃ
ἄλλο, ἀλλ' ὡς σημαίνει ὁ ἐστὶ. λέγομεν δὲ τὸ ἀ-
γαθόν, περὶ αὐτῶν, λέγοντες * ἡ αὐτὸ. ἡ δὲ
κατηγοροῦντες ὅτι αὐτῶν ὑπάρχει, ἀλλ' ὅτι
αὐτὸ. εἶτα ἡ δὲ ἐστὶν ἀγαθὸν λέγειν ἀξιοῦντες.
* ἡ δὲ τὸ τὸ προστιθεῖν αὐτῶν. δηλοῦν δὲ ἡ
διωμένον, εἰς αὐτὸ πάντας ἀσιν ἀφέ-
λοι, ἡ μὴ ἄλλο. τὸ δ' ἄλλο ποιοῦμεν, ὡς μὴ δὲ
δαγίξῃ ἐστὶν ἐστὶ. ἡ τὸ λέγωμεν ἀγαθόν. ἀλλὰ πῶς
παραδίδεται φύσιν, ἡ ἡσαν αἰσθησι καὶ
γνώσει αὐτῆς. τί οὐκ γινώσεται; ἐγὼ εἰμι.
ἀλλ' ἡ ἐστὶ διὰ τί οὐκ ἡ ἐρεῖ τὸ ἀγαθὸν εἰ-
μί. ἡ πάλιν τὸ ἐστὶ κατηγορησὶ αὐτῶν. ἀλλὰ τὸ
ἀγαθὸν μόνον ἐρεῖ πῶς προσθεῖς, ἀγαθὸν μὲν γὰρ
νοήσεται αὐτῶν ἀνδρῶν τῶν ἐστίν, εἰ μὴ κατ' ἄλλῃ
κατηγοροῖ. ὁ δὲ αὐτὸ νοῶν ὅτι ἀγαθόν, πάντως
νοήσεται τὸ ἐγὼ εἰμι τὸ ἀγαθόν. εἰ δὲ μὴ, ἀγα-
θὸν μὲν νοήσεται. ἡ πάρεται δὲ αὐτῶν, τὸ ὅτι
αὐτὸς ἐστὶ τῶν νοῶν. δὲ οὐκ τὴν νόσιν εἶναι,
adiungere iudicabitur: Bonum sanè cognosce-
latur, nisi fortè bonum de alio prædicet. Qui vo-
sum intelliget, scilicet ego sum bonum: alioqui
quetur, ut scilicet seipsum hoc esse intelligat.

A & propterea actum nominant, duo simul affe-
runt, essentiã scilicet, atq; intelligentiam: neq;
simplex ita ponunt, sed aliud quiddam illi adhi-
bent, sicut oculis adiungere solent visionẽ se-
cundum actum, etiam si semper aspiciant. Sin
autẽ in actu Deum esse dicant, propterea quod
actus & intelligentia sit, sequitur, vt cũ sit intel-
ligentia non intelligat, quemadmodum neque
motus ipse mouetur. Sed hic aliquis ita nobis
B obijciat: Nonne & vos diuina essentiã & actu
esse dicitis? Nos profecto talia quædã esse mul-
ta & diuersa fateamur: primum verò penitus ef-
se simplex, eiq; quod pendet ex alio intelligenti-
am assignamus, per quã quasi sui ipsius quæ-
rat essentiã ac seipsum, & effectorem. Idq; in-
tuendo conuersum, & ita discernens, nimirum
esse iam dicimus intellectum. Quod autẽ neq;
factũ est, neq; supra se aliud habet, sed semper
id ipsum quod est existit, quã intelligendi occa-

Cum igitur non habeamus, non videmus. Quamobrem Plato summum Deum intellectui rectè præfecit. Intellectus itaque, nisi intelligat, deus merito iudicatur. In quo enim natura intelligentiâ postulat, nisi intelligat, amens iure censetur. Cui verò opus est nullum, quòdnam opus aliquis huic assignans, deinde ab operis huius absentiam, iure obijcere possit ab opere & officio id vacare? perinde ac si quis Deum medendi munus dicat expertem. Opus autem Deo assignamus nullum, quoniam facere Deo non est querendū, super omnia existenti. Sufficit enim, existit.

• is d' inap-
vicio

శ్రీశ్రీ శ్రీ సేవకం

අමර සිංහ

* οὐδὲ τὸ τὸ
προσίδινα
αὐτοῦ

esse vt bonũ, sum, intelligat. Atqui si ipsa intelli-
gentia bonum ipsum est, certè non ipsius, sed
boni intelligentia erit, nec ipse quidem, imò in-
telligentia erit ipsum bonum. Sin autem intel-
ligentia boni diuersa est à bono, sequitur, vt bo-
num ante ipsius intelligentiam iam existat.
Quòd si ante intelligentiam bonum ipsum est
suaprenatura sufficiens, & certè sufficiens,
subimetad bonũ, nullo modo sui intelligentia
indigebit: quapropter qua ratione bonũ, seip-
sum nequaquam intelligit.

*In primo rerum principio nec est intelligentia sui, nec aliorum: si modo intelligentia est cognitio quædam, eius-
modi habens conditiones.* Cap. XXXIX.

Primam quidē, vt vnā cū stabilitate habeat nonnihil simile motioni. Secundā, vt vnā cū idēitate admittat & differentiā. Tertiā, vt simul cōponendo discernat. Quartā, vt natura cuius actus intelligētia est, sit in se difformis, dū est intellectus, intelligibile, intellectio. Quintā, vt sit etiā omniformis, si modō per hanc intelligentia sit omnia perceptura. Perceptionem eiusmodi varietate plenam Plotinus in Deo negat, simplicem certitudinem & claritatē lucemq; non negat: similiter actionem providentiamq; à bonitate differentem, forasque declinantem negat: sed in terea omnia illinc effici vult, prouideq; disponi.

SIDEUS non intelligit seipsum quia ratione bonum, queri potest, quia potissimum ratione. Ac respondere quis potest, nihil aliud adesse deo: sed simplicem quendam intuitum ipsi existere ad seipsum. Verumtamen cum non sit ibi velut aliquod intervallum, nec differentia ad seipsum prorsus vlla, merito hoc ipsum quod dicitur intendi in se, vel intueri seipsum, nihil aliud nisi ipsummet existit. Quamobrem vbi intellectus est & essentia, recte diuersitas accidit. Oportet enim intellectum siquando intellectuus sit, diuersitate identitatisque semper admittere. Neque enim seipsum ab intelligibili discernet aliquando habitudine quadam diuersae rationis ad ipsum, neque reliqua intelligit omnia si nulla diuersitas insit. adhuc ut sint ibi omnia conferens: quinetiam absque ratione diuersitatis, neque duo quidem ibi saltem erunt. Præterea si intelligit, non seipsum intelligit tantum si omnino intelligit: quid enim obstat quo minus poterit cætera quam seipsum? Omnino autem qui se intelligit, euadit inde non simplex: siquidem necessarium est ipsam sui ipsius intelligentiam alicuius differentis existere, siquid omnino se intelligere valeat. Diximus autem hoc ipsum non esse intelligentiam, nisi se contueatur ut alium. Intelligens verò seipsum fit necessario multiplex, intelligibilis, intelligens, motus, & quæcunque accommodata sunt menti. Præterea quod & alibi diximus, est in præsentia cogitandum, intelligentiam quolibet, si modo futura sit intellectio, esse quiddam varium oportere, vbi verò simplex eademque omnino velut motio quædam est vniformis, si perinde se habeat velut tactus, intellectuale nullam habet conditionem. Quid ergo? Neque alia, neque se cognoscer? Atque ita dignitatem suam integrare retinebit? Alia profecto posteriora sunt ipso, estque ipse hoc ipsum quod est ante illa. Eorundemque intellectio aduentitia est, neque semper eadem, neque manentium, ac etiam si intelligat permanentia, nihilo posteriora quidem illo vna cum intellectione habet speculationes quasdam vacuas dumtaxat exiatur, quod Deus ipse est à quo sunt omnia. Deus intelligit, nisi se intellexerit, sed ita pu-

A ὅτι ἀγαθὸν εἰμι * καὶ εἰ μὲν νόησις αὐτὴ τὸ ἀ- * εἶ
γαθόν, ἐκ αὐτῆς ἔσται νόησις, ἀλλ' ἀγαθῷ, αὐτὸς
τε ἐκ ἔσται τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἡ νόησις, εἰ δὲ ἐπέ-
τῃ ἀγαθῷ, ἡ νόησις τῷ ἀγαθῷ, ἔστιν ἡ δὴ τὸ ἀγα-
θὸν παρὰ τῆς * νοήσεως αὐτῆς. εἰ δὲ ἐστὶ παρὰ τῆς * καὶ αὐτῆς
νοήσεως τὸ ἀγαθὸν αὐτάρκες, αὐτάρκες ὃν αὐτῷ
εἰς ἀγαθόν. ἐδὲν αὐτῷ δέοιτο τῆς νοήσεως τῆς πε-
ρὶ αὐτῆς.

A Ω' ΣΤΕ^η ἄρα θὸν ἔνοῦ ἐαυτὸ, ἀλλὰ ἡ τί, ἡ
 ἔδὲν ἄλλο πάρεστιν αὐτῷ, ἀλλὰ ἀπλήτης ἐπι-
 βολὴ αὐτῷ πρὸς αἰ τὴν ἔσσι. ἀλλ' ἔκ ὄντος οἷο
 διασήματός πνος. ἔδ' εἰ διαφορὰς πρὸς αὐτὸ
 τὸ ἐπιβαλὴν ἐαυτῷ, τί αἰ εἴη ἡ αὐτὴ. διὸ καὶ ὀρ-
 θῶς ἐπρότητα λαμβάνει, ὅπως καὶ ἔσσι. δ' εἰ
 ἦδ' ὅτι τὴν ἔσσι αἰ ἐπρότητα καὶ ταύτην λαμβά-
 νει, εἰ περ νοήσει. ἐάν τιν' περ ἔδ' διακρινεῖ αὐ-
 τὸ τῆ νοητῆ, τῇ πρὸς αὐτὴν ἐπὶ ἄλλας ἔσσι. τά τε
 πάντα ἔδ' θεωρεῖται, μηδεμίνας ἐπρότητος γινω-
 μένης, εἰς τὸ πάντα εἶναι. ἔδ' εἰ ἂν ἔδ' εἰς δύο.
 ἔπειτα εἰ νοήσει, ἔδ' ἡ πρὸς αὐτὴν μόνον νοήσει,
 εἰ περ ὅλως νοήσει. διατὶ ἦδ' ἔχ' ἅπαντα, ἡ
 ἀδωατήσιν. ὅλως δ' ἔχ' ἅπλως γίνεται νο-
 ῶν ἐαυτὸν. ἀλλὰ δ' εἰ τὴν νοήσει τὴν περ αὐ-
 τῇ ἐπὶ ἄλλας εἶναι. εἰτι ὅλως* δι' αὐτὰς νοεῖν αὐτὸ

Σ ἐλεγχόμεν δ' ἐ, ὅτι ἐ νόησεις τῆτο. * ἐ δ' ἐ ἄλλο
ἐ ἐλεοιδ' αἶν. νηήσας δ' ἐ αὐτὸς, πολὺς γίνεται, ἰδ' ἂν

νοητός, γινώσκων, κινούμενος. καὶ ὅσα ἄλλα προσήκει
νῷ. πρὸς δὲ τούτοις, κατέκειτο ὁρᾶν προσήκει, ὅ-
περ εἰρηται ἤδη ἐν ἄλλοις. ὡς ἐκάστη νόησις εἴ-
περ νόησις ἔσται, ποικίλον τί δὲ εἶναι. τὸ δὲ αὖ-
πλοῦν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶν οἷον κίνημα, εἰ τοιοῦτον
εἴη οἷον ἐπαφῇ. ὃ δ' ἐνοερόν ἔχει. τί οὖν; ἔτε πα-
D ἄλλα ἔπ' αὐτὸν εἰδήσει, ἀλλὰ σεμνὸν ἐσήξε-
ται; πᾶν οὐκ ἄλλα, ὕστερα αὐτῷ, καὶ ἦν πρὸ
αὐτῶν ὅ ἦν. καὶ ἐπὶ κτήτος αὐτῶν ἡ νόησις. καὶ
ἔχ' ἢ αὐτῇ αἰεὶ. καὶ ἔχ' ἐσηκότες, καὶ τὰ ἐ-
ξῶτα δὲ νοῦ, πολλὺς ἐστίν. ἔ γ' ὅ δὲ τὰ μὲν ὕστε-
ρα μετὰ τῆς νοήσεως καὶ πῶς ἔστιαν ἔξει, αἱ
ἢ τῶν νόησις, θεωρίαί κεναὶ μόνον ἐσονται.
ἢ ἢ πρόνοια δοκῇ ἐν τῷ αὐτὸν εἶναι, παρ' ἧ πα-
κάτα. τοῦ ἢ πρὸς αὐτὸν, πῶς, εἰ μὴ αὐτὸν, ἀλλὰ
σεμνὸν ἐσήξεται; ἔλεγε μὲν οὐκ ὁ πλάτων

minus euadit multiplex. Neq; enim dicendum est
bere insuper & essentiam, illius autem intelligen
tere . Proinde providentiæ ratio satis ex eo fer
Quod autem refertur ad ipsum, quonam modo
um in sua maiestate perstiterit ? Plato igitur

περὶ τῆς ἐσίας λέγων, ὅτι νοήσαι, ἀλλ' ὁ σεμ-
νὸν ἐσηΐζεται. ὡς τῆς ἐσίας μὲν νοήσεως. τὰ δὲ μὴ
νοοῦντος σεμνὸν ἐσηΐζομεν, τὸ μὲν ἐσηΐζοιτο τῷ
μὴ ἀλλ' ὡς αὐτὸ δὲ δυνάσται ἐρμηνεύσαι, ὡς ἀνό-
περον ὅτι ὄντως σεμνὸν νομίζον εἶναι τὸ ὑπὲρ
βεβηκός τὸ νοεῖν.

actionem omnem & alicuius existere & versari circa aliquid aliud arbitratur: mox intelligentiam esse vult a-
ctionem: deinde essentiam existimat actionis & intelligentie fundamentum. Merito igitur actionem, intelligentiam, essentiam principio negat: quod quidem neque subest actui, neque circa aliud villo modo versatur. Si postea se-
mel ipsa bonitate, mox intelligentiam huic attribuit: aut nihilo differre putas, aut aliquo. Si nihilo, frustra intelli-
gentiam ibi nominas, si aliquo cum summo bono miscet, minus bonum. Sit ergo bonitas ipsa non intelligentia quiddam
proprie, sed intelligentie causa lux, certitudo, veritas in se consistens: in quam velut summum optabilissimumque de-
finit totus intelligentie nixus. Est denique bonitatis tanta potestas, ut intelligentia, quæ imago prima eius existit,
sit substantia prima.

Caput XXX.

ΚΑΙ ὅτι μὲν μὴ δὲ νόησιν περὶ αὐτὸν εἶ-
ναι: αἱ δὲ εἰς αὐτὸν προσεφάμενοι ἵστανται δὲ
γεμῶν πραγμάτων ἀπὸ τοῦ εἰρημενοῦς
κομίζεσθαι, ἐπὶ οὖν τῷ λόγῳ σημῆναι. δὲ δὲ
τὴν πειθῶν, μεμιγμένον ἔχειν τὴν ἀνάγκην.
δὲ τοῖνυν γινώσκων, ἐπισήσαστα ὡς νόησις
πᾶσα, ἐκ τινός ἐστι καὶ πινός, καὶ μὲν σωῆσα ἴσως
ἐξ ἧς ἐστίν, ὑποκείμενον μὲν ἔχει, ἴσως ἐστὶ νόησις.
οἷον δὲ ἐπικείμενον αὐτῇ γίνεται * ἐνεργεία
αὐτῆς ἴσως, καὶ πληρῆσα, τὸ δυνάμει ἐκείνῳ,
ἔδεν αὐτῇ ἡνῶστα, ἐκείνῳ γὰρ ἐστὶν ὅτι ἐστὶν μό-
νον, οἷον τελείωσις, ἡ δὲ ἴσως νόησις μετὰ ἐσίας
καὶ ὑποσέπειται τὴν ἐσίαν, ὅτι αὐτὴ δυνάμει ἐν-
εκείνῳ εἶναι, ἀφ' ἧς ἐγένετο. ὅτι αὐτὴ ἐγέννησεν ἐν
ἐκείνῳ ἴσως. ἀλλ' ἴσως δυνάμει τῆς ἡνῶσας, ἐφ'
ἐαυτῆς ἐγέννησα. ἡ ἐνεργεία αὐτῆς ἐστὶν ἐσία, * ὅτι
αὐτὴ ἐστὶν ἐν τῇ ἐσίᾳ, καὶ ἐστὶν ἐχ' ἑπερον ἢ νόησις καὶ
ἡ ἐσία αὐτῇ καὶ αὐτῇ ἐαυτὴν νοῆν ἢ φύσις. ἐχ' ἑ-
περον, ἀλλ' ἢ λόγῳ, τῷ νοούμενον καὶ τὸ νοοῦν,
πληθὺς ὄν, ὡς δὲ δεικνύται πολλαχῇ. ὅτι ἐστὶν αὐ-
τῇ πρώτη ἐνεργεία, ὑποσέπειται ἡνῶστας εἰς ἐ-
σίαν, ἐν δ' αὖτε ὄν ἄλλου, ὅπως ἐστὶ μέγαλον
πινός, ὥστε ἐξείετο ἐσία εἰδ' ἢ ἐκείνῳ καὶ μὴ ἀ-
π' ἐκείνῳ, ὅτι αὐτὸ ἄλλοι, ἢ ἐκείνῳ ἢ, καὶ ἐκείνῳ
ἐφ' ἐαυτῆς ὑποσέπειται ἢ, πρώτη δὲ ἴσως αὐτῇ
ἐνεργεία ἐπὶ πρώτη νόησις, ὅτι αὐτὴ ἔχει, ὅτι ἐνεργείαν
πρὸ αὐτῆς ὅτι νόησιν. μεταβαίνων
τοῖνυν πρὸς τὸ αὐτῆς τῆς ἐσίας καὶ νόησεως, ὅτι
ἐπὶ τὴν ἐσίαν ἵσταται, ὅτι ἐπὶ νόησιν ἀλλ' ἐπέκει-
να ἵσταται ἐσίας καὶ νόησεως, ἐπὶ τὴν θαυμάσιον, ὅτι μὴ
ἴσως ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἐσίαν μὴ νόησιν, ἀλλ' ἐστὶν ἐρη-
μον αὐτὸ ἐφ' ἐαυτῆς, τῶν ἐξ αὐτῆς ὅτι ἐν δ' ἐοίμε-
νον. ὅτι ἐνεργείας πρότερον, ἐγέννησεν ἐνεργείαν
αὐτῇ δὲ ὅτι αὐτὴ νενοήκει, πρὶν ἡνῶστας νόησιν. ὅπως
ὅτι ἡ νόησις, εἰ μὲν ἀγαθὸν, χαίρον αὐτῆς. ὡς πρὸς
τῆς ἀγαθῆς αὐτῇ ἀπὸ λέγου δὲ ὅτι τῆς ἀγαθῆς, ἐχ' ὅ-
τι μὴ ἐστὶ τὸ ἀγαθόν. τῆς τοῦ ὅτι ἐστὶν, ἀλλ' ὅτι ἐν
αὐτῇ τῷ ἀγαθῷ, ὅτι αὐτὴ νόησις, ἢ ἐν ἐστὶν ὁ-
μῶς τὰ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἐλαττον αὐτῇ ἡ νόησις αὐτῆς.

aliquid est bono deterius. quapropter non est ipse bonus. Dico autem non ipsius boni, non quia bonum
intelligi nequeat, hoc enim in presentia concedatur, sed quoniam in ipso bono nulla est intelle-
ctio: alioquin vnum erit simul bonum ipsum, quodue minus est bono, id est ipse intelligentia.

A de essentia loquens ait, intelliget quidem essen-
tia, sed non propterea existet ipsum maxime ve-
nerandum. Quasi essentia quidem intelligat, id
verò quod non intelligit, consistere in primis
valeat venerandum. Quibus in verbis Plato ait
existere, siue consistere: quoniam exprimere ac-
liter non ualebat. Augustius autem vereque au-
gustū, & venerandum existimavit; quod intelligentiam supereminet.

A INTELLIGENTIAM circa primum
esse non oportere cognoscere quidē poterūt,
qui tale quiddam attigerint. Præstat autē per-
suasiones quasdam superioribus adhibere, si
qua conditione, quod volumus, verbis signifi-
care possimus. Oportet sanē necessitatem cum
probabili persuasione miscere. Animaduerten-
dum est in primis omnem intelligentiam tum
ex aliquo, tum alicuius existere. Et profectō quæ
cum illo ex quo est coheret, subiectum quidē
habet illud, cuius est intellectio, atque ipsa est ve-
lut inherens aliquid, & actus illius, eiusdemque
potentiā implens, nihil interea generans. Illius
namque est, cuius est duntaxat tanquam eius per-
fectio quædam. Intelligentia verò quæ cum es-
sentia est, & per quam consistit essentie subtilite-
tia, non potest in eo esse, à quo facta est: alioquin
si esset in eo, nihil utique genuisset. Verum cum
sit quædam generandi potestas, genuit in seipsa,
actioque eius est essentia, coexistitque in essen-
tia. Neque illic diuersum est intelligentia atque
hæc ipsa essentia: sed hæc ipsa natura seipsam
intelligit, non tanquam diuersum aliquid, nisi
ratione tantum ibi sit, quod intelligitur & quod
intelligit, quamuis multitudo quædam sit, ut
sæpe iam est demonstratum. Iam verò hæc ipsa
est actio prima substantiam generans in essen-
tiam. Cumque alterius sit imago, tam excelsi ima-
go est, ut sit & essentia. Sin autem illius quidem
foret, neque tamen ab illo nihil in se aliud esset,
quæ quod foret illius, neque in seipsa substantia
foret: Cum igitur actio hæc prima sit & intelli-
gentia prima, nimirum nullam super se vel a-
ctionem vel intelligentiam habet. Quisquis er-
go hanc essentiam intellectio nemque transcen-
derit, neque ad essentiam neque ad intelligentiam ul-
tra perueniet, sed super essentiam intelligentiamque
ascendet ad aliquid admirandum: quod nec essen-
tia, nec intellectio nem in se ullam prorsus ad-
mittit: sed solū purumque in seipso consistit, nul-
lo eorum, quæ ab ipso sunt, indigens. Non enim
prius agens genuit actionem: alioquin iam a-
ctus existeret, antequam actus exoriretur. Neque
intelligens intelligentiam genuit: alioquin prius
quidē intellexisset, quæ intellectio nasceretur.
Omnino verò intelligentia siquidem boni est,

E lo eorum, quæ ab ipso sunt, indigens. Non enim
prius agens genuit actionem: alioquin iam a-
ctus existeret, antequam actus exoriretur. Neque
intelligens intelligentiam genuit: alioquin prius
quidē intellexisset, quæ intellectio nasceretur.

Omnino verò intelligentia siquidem boni est,

Si autē aliquid deterius sit, simul intelligētiā essentiaque existit. At si bonū ipsum præstātū est intelligētiā, simul atque intelligibile deterius erit, nec intellectio erit in bono: sed cum hæc sit deterius aliquid, & propterea maiestātē boni reueretur, nimirum habitat seorsum à bono, dimittens illud sicut ab alijs, sic & ab ipsa liberū permanere. Cum verò ab intellectu sit purum, sincerè admodum hoc ipsum quod est, existit, nulla intellectiōis præsentia impeditū quo minus vnum sit penitus & sincerum. Si quis autem & hoc intelligens simul intellectuque confingat, & essentiam intelligentiamque simul cum essentia conspirantem, atque illud seipsum intelligens effingere molitur, certè alio quodam & hoc quidem superiore prorsus egebit. Siquidem actus intelligentiaque, vel alterius subiecti perfectio quædam est, vel si sit (ut ita dixerim) consubstantia quædam, adhuc ante seipsam quoque aliam habet naturā, cuius virtute huic iure convenit intelligere. Iam verò iccirco quod intelligat habet, quoniā aliud est super ipsam: quinetiā quādo seipsam intelligit, tunc velut agnoscit quæ prius ex quodam alterius intuitu reportavit. Illud autē quo nihil superius est, cui nihil inest ex alio, quidnam intelligit? quōue modo seipsum? nēpe si ad se convertatur intelligendo, quidnam quærit? quidūe desiderat? Nunquid quanta sui potentia sit metiri contendit? quasi videlicet illa extra ipsum sit quatenus intelligit ipsam. Dico autem, si quidem alia quidem sit eius potentia quam perdiscit, alia verò quam discit. Sin autem omnino sit vna, quidnam perquiri?

Visus factus est, & nititur ad capiendum lumen: lumini igitur non est opus visu: ita nec ipsi bono opus est intellectu, eius actusque, qui ad id duntaxat natura contendit, ut accipiat boni lumen.

Caput XXXI.

Si ipsum bonum dixeris intelligere, aut intelligendo nihil proficit: intelligit ergo frustra, aut proficit, nec igitur erat prius ipsum bonum. Si sui ipsius intelligentia ad hoc ipsum confert, ut intime partes enumerentur, totumque sibi concilietur, non est opus intelligentia simplicissimo. Vbi summum in cognitionis ordine posuisti primum, sicut intellectum, non adiungis rationem, imaginationem, sensum, oculum, ne & adiungas temere, & inficias quod est optimum. Similiter ubi concesseris immensam sufficientissimam boni lucem, quæ est intelligentiæ finis intelligentiam huic adhibere non debes.

VIDETUR autem intelligendi donum, naturis quidem diuinis quamvis non primis, adminiculi gratia fuisse tributum, ac velut oculus illis natura sua quasi cæcis adhibitus. Oculi autem ipse si lumen ipsum foret, nequaquā indigeret ens velut lumen aspicere: qui autem indiget, tanquam ex se tenebrosus, per oculū quærit lumen. Si ergo intelligentiæ nixus quærit lumen, lumen autē non expetit lumen, certè natura prima cum non desideret lumen, nec etiam appetit intelligere. Huic ergo intelligentiam non debes adiungere: nihil enim inde proficies. Ac si vel animus vel intellectus contemdat adiungere, iccirco quia ipse adminiculo ad intelligentiam indiget, adducitur ut intelligat, igitur neque seipsum sentit (non enim hoc indiget) neque duo quædam est, imò verò si ibi sit intellectio, plura quàm duo erit. non enim ipse est intellectio. Oportet insuper adesse tertium, ipsum videlicet quod intelligitur. Si autem idem prorsus intellectus, intelligentia intelligibile sit, certè vnum prorsus effecta seipsis penitus confundentur: ac si discernantur, ut aliud ibi aliudque sit, rursus primum ipsum esse non poterit. Oportet igitur in optima natura considerata cæterea omnia prorsus omittere,

quippe

A εἰ δὲ χεῖρον ἔσται, ὁμῶς ἡ νόησις ἔσται καὶ ἕστια. εἰ δὲ κρείττον ἡ νόησις, τὸ νοητὸν χεῖρον ἔσται, & δὲ ἐν τῷ ἀγαθῷ ἡ νόησις, ἀλλὰ χεῖρον ἔσται, καὶ διὰ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀξιώσεως, ἐτέρωθεν αὐτῇ αὐτῆς καθαρὸν ἐκείνο, ὥς περ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς ἀφ᾽ ἑαυτῆς καθαρὸν δὲ & νοήσεως, εἰλικρινές ἐστιν ὅ ἐστιν. & παρὰ ποδὶ ζομενον τῇ νοήσει παρ᾽ ὅσον, ὡς μὴ εἰλικρινές ἐστιν καὶ εἶναι. εἰ δὲ τις καὶ B τῆς ἀμα νοοῦ καὶ νοούμενον ποιεῖ καὶ ἕστια ἐν νόησει σωῶσαν τῇ ἕστια, ἔστω αὐτὸ νοοῦ ἢ ἐλπι ποιεῖν, ἀλλὰ δεήσει καὶ τῆς, πρὸ αὐτῆς. ἐπεὶ περ ἡ ἐνέργεια καὶ ἡ νόησις, ἡ ἄλλη ὑποκειμένου πλείωσις, ἡ συνυπόστασις ἔσται πρὸ αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἄλλω ἔχει φύσιν, ἡ καὶ τὸ νοεῖν ἐικότως, ἔγδ' ἔχει ὁ νοήσας, ὅτι ἄλλο πρὸ αὐτῆς. ἔσται αὐτῇ αὐτῇ, ὅσον καταμανθάνει αὐτῇ C ἔχον ἐκ τῆς ἄλλης γέας ἐν αὐτῇ. ὡς δὲ μητέτι ἄλλο πρὸ αὐτῆς, μητέτι σωῶσιν αὐτῇ ἐξ ἄλλης, τί καὶ νοήσας ἢ πῶς ἑαυτὸν; τί γὰρ ἐζητεῖ; ἢ τί ἐπόθει; ἢ τί δυνάμιν αὐτῆς ὅση. ὡς ἐκτὸς ἕσσης * αὐτῶν, καθὼς ἐνόησεν λέγων δὲ, εἰ ἄλλη μὲν, ἢ αὐτῶν δυνάμεις αὐτῆς ἦν, ἐμάνθανεν, ἀλλὰ δὲ ἡ ἐμάνθανεν. εἰ δὲ μία, τί ζητεῖ; * αὐτῶν

* οὐ γὰρ αὖ
προσθεῖς

ἔδ' ἐ μίας ἐπικυρίας δεομένης. * ὁ γὰρ αὖ προ-
A
δοῖς, ἡ λάτρωσας τῇ προδοτικῇ, τὴν ἔδ' ἐνός δεο-
μένω. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ νόσις καλὸν, ὅτι ψυ-
χῇ δέεται νοῦν ἔχειν, καὶ νῶ, ὅτι τὸ εἶναι αὐτῇ αὐ-
τὴν καὶ ἡ νόσις πεποιήμεν αὐτὴν. συνεῖναι οὐδ'
δεῖ ἡ νόσις ἵσταν, καὶ συνεσιν αὐτῇ λαμβάνειν
αὐτῇ, ὅτι τῷ τῷ, ὅτι τῷ τῷ ἐν ἐν ἡν μόνον,
ἡρκεσεν αὐτῇ, καὶ ἔκ αὐτῇ ἐδεῖται λαβάν. ἐ-
πεὶ καὶ τὸ γνῶσι, σαυτὸν, λέγεται τῷ τῷ, εἰ δὲ
τὸ πλῆθος αὐτὸν, ἔργον ἔχον διαριθμεῖν ἐ-
αυτῆς, καὶ μαθῆν ὅσα καὶ ποῖα ὄντες, καὶ παύ-
τα ἴσασιν, ἡ ἔδ' ἐν, ἔδ' ὅτι ἀρχαί, ἔδ' ἐκατε-
αὐτοῖς, εἰ δὲ πῶς ἐστὶν αὐτῇ, μεζώνως ἐστὶν, ἡ κατὰ
γνῶσιν, καὶ νόσιν καὶ συναίσθησιν αὐτῇ, ἐπεὶ
ἔδ' ἐαυτῇ ἔδ' ἐν ἐστὶν, ἔδ' ἐν γὰρ εἰσάγει εἰς αἶσιν,
ἀλλὰ δὲ καὶ αὐτὸ. καὶ πίνω ἔδ' ἀγαθὸν αὐτῇ,
ἀλλὰ πῶς ἄλλοις. ταῦτα γὰρ καὶ δέεται αὐτῇ.
αὐτὸ δὲ ἔκ αὐτῇ δεοῖτο αὐτῇ. γελοῖον γὰρ, ἔγω-
γὰρ αὐτῇ ἐνδεὲς ἡν αὐτῇ, ἔδ' ἐν βλέπει δὲ ἐαυ-
τὸ. δὲ γὰρ πῶς ἐστὶν καὶ γίνεσθαι αὐτῇ ἔκ τῇ βλέ-
πειν. τῶν γὰρ ἀπάντων παρακεχώρηκε πῶς
μετ' αὐτῇ. ἐκινδυνεύει μὴ δὲ τῶν προσόντων
πῶς ἄλλοις. ἐκείνῳ παρῆναι, ὥσπερ ἔδ' ἐν εἰσά-
καὶ πίνω ἔδ' ἐν τῷ, ἔπερ ἐνταῦθα ἡ εἰσά, ἐ-
μὲν ἀμφω ἡ νόσις ἡ πρώτη καὶ κυρίως, ἐν τῷ
εἶναι, διὸ ἔτε λόγος, ἔτε αἰσθησις, ἔτε ἐπιστή-
μη, ὅτι μὴ δὲ ἐστὶ κατηγορεῖν αὐτῇ ὡς παρὸν.
Neque igitur intellectio: siquidem cum intelligentia concurrat essentia, simulque sunt ambo prima
precipuaque intelligentia, & ipsum esse conspirans. His ergo de causis inquit Plato, neque sermo
nem, neque sensum, neque scientiam haberi posse de primo: quoniam videlicet nihil de illo tan-
quam accedens prædicari possit.

Tria sunt precipua rerum principia, bonum, prima mens, anima mundi. Sicut in anima mundi affectionesque
hec ipsa mundi membra illinc genita collocari non debent: ita nec mobiles animæ discursiones, affectionesque pendentes
ab intellectu, sunt in intellectu ponende, ita denique nec intelligentiæ speciesque rerum intellectui propriæ pendentes
ex bono attribuendæ sunt bono. Caput XXXVII.

A Λ' ὅταν ἀπορῆς ἐν τῷ τρίτῳ καὶ ζητῆς
ὅπως δὲ ταῦτα θεῶν λογισμῶ ἐπ' αὐτὰ
σελλόμενος, ἀπόθῃ ταῦτα, ἀνομίζεις σεμνὰ
εἶναι ἐν τοῖς δόξασιν, ἐμὴ πὲρ δόξα πρὸς
τίθει τῷ πρώτῳ, μὴ πὲρ τῷ τρίτῳ τοῖς δόξασιν.
ἀλλὰ τὰ δόξα περὶ τὸ πρῶτον τίθει, καὶ τὰ
τρίτα περὶ τὸ δόξα. ἔγω γὰρ αὐτὰ ἐκα-
τεῖ ἀόσεις ὡς ἔχει, καὶ τὰ ὑστερα ἐξαρτήσεις ἐκεί-
νων, ὡς ἐκείνα περὶ τὸν ὄντα, ἐφ' αὐτῶν ὄντα,
διὸ καὶ ὁρθῶς καὶ ταύτη λέγεται περὶ τὸν πάν-
των βασιλεῖα, πάντα ἐστὶ. καὶ ἐκείνῳ ἐνεκα
πάντα, τὰ πάντα ὄντα, λέγοντος αὐτῇ ἐν τῷ
ἐκείνῳ ἐνεκα, ἐπεὶ δὲ καὶ τῷ εἶναι αἰσιν αὐτοῖς, καὶ
οἷον ὁρεγεται ἐκείνῳ ἐτέρῳ ὄντος τῶν πάντων,
ἐν δὲ ἐχόντος ὁ ἐκείνους παρέστιν, ἡ ἔκ αὐτῇ
ἐστὶ τὰ πάντα, ἐστὶ ἐκείνῳ τῶν ἄλλων τῶν
μετ' αὐτὸν παρῆν. εἰ οὐκ ἐν τῷ τῶν πάντων,
ἐν τῷ ἐκείνῳ, αἰτίον ἢ λέγων πάντων καλῶν
computatur, merito illi nec intellectus inest. Præterea ubi causam appellat, Deum pulchrorum

quippe cum nullo indigeat adiumento: quicquid enim adiunxeris naturam nullius egenam addendo diminues. Nobis quidem intelligentia pulchrum aliquid est, quoniam anima indiget intellectu: pulchrum etiam intellectui, quoniam esse huic est idem, ipsa quoque intelligentia fecit ipsum. Huic igitur expedit cum intelligentia copulari, sui quoque ipsius semper effici consciū, animaduertendo videlicet hoc ibi esse, quod duo illic vnū sint: sin autem vnū duntaxat existeret, sibi certe sufficeret, neque sibi quicquam foret accipiendum. Iam verò præceptum illud: Cognosce te ipsum, illos tantum admonet, qui propter multitudinem sibi insitam ad hoc adducuntur, ut seipsum enumerent, discantque quot & qualia ipsi in se habentes nondum omnia cognouerunt, vel nullum potius: neque quid teneat principatum, neque secundum quid potissimum ipsi existere iudicandi sint. Siquid autem sit hoc ipsum singulariter vnū, excellentius est, quam si cognouerit & intellexerit seipsum: quoniam neque sibi met ipsum aliquid est. Nihil enim in se introducit, sed proculdubio sufficit ipsum. Quamobrem neque sibi met bonū est, sed cæteris. Reliqua enim eo semper indiget, illud autem seipso non indiget. ridiculū namque id foret: sic enim foret sui ipsi egenū. Neque igitur se ipsum inspicit: oportet enim aliquid esse fieri quoque illi ob actū ipsum respiciendi. Hæc utique omnia sequentibus facile concessisse videtur, apparet quoque nihil eorum quæ cæteris adsunt, illi usquam adesse: quemadmodum neque illi adesse essentia.

TV verò quando circa hæc ambigis, quærisque, ubi hæc potissimum sint ponenda ratio nis discursu ad hæc denique tractus, hæc ipsa quæ in sequentibus existimas honoranda, rejice protinus in sequentia, neque secunda primo adhibeas, neque tertia secundis adiungas: sed secunda quidem pone circa primum, tertia vero circa secundum: sic enim singula sicut in se sunt se habere permittes, & sequentia suspenses ex illis, utpote circa illa se vndique diffundentia, cum illa interim in se consistent. Quapropter hanc quoque ob causam recte scribitur à Platone: circa omniū regem omnia sunt: illius gratia omnia: ipse causa est pulchrorum omnium. Cum omnia dicit, omnia intelligit entia. Addit & illius gratia, nec iniuria, quoniam ille causa est eorum, quæ quidem illum appetunt, tanquam qui ab omnibus sit diuersus, neque quicquam eorum quæ illis conueniunt, ipse habeat: alioquin haud ultra omnia forent, siquid eorum quæ post ipsum sunt, ipsi contingeret. Si ergo & intellectus in omnium numero

omnium, ponere videtur pulchrum in speciebus, summum verò deum super vniuersum hoc pulchrum in speciebus propriè constitutum. Proinde cum intelligibilia hæc secundo in gradu posuerit, ad hæc deinceps subnecti tertia tradit, quæ videlicet post illa fiunt. Deinde circa tertia ponit illa videlicet quæ nascuntur ex tertijs, nostrum hunc scilicet mundum ex anima dependentem. Cum verò tertia, idest, quæ ad animam pertinent subnectantur ad mentem, ac mens redigatur ad bonum, ita nimirum ad illud omnia certis gradibus reducuntur: alia quidè proximè, alia verò proximis adhærentia. Sed inter omnia longissimè ab eo sensibilia distant, quæ quidem ad animam continuè referuntur.

A τὸ καλὸν ἐν τοῖς εἰδεσὶ φαίνεται πηόμενος. αὐτὸ δ' εὐπὲρ τὸ καλὸν, πᾶν τῶτο. ταῦτα δ' ἡ δὴ πρὸς πᾶσι, εἰς τὰ τρίτα φησὶν ἀνηρτῆσθαι, * τὰ μὲν αὐτὰ γινόμενα, καὶ περὶ τὰ τρίτα δὲ π. θείας εἶναι, δῆλον ὅτι τὰ γινόμενα ἐκ τῶν τρίτων, κόσμον τὸνδε, εἰς ψυχῶν. * ἀνηρτημένης δὲ ψυχῆς εἰς νῦν, καὶ εἰς τὸ ἀγαθόν, ἔτι πάντως εἰς ἐκείνο διὰ μέσων. τῶν μὲν πλησίων, τῶν δὲ, B τῶν πλησίων γειτονοῦντων. ἐξ αὐτῶν δ' ἀπόστασιν τῶν αἰσθητῶν ἐχόντων, εἰς ψυχῶν ἀνηρτημένων.

* τὰ μετὰ ταῦτα

* ἀνηρτημένης δὲ ψυχῆς εἰς νῦν ἐκ τῶν τρίτων εἰς νῦν

ΠΛΩΤΙΝΟΥ

ΕΝΝΕΑΔΟΣ 5.

ΛΟΓΟΣ η.

PLOTINI

ENNEAD. SEXTAE,

LIBER VIII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΝΔΟΣ.

DE libertate & voluntate vnus.

Voluntarium apud nos est quod ipsi voluntate libera certa quæ facimus. Libera, id est, violentia nulla compulsi. Certa, hoc est, nulla prorsus ignorantia lapsi, circa idem reuera domini sumus. Cap. I.

VNQVID circa Deos etiam decet inquirere, vtrum aliquid in eorum arbitrio positum sit nec ne, an potius circa homines ob eorum imbecillitatē & dubiā facultatē tale aliquid

querere decet? Deos autē omnia posse concedendū est: atque in eorum arbitrio nō solum aliquid esse sitū, sed & omnia posita. An forsitan potentia quidē omnē, liberūque cunctorum arbitriū attribuire vni tantum debemus? In ceteris autē hæc quidē hoc modo, illa verò illo se modo habere: atque in quibusdā vtrique pariter ratione se habere licet asserere. An potius & hæc quidē inuestiganda sunt? audendū verò & in primis, & in eo quod super omnia est, tale aliquid indagare. Qua videlicet cōditione accipiendū sit quod dici solet, in eorum esse arbitrio positū, quamuis posse omnia cōcedamus. Quinetiam & de hoc quod posse dicimus, quomodo dicatur rite cōsiderandū, ne fortè ita loquētes apud Deos aliud quidē potentia, aliud verò actū esse cōfiteamur: & actū quidē futurū forsitan cōcedamus. Sed hæc quidē in posterū differenda vidētur, ac prius idē in nobis inuestigandū, de quibus inuestigari solet, si quid in nostro sit arbitrio positū. In primis ergo querendū, quid hoc ipsū esse dicendum sit, quod fertur esse in nobis a liquid, idest in nostro arbitrio constitutum. Querendū inquam, quænam facultatis huius definitio sit: sic enim quodāmodo cognoscetur, vtrum & ad Deos, multoque

P' est quæ & ἐπὶ θεῶν, εἴ τι ἐστὶ ἐπ' αὐτοῖς ζητεῖν, ἢ ἐν αἰσθητῶν ἀδιαμαρτίας τε καὶ ἀμφοτεροσημοῖς δυάμεσι, τὸ τοῖσιν αὐτοῖς πρὸς ποιητῶν; θεοῖς δὲ τε πάντα διδάσκει ἐπιτελεῖν: καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐμόνον τι, ἀλλὰ καὶ πάντα εἶναι. ἢ τὴν διάμιν δὴ πᾶσαν, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ δὴ πάντα ἐν ἐπιτελεῖν; τοῖς δ' ἄλλοις, τὰ μὲν, ἔτι, τὰ δ' ἐκείνως ἔχειν: καὶ πῶς ἐκατέρως; ἢ καὶ ταῦτα μὲν ζητητέον. πολυμήτερον δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἄνω ὑπὲρ πάντων, ζητεῖν τὸ τοῖσιν, πῶς τὸ ἐπ' αὐτῇ καὶ πάντα συγχωρῶμεν διδάσκει. καίτοι ὅτι διδάσκει τῶτο, σκεπτεῖν πῶς ποτε λέγεται, μή ποτε ἔτι, τὸ μὲν δαύαμιν, τὸ δ' ἐνέργειαν φησόμεν. καὶ ἐνέργειαν μέλλουσαν.

C ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἐν τῷ παρόντι ἀναβλητέον. πρότερον δὲ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν, ἐφ' ὧν καὶ ζητεῖν ἔστι, ἐπὶ ἡμῖν ὅν τινα γὰρ. πρώτων ζητητέον τί ποτε δὲ, τὸ ἐφ' ἡμῖν εἰναίτι λέγειν. τῶτο δὲ ἐστὶν τις ἐννοία τῶ τοῖσιν. ἔτι ὅτι αὐτῶν γινώσκῃ, εἰ καὶ ἐπὶ θεῶν, καὶ ἐπὶ μάλιστα,

magis